

hifi magazin

AZ AUDIO KULTÚRA FÓRUMA

II. ÉVF. 1. SZÁM 2020. ŐSZ

A TARTALOMBÓL:

A KRITIKUS TOLLÁBÓL

VAN FELJEBB?
BÖSENDORFER/
BRODMANN VC7

PRINCE

ZENEKRITIKA

BEMUTATJUK
RD ACOUSTIC

VENDEGJÁRÁSBAN

HAZAJÁRÓBAN
VASS ANDRÁSI GYÖRGYNÉL

JTC

**SZÁMÍTÓGÉP ALKATRÉS Z
NAGYKERESKEDELEM**

JTC Kft.
1033 Budapest,
Szőlőkert utca 4/b.

mobil: +36 30 202-7713

tel.: +36 1 469-5847
fax: +36 1 469-5870
web: jtc.hu

hifi magazin

AZ AUDIO KULTÚRA FÓRUMA

II. ÉVF. 1. SZÁM 2020. ŐSZ

HIFI-KISZÁGÍTÁKON ÉS AUDIO-ÉRVEZÉSÉN

Székfotók: Marenzi 4400

Hifi-kiszágitások a hazai kultúrházakban

A Fehér Keréngyűjtemény

Árpus hangvétel

Bemutatjuk: Akai CX2000

Tartalom:

Szerkesztő: <i>Torday Ádám</i>	SZERKESZTŐI JEGYZETEK	
	A kritikus tollából	3
	Bevezető - Általánosságban a tesztekéről	5
Felelős szerkesztő: <i>Mohr Tamás</i>	BEMUTATJUK	
	RD Acoustic RD EMI Neutralizer	8
Műszaki tanácsadó: <i>Dr. Basa Károly</i>	Interjú David Piskával az RD Acoustic motorjával	10
	HANGSZERVIZ	
	Bösendorfer VC2	12
Olvasószerkesztő: <i>Dévay Máté, Szelényi András</i>	4. dimenzió - Kedves HFM!	16
	ZENE	
	Diana Krall - This Dream of You	18
Tördelés: <i>Balogh Ernő</i>	Charlie Parker elmúlt 100 éves	20
	Az ezerarcú Harbeth 30.1	22
	Prince	26
Munkatársak: <i>Szentiványi Kálmán, Szungyi Gabriella, Balogh Sándor</i>	GoldenEar Triton Two+ - ízre jó	40
	Mikor érdemes a kábelekkel foglalkozni?	42
	B&O H9i - vaj van a fejedben - fejhallgató tesztünk	44
	Bösendorfer/Brodmann VC7 - nincs feljebb	46
Zenekritika: <i>Wagner Sára Zipernovszky Kornél</i>	Bricasti Design M1 D/A konverter	58
	Ismerkedés egy teljesen más zenei univerzummal - a Bösendorferek világa (régí új nevén Brodmann)	62
Fotó: <i>Vörös Gábor</i>	Együtt zenélés a Roxsan Blak erősítővel	64
	Samson MediaOne BT3	70
ISSN: 0139-4061	RETRO	
	Nakamichi 700ZXE - a jelenés	74
	Alpine AL90 kazettás magnó - a csúcson kell abbahagyni	79
	Nakamichi - egy legenda születése és halála	84
	Audio Innovation Alto - használt teszt	90
	HetedHét Határ	92
	Hazajáróban Vass Andrási Györgynél	100
	Vendégjárásban	104

A magazinban megjelent hirdetésekért, azok tartalmáért a szerkesztőség nem vállal felelősséget.

Észrevételeket, hozzászólásokat a hifimagazin.net@gmail.com címre várjuk.

ZENE TÖLTI BE A TERET.

Hogyan lehetséges? Megoldjuk.

IMPRESSIVIA
we touch you via impressions

Impressiva Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.
1067 Budapest, Csengery utca 62/a. 3. em. 16.
5435 Martfű, Jókai út 24.

A kritikus tollából

A hifizésben az a legjobb, hogy mindenki mondhatja a magáét, gyakorlatilag bármiről! Mert, hát miért is kérdőjelezhetné meg bárki a másik igazságát, már, ha nem valami megdöbbentően égbekiáltó aránytalanság hagyja el a száját, vagy a tollát.

A probléma viszont pont ebből adódik. Ha a legtöbbször eltérő véleménye van, pláne ugyanarról a dologról, akkor melyiket kövessük, melyik álláspont lehet, legyen a végső igazság? – ami a hifizésben tett utazásunkon továbbhaladásra ösztökél. Meggyőződésem, hogy ha már kutakodunk a témában, akkor fedjük fel az ezzel kapcsolatos és alapvető tényezőket. Alighanem igazam van, ha azt állítom, hogy egy hifis terméket önmagában tesztelni nem sok értelme van. Egy bemutatót talán még érdemes írni a készülékekről, ahol taglalhatjuk a felépítését, műszaki tulajdonságait, tudását, kezelhetőségét stb... De, ha elkezdünk „vetíteni” arról, hogy ez ilyen, meg olyan, meg így szól, meg úgy, akkor nem csak magunkat csapjuk be, hanem a kedves Olvasót is. Miért is nem hagyjuk, hogy az érdeklődők tiszta lappal indulva a kereskedésekben próbálhassák ki milyen is a kívánt termék, vagy urambocsá', ha lehet, otthon!

Több rétv a válasz erre a kérdésre. Először is. A saját példámon tanulhattam meg, hogy a forgalmazók sem minden esetben hivatottak arra, hogy méltóképpen mutassák be a termékeiket. Ennek sokszor az időhiány, vagy egyéb lehetőségeké, akár az új állapot (sorolhatnám még) lehetnek az okai, de tény, a legtöbbször ritkán nyilvánul meg a hangbeli teljes potenciálja a vizsgált eszköznek.

De legalább, ha erre lenne kifuttatva egy rendszer! De ez a legtöbbször nem így van és a hirtelen bekötött cucc általában csak lassan ébred fel. S az otthonok többnyire elhangolt és akár igen esetlegesen illeszkedő elemei közé kötött új eszköztől, hogy lehet tárgyilagos véleményt alkotni? Hiszen a „saját hangját” is pont ezen esetlegességek között szüli meg. Helyesen hallani, hogy milyen pozitív változtatásra képes az egészen, - még akkor is, ha esetleg egy hibát erősített fel, - vagy éppen, hogy ténylegesen rontott a hangzáson, mert nem csak, hogy lemaradt összegzett tudásában a többtől, hanem még erős önhanggal is rendelkezik? ...

Ha viszont ezekkel a kérdésekkel leradírozzuk a mosolyt a vásárló arcáról, akkor csak marad a teszt.

Na de, mégis egy tesztből a fent felsorolt informatív részeket túl, érdemben mit lehet megtudni?

Ha piár a cikk, akkor minden szép és jó, annak megismerése nélkül, hogy miért lehet az. Valójában pedig ez nem is lehetséges, mert amitől jól működne, azok a részletek rendszerint pont nincsenek eléggé kidolgozva. Ezek a tényezők, az energiaellátás, összeköttetések, rezgés csillapítás és természetesen az akusztika. Ha ezek közül egy is fals üzenetet továbbít, mégis mi marad meg a rendszer tiszta hangjából? A sajátosság, éspedig azé az elhangolt részé, amelyre ez kimondható. Sajnos legtöbbször az összes körülményről elmondható, hogy elhangolt, vagy még inkább, hogy saját hangja van.

Ha meg nem, akkor az csak következő felállításban lehet, laboratóriumi körülmények esetén, amikor is minden áteresztő, nyugodt és linearitásával az átvitelt szolgálja. De ez nem összeegyeztethető a hallgatók otthoni körülményeivel. Ilyenkor ugye hiába állapíthatjuk meg, hogy ez a készülék ilyen, vagy olyan, mert a végfelhasználó ebből szinte semmit nem kap vissza, csak annyit tudhat meg, hogy ilyennek kellene lennie, már, ha ő is ilyen

felállással hallgatná. Mivel nem így teszi, ezért ennek sincs túl sok értelme.

Akkor mégis, hogy legyünk okosabbak? Találunk azért talán egy középutat. Ha már valós képet nem kaphatunk a termékekről, akkor legalább a kötelező bemutatáson túl jätsszunk el vele, hifizzünk egy kicsit. Kalandokra van szükség, melyek során létrejöhet egyfajta empátia az olvasó és a készülék között. Ehhez a közvetítő elem viszont az író, ami mentesíti az eszközt a körülményei alól és így, elvileg, mondjuk azt, hogy az egyetlen ismeretlen közeg az olvasó számára ő marad és ez azért mégiscsak kevesebb, mint a felsoroltak. Mi több, az író lehet akár szimpatikus is, szerencsés esetben, így a tollából megidézett eszköz könnyebben pártolható lesz az érdeklődők számára. Ellenkező eset is van, akkor nyilván nem, de ez előbb utóbb úgyis kiderül és akkor érdemes lesz az illetőnek inkább nem írással foglalkozni...

Ha már a kialakult helyzetet így látjuk, akkor számunkra viszont marad a hifizés és az élmények, amit megpróbálhatunk úgy átadni, hogy legalább valamelyest úgy tűnjön, hogy a tesztelésnek valamennyi értelme ténylegesen van. Annyiból biztosan, hogy, ha adódik egy vezérelv, ami fokozatosan képes fejlődni és ebből egyfajta követendő irány kikristályosodni, akkor, ha mindenki mondja is a magáét, - a másik van tévedésben alapon - helyett, előbb utóbb az út elvezet majd valahová. De ez már nem a hifi sötét korszaka lesz, a vak vezet világtalant éra, hanem, ha nem is világosság, de mégiscsak egy derengés lesz valahol a hifi csillagos egén.

Miért is mondom ezt? Tudom erős megállapítások ezek, de nézzük át egy kicsit sorrendben. Már eleve a készülékek sem feltétlenül illeszkednek úgy, hogy akusztikai sajátosságaikkal egymást erősítve adják tovább a hangot. Ez a

rész még felmérhető, mármint akkor, ha a többi körülménnyel nem annyira kell foglalkozni. Igen, mert mi van akkor, ha az energiaellátás nem megfelelő? Hogyan fog a gyenge forrásra kötött technika a saját tudásán megnyilvánulni? Ugye, sehogy. Ha meg nem, akkor mitől lenne jó?! Az összeköttetések szűrése is ugyanebbe a csapdába terel bele, akárcsak a rezgéscsillapítás és az akusztikáé, amivel kiegészülve már össze is jött a „nagy négyes” - a körülmények csapdája. Sokszor elég egy fázishiba, vagy némi megjelenő szeizmikus disszonancia és a még oly jó technika is elvész ezek között. Így könnyen kijelenthető, hogy nincs rendben a technika, kivéve, ha a körülmények le vannak leplezve és ezért átláthatóak... Talán így az Olvasó számára is közérthetőbb lesz az írott hifis sajtónk. Vagy csak még jobban összekuszáltuk a gondolatait ezzel az önmagába visszatérő körrel?

Ez egy bakelit lemez, amit a CD előtt hallgattunk

bevezető

Általánosságban a tesztekéről

Felmerülhet a kedves Olvasókban, vajon mi történik nálunk tesztelés címén? Bepillantást szívesen adok a gyakorlati folyamatokba, ugyanakkor ennél többet senki ne kívánjon, kivéve, ha részt szeretne venni rajtuk. Itt már csak az a kérdés, hogy azt mi mennyire szeretnék... A vakteszteken, ha valaki jelen van külsőként, ez megtisztelő, sőt kifejezetten előnyös a számunkra, hiszen

több fül többet hall, tehát annál pontosabb lehet a visszajelzés egy készülékről. Ebben az esetben csak a helység mérete szab határt a lélekszámnak. Sokszor utaltam már rá, hogy előszeretettel mutatom meg az épp aktuális rendszert bárkinek, aki éppen felénk van tévedve. A privát tesztek viszont egészen másként szoktak alakulni. Ha elmélyülünk a közös zenélés introvertált világába, ahol megpróbálunk a technika hangjának legmélyére hatolni, befurakodni, és valaki még ott lenne, aki nem szokott, akkor kicsit felületessé tenné ezt a törekvést.

A privát tesztek eképpen szoktak alakulni. Bekerül az a bizonyos komponens a körforgásba, így előbb utóbb rá is sor kerül. Fontos szempont a csomagolása, már, ha van, ami előre borítékolható szándékot ad az első benyomás alapján a gyártótól. Erre érdemes odafigyelni, hiszen a minőség alapjai innen indulnak. A legtöbbször oda is figyelnek erre, hisz a szállítás és a védelem olyan területek, melyek sok kellemetlenségtől kímélik meg a

céget és a leendő felhasználót is. Fontos, hogy mennyire passzentes a termékkel, ahogy körbe öleli azt, teljes védelmet nyújtva, vagy mennyire kimunkált ez a rész, kelt e benyomást mélyebben a gondosságról, illetve, mennyire könnyű, vagy éppen nem, kibontani, vagy visszacsomagolni. Sérül e közben a csomagolás például? További szempont a doboznál az elhelyezhetősége, azaz könnyű szétbonthatósága, ha erre odafigyeltek, akkor az mindig pluszpontot jelent. Prospektus néha, de leírás mindig szokott lenni hozzájuk, ez fontos lehet az adatok szempontjából és fontos azért is, mert ez is tükrözi a terméket.

Kibontva, immár jól körvonalazható a ház, maga a készülék, amiről illik részletes leírást adni. Először is a látvány az, ami benyomást kelt, amivel ugye nap, mint nap találkozik a tulajdonos, még akkor is, ha épp nincs ideje bekapcsolni. Szeretnénk, ha a bemutatásunkkal már egy kis kép jelenne meg az olvasó szem előtt, a kidolgozás részleteiről,

az illesztések pontosságáról, a kivitelezés apró részleteiben rejlő igényességről.

Aztán ugyanígy folytatva, a működés bemutatása következik. A kapcsolók, csatlakozók, potméterek, miegyéb - megléte, vagy hiánya mellett, a működésükről is érdemes megemlékezni.

Ez eddig tiszta sor és, ha hozzáveszem a belsejét, illetve a műszaki részleteket, illetve paramétereket, akkor a teszталanyok egész jól feltérképezhetőek. Extrém hatásoknak nyilván nem lesznek nálunk kitéve, mert ugye sokan nem szeretik, ha pl. szét vannak szedve, ezért bizonyos határokat betartunk. De általában nem is ezen szokott múlni az adható kép teljessége, vagy hitelessége. Hasonlatosan a mérésekhez. A műszaki paraméterek jelzők, sokszor állnak analógiában a hangminőséggel, de jó adatokkal is lehet rossz hangot produkálni és ez fordítva is igaz. A számok nem mindig adnak egyenes visszaigazolást a hangról, ahogyan a felhasznált anyagokból sem mindig lehet a megfelelő következtetéseket levonni ezzel kapcsolatban.

Objektivebb képet festhetünk a

szubjektív meghallgatás során, ahol ugyan a hallgatón keresztül érkezik a vélemény, mégis, ez alaposan kiérlelt, a körülmények tisztázottsága miatt pedig viszonylag jól átlátható.

A meghallgatáshoz az installáción keresztül vezet az út és mondhatom, hogy a beállítás egy útvesztő. Nagyon más eredmény jön ki, ha az egymáshoz csatolt rendszerben illeszkedési hézag van, ha a tápellátásnál fázishibák lépnek fel, bármelyik komponensnél, sőt tovább megyek a lakás elektromos hálózatáig is. Itt is meghatározó a fogyasztók helyes fázisú bekötése, ahogyan ez néhány tesztünkben már eddig is kiderülhetett. Lényegesek az összeköttetésekért felelős kábelek, mert ezeken át kell tudni hallani, akárcsak a rendszer többi tagján, ezért nem árt, ha ezek nem nehezítik a kiértékelést, hanem minél inkább áteresztőek, azaz, amennyire lehet, ne legyenek jelen saját karakterükkel a rendszerben. Ez az audio komponensekre is elmondható, illik megfelelő környezetet választani, azonos, vagy inkább egy kicsit magasabb szintű befogadó rendszert a meghallgatott számára. Elszállni azonban nem érdemes, hiszen

könnyen alakulhat ki a már említett illeszkedési hézag a rendszerben. Általában beválik, hogyha figyelembe vesszük az árkatóriákat, vagy a minőség és karakterbeli hasonlóságokat, eltéréseket.

A rezgéscillapítás és az akusztika hatása is maradandó változást generál a hangképben, ezeket a részleteket is odafigyeléssel kezeljük, de mindenképpen érdemes feltüntetni a kiértékelésnél, ha a hatásuk számít. A rezgéscillapítás egy külön tudomány és bizony abszolút meghatározó a vélemény formálásában. A tisztán

átesztő elektronikákat igencsak megzavarja, míg az egyszerűbbek sokkal inkább saját karakterrel rendelkeznek, de azokat is könnyedén elhangolhatja, fals véleményre készítve a hallatót.

Mindebből látszik, hogy a helyes kiértékeléshez meg kell küzdeni az energiaellátással, az összeköttetésekkel, a rezgéscillapítással, az akusztikával a többi, a láncban résztvevő komponenssel, a hallgató saját elmeállapotáról ne is beszéljünk. Általában mindenkinek van egy saját elköteleződése a különféle stílusok, hangzásirányok felé, melyek meghatározzák a véleményét. Ezt nem árt szem előtt tartani, tudni magunkról, hogy ettől elvonatkoztatva is tudjunk véleményt alkotni, ami remélhetően így egyre objektívebbé válik. De ez az emberi tényező és ez a hatás mindig is megmarad valamennyire. Ezért, összegezve így mondjuk továbbra is, hogy szubjektívek a tesztek. Méghozzá annyira – és most tudom, hogy vékony jégre tévedek, - hogy igazából egy határon belül majdnem mindegy, mi van leírva. Szélsőséges esetben, ha számárságokat sikerül lejegyezni, akkor az gyorsan hitelteleníti a megfogalmazóját, de, ha nem

tér el a sémáktól és nagyjából helyénvalóan fogalmaz, ki az, aki megítélhetné, hogy ő, ott és akkor azt hallotta és úgy hallotta e, vagy valami egészen mást? Tulajdonképpen bármit lehetne írni és azt hiszem egyedül a szakmai elhivatottság, ha nevezhetem így, vagy a személy kompetenciája az igen sok tapasztalata alapján jelenthet mentőövet ahhoz, hogy egyáltalán hihető legyen az, amit megfogalmazott.

Ezeket a részleteket elemezve látható, hogy komplex feladat a tesztelés és akkor még nem volt szó pl. a használt zenékről. Mindenkinek más az ízlése e tekintetben, így nem árt, ha több stílus alapján határoljuk be a meghallgató eszközöket. Ehhez szintén nem árt némi zenei jártasság, auditív memória, mennyiségi letárolt hangképpel. Fogalmazhatnám úgy is, hogy pl. nem ártana tudni, egyes hangszereknek milyen a hangja. Körvonalazva legalább, mert a lemezen tárolt hangszer hangját nem hallottuk rögzítéskor és ha hallottuk is volna, akkor sem biztos, hogy ugyanabból az aspektusból, mint most a lemezről. A hangmérnöki munka sajátosságait pedig csak akkor lehet nagyjából feltérképezni, ha vagy eléggé

ismert már az anyag, mert annyi rendszeren keresztül halottuk már az üzenetét, vagy akkora a tapasztalat, hogy egyszerűen a „forrás átjön” és a lemez jellege ezt már nem befolyásolja. Mi több, tudatos részt vállal fel a lemezminőség a kiértékeléskor.

Érdemes a tesztelendő készülékeket több rendszerben is meghallgatni és társakkal is összehasonlítani a jobb kiértékelés szempontjából, ez is fontos, bár mikor mire van lehetőségünk.

A lényeg, hogy minél több szempont szerint tudjunk használható előtapasztalatot, véleményt átadni, hogy vásárláskor segítségére legyen az olvasónak. De ugye továbbra is valljuk, hogy valójában az lenne a legfontosabb, hogy Ő hallgassa meg és a saját benyomásai alapján döntsön arról mit választ. Ez tehát nem egyszerű, még talán a legjobb válfaja lenne a lehetőségeknek az, ha hazavihetné és saját rendszerében kipróbálhatná a termékeket. Persze, itt jön képbe az a rész, ami feljebb az illesztésről szól, de, hát mit lehet csinálni? Valahol el kell kezdeni és reméljük valami eredmény és fejlődés csak lesz belőle.

Nos, ehhez a tevékenységhez igyekszik segítséget nyújtani a magazin. Ezen túl pedig, a saját tapasztalatunk és fülünk mellett még mindig érdemes olyan személyt is bevonni a hallgatózásba, új készülék választásába, akit magunknál kompetensebbnek tartunk, vagy legalább ugyanolyan ügyesnek. A forgalmazók, ha rendelkeznek is olyan potenciállal, amivel valós segítséget tudnak nyújtani, azért számítsunk rá, hogy legtöbbször elfogultak a saját termékeikkel kapcsolatban. Jó esetben azért, mert nem véletlenül forgalmazzák és nyilván jó a termék, a másik eset kizárólag anyagi természetű.

BEMUTATJUK

RD Acoustic RD EMI Neutralizer

Az RD EMI Neutralizátor vagy „Semlegesítő” egy tápszűrő, beépített túlfeszültségvédelemmel. Hatékonyan szűri a mindenhol jelenlévő nagyfrekvenciás zavarjeleket és tiszta teljesítménnyel látja el az érzékeny audio komponenseket. Eltávolítja a háttérből a hasznos jelre ülő zavarokat, ezzel még részletekkel telibb, kristálytisza hangot biztosítva.

Az előlapon lévő feszültségmérő műszer a hálózat feszültség szintjét mutatja. A hátoldalon elhelyezkedő hat darab aljzat mind egymástól elkülönített, önálló tápáramkörök kimenetei. Minden egyes áramkör saját leválasztó transzformátorral rendelkezik. Az F4SX kombinált szűrő, mely az RD Acoustics saját fejlesztése, felelős a hálózati feszültséggel beérkező nagyfrekvenciás zajok, komponensek szűréséért és a túlfeszültségvédelemért.

Általános jellemzők

A bekapcsoláskor külön áramkör szabályozza az áramfelvételt

Fizikai méretek:

495 x 425 x 145 mm

Súly: 37 kg

Környezeti hőmérséklet melyben használható: -10-től +50°C-ig

Aljzatok száma és típusa: 6 db European Schuko

Feszültségmérő pontossága: $\pm 0,5\%$

A készülékház IP20-as védettségű

Szimmetrikus és aszimmetrikus interferencia szűrése

DC komponens leválasztása a bejövő hálózati feszültségről

Be-és kimeneti feszültség: 230 V / 50 Hz $\pm 10\%$

Maximális folyamatosan leadott teljesítmény: 1400 W Terheletlen teljesítményfelvétel: 8 W

Nagyfrekvenciás szűrési tartomány: 9 kHz-től 4 GHz-ig (-35 dB-től 110 dB-ig)

Biztosíték: 10 A/T

Transzformátorok rövidzárása elleni hőmérsékleti védelem: 100 °C

Kisülés védelem:

Kikapcsolt állapotban is aktív

Villámcsapda: 8/20 μ S –

rövidzárási áram: 3 x 20 kA

Túlfeszültségvédelem lökőhullám (surge) esetén: > 4500 V Rövidzárási áram lökőhullámmal (surge) esetén:

3 x 8000 A Túlfeszültségvédelem gyors villamos tranzienst (burst) esetére: > 4500 V

Rövidzárási áram gyors villamos tranzienst (burst) esetére: 3 x 6000A

Galvanikusan leválasztott tápáramkörök: 1 db 1000 W-os tápáramkör 4 db 100 W-os tápáramkör

Az áramkörök közötti szigetelés: 20 kV

A hálózat és a készülék közötti szigetelés: 10 kV

Egyéb paraméterek:

A szenvedély és a technológiai tökéletesség ötvözése: A koncepció

az EMI Neutralizer funkcionális elemei között a szigorú biztonsági előírások, túlfeszültség védelem és mindenekelőtt a villamos hálózaton mindenhol jelenlévő zavarok szűrésének kombinációja. Ennek alapjául az RD-s srácok EMC (elektromágneses kompatibilitás) terén szerzett 20 éves tapasztalata szolgál. Pontosan ismerik milyen interferenciák lépnek fel a villamos hálózaton és hogy ez milyen módon degradálja a zenei élmény kellemességét. Mindannyian tudjuk mit szeretnénk – részleteket hallani.

Technikai oldalon ez azt jelenti, hogy a hálózati interferenciát minél jobban el kell nyomni, azaz minél jobban megnövelni a zaj és a hasznos jel közötti távolságot. Ezt a célt oly módon sikerült elérni, hogy a szűrőt öt különálló áramkörre osztották, mely mindegyikét egy T-ULN transzformátor és egy F4SX szűrő alkotja. A végső konstrukció minden várakozást felülmúlóan funkcionál. A különböző mérési eredmények, videók és tesztek és vásárlók visszajelzései folyamatosan érkeznek.

A szűrő minden darabja a Cseh Köztársaságban készül, ahogy az összeszerelés is itt történik. A tesztelésük a vaskovi Katonai Technikai Intézetben történik az EU-s túlfeszültségvédelmi és

elektromágneses összeférhetőségi szabványoknak megfelelően (nálunk az átvétel utáni megfelelői ezeknek például az MSZ EN 61000-4-5:2014 és MSZ EN 61643-11:2013, ha valaki fogalomra pontosan kíváncsi - a fordító megjegyzése).

Specifikáció:

F4SX szűrő

Az RD saját, audio célra kifejlesztett szűrője, integrált három szakaszú túláram védelemmel ellátva. Az összességében négy szűrőszakasz a 9 kHz-től 4 GHz-ig terjedő frekvenciasávban dolgozik -23 dB és -100 dB között. Minden egyes szakasz nagy sávszélességűre lett tervezve, azonban a szűrő a napjainkban annyira elterjedt kapcsolóüzemű tápegységek tartományában a leghatékonyabb. A F4SX úgy került kialakításra, hogy a tápegységekből jövő szimmetrikus és aszimmetrikus zavarjeleket is szűrje.

Egy másik nagyon fontos eleme a szűrőnek a védőföldhöz kapcsolt nagyfrekvenciás ferritmagos induktor, mely az aljzatok védőföld csatlakozójának elcsatolását teszi lehetővé a hálózat védőföldjétől.

A három fokozatú túlfeszültség védelem az alábbi módon épül fel. Az első szekció három darab ívöltő gázkiszűrő kamrából áll (lightning arrester), mely a nagyenergiájú impulzusokat nyeli el (alkalmasint egy villámcsapást). A második három darab fém-oxid varisztorból, melyek a rövid idő alatt fellépő, gyors feszültségtűskék elnyeléséért felelnek. A harmadik szekció három nagy gyorsaságú varisztorból áll

és a maradék nagyfrekvenciás túlfeszültség ellen nyújt védelmet.

Öt független, galvanikusan izolált tápáramkör

Minden audio komponens megérdemli a legjobbat, azaz a saját tápáramkörét. Ez a gondolat képezi az EMI Neutralizer topológiájának alapját, mely öt különálló tápáramkört kínál az audio komponenseknek. A készülékek ezáltal nem képesek a villamos hálózaton keresztül hatni egymásra. Minden tápáramkör galvanikusan el van választva a hálózattól egy alacsony zajtényezőjű T-ULN transzformátorral, mely konstrukciójának köszönhetően a nagyfrekvenciás interferenciát is csökkenti, amit a rendszer a hálózattól összeszedne.

Egy 1000 W-os áramkör biztosítja a tápellátást egy erősítő vagy két monoblokk (két aljzat is van) számára. A 4 darab 100 W-os áramkör pedig kifejezetten a forráskészülékek (CD, DAC,

lemezjátszó, PC, stb.) számára készült. (100 W bőven elegendő kell legyen bármilyen forráskészüléknek, melyek tápfelvétele általában kevesebb mint 30 W.)

Alacsony zajtényezőjű T-ULN transzformátorok:

A T-ULN transzformátor ismét csak az RD-sek konstrukciója, mely kifejezetten audio célra lett kifejlesztve. Feladatuk a harmónikus és DC komponensek leválasztása a hálózati feszültségről. A primer és szekunder tekercsek között egy speciális szigetelő réteg található, hogy a köztük lévő parazita kapacitás a lehető legkisebb legyen. Ez az alacsony kapacitás eliminálja a tápegységek nagyfrekvenciás interferenciájának transzferjét. A transzformátor tekercselése árnyékolts és légmentesen zárt, hogy meggátolja a tekercselés 50/100 Hz-es bűgását.

Minden egyes transzformátor védve van a végleges rövidzárástól egy újra kapcsolható hőmérsékleti biztosítókkal mely leold, ha a tekercsek hőmérséklete meghaladja a 100 °C-ot.

Csillapítási karakterisztika

Alább a szűrő csillapítási karakterisztikája látható 10 kHz – 30 MHz, valamint 10 kHz – 4 GHz tartományokban:

A cikk eredetijének URL-je: <https://www.rdacoustic.cz/en/high-end-audio/rd-emi-neutralizerpower-filter/>

INTERJÚ

David Piskával az RD Acoustic motorjával

Köszönöm, hogy rendelkezésemre állt! Már is kérdezem, ami nem csak engem, hanem az olvasókat is érdekl: mi motiválta, hogyan kezdte ezt az egészet?

Hobbiként indult...

Mi volt a fő motiváció, a zene vagy a készülékek szeretete?

Jobb dolgokat szerettünk volna prezentálni, mint, amit a boltban meg tudsz venni olcsóbb pénzért. Mert azok a cuccok, amiknek magas a technikai minősége, nagyon drágák. Úgyhogy ebből kifolyólag elkezdtünk saját készülékeket megépíteni, saját hangfalakkal. A körülöttünk lévő emberek, meg is voltak lepődve ezen a minőségen és ők voltak azok, akik igazán arra, abba az irányba lökdösterk minket, hogy csináljunk egy céget.

Mikor indult?

Hat éve, mint cég, de már sok évvel ezelőtt is a mi hobbink volt, és még mindig az.

Mi volt az első lépés, mi volt az első készülék, ami elkészült?

Az első lépés a tölcser sugárzó volt, csináltunk egy prototípust magunknak, ez azóta is megvan. Erre épült az RD Acoustic, mint cég, viszont rájöttünk, hogy az olyan hangfalakat, mint az Evolution, nem tudod házilag saját magad megcsinálni, ehhez már egy CNC megmunkálósos eljárás kell. Semmiképp nem akarunk olcsó megoldásokat használni, vagy egyszerűsíteni. A mi megközelítésünk az, hogy a legjobb megcsináljuk, amit ki tudunk hozni.

A jelenlegi termékpaletta, amit megismerhettünk a forgalmazónál, ebből indult ki?

Az első volt nyilván az Evolution, a következő pedig az Euphoria, ez a kettő van most a portfóliónkon. Viszont van egy együttműködés a Zrínyi technikai egyetemmel. Mi fogjuk magát a kialakítást megcsinálni, viszont ők azok, akik a technikai segítséget nyújtják hozzá.

Lehet tudni erről valamit előzetesen?

Ez még csak most kezdődött, néhány héttel ezelőtt, majd karácsony környékén jelennek meg az első dokumentációk.

Mi volt a következő lépés a fejlesztésben a hangfalak után?

Rendelkezünk már D/A-val, egy audio PC-vel, és ugye tápszűrővel is megjelentünk a portfólión. Ezeknek a termékeknek a lényege a 4 lépcsős tápszűrő, és nagyon sok új fejlesztés, javítás.

Tehát például a transzformátoroknál, klasszikusan ott a primer, szekunder tekercs, és ugye mágneses téren keresztül megy és ott nagyon sok a parazitakapacitás. A frekvenciák áttanszformálódnak a kábelek között. A mi transzformátorunkban kifejezetten alacsony mértékű ez a jelenség. A kábelek között is árnyékolást használunk és itt nagyon erősen elszigetelt a transzformátor. 10kW-os szigetelőház van a tekercsek között, mindazért, hogy csökkenteni tudjuk a parazitakapacitásokat.

Ez másfajta megközelítés, mint amit sok más helyen láthatunk. Azoknak a transzformátoroknak 2-3 százalékkal kisebb a hatásfokuk a nagy hézagok miatt. De nyilván itt nem az az elsődleges cél, hogy teljesítményt spórolj. Hanem sokkal fontosabb

ezeknek a parazita jelenségeknek a csökkentése. És ez csak a transzformátor.

Mi az irány a jövőben, hova szeretnének felfejlődni?

Szeretnénk egy portfóliót akusztikai felszerelésekből is. Hiányzik még egy erősítő is. Van már egy pár prototípus ebből is, de még el kell dönteni, hogy a piacra melyik lesz a legalkalmasabb. Lehetséges, hogy hibrid lesz, egy kicsit más fajta típusú hibrid, mint a KR. Lehetséges, hogy mi az előfokba fogunk majd kisteljesítményű csöveket rakni, a kimenő fokozat pedig J-fetes lesz ebben az esetben. Most jelent meg az újfajta akusztikus diffúzorunk is. Ez szintén egy hibrid megoldás. Vannak olyan szegmensek, amit akusztikus panelekről mintáztak, és van benne egy faréteg is. Ezeknek a szegmenseknek a formája kiszámítható egy adott tartományban. Például, ha 2 méter széleset veszünk, akkor nagyjából 1-től 500kHz körül lesz hatékony. Kétféle minta is van. Az egyik nagyobb abszorpcióra képes, a másik sokkal inkább a diffúzióra alkalmas. Ez a mi megoldásunk az akusztika javítására.

Tetszetős és nagyon pihentető a szemnek is a látvány. Hogyan értékelné a kiállítást, mik a visszajelzések?

Meg vagyok lepve milyen sok ember jött el. Meglátjuk, és reméljük, hogy sikeres lesz a show. De ugye ebben a fajta üzletágban sok időre van szükség. Néhányan például a Cseh Köztársaságban, elmennek a meghallgató termekbe és az Evolution mellett teszik le a voksukat. Mert ugye ezek az emberek néhány esetben olyanok, hogy már 5 éve megtetszett nekik,

és azóta gondolkoznak, hogy meg szeretnék venni. Ők elmennek minden kiállításra Prágában, és lehet, hogy 5 év után határozzák el magukat. Pont azért mert új a cég, nem sokan ismernek még minket. Vegyük a Mercedest példának, mindenki ismeri a Mercedest. Ez már egy márka, de Horvátországban van például egy új cég a Rimac, ami 200 fős, és szuper-sportautókat gyártanak. Talán az ő sztorijuk is ilyesmi. Különleges dolgokat készítenek, és talán idő kell ahhoz, hogy megismerjék őket.

A nemzetközi kiállításokon mennyire vannak jelen?

Én személyesen kevésbé. De van egy kollégánk, Ian-nak hívják, ő jobban beszéli az angolt is, és ő felelős a bemutatókért.

Még egy személyes kérdés. Az egész Hi-fi a zenére épül, a zenéből indul ki...

Számukra ez a zenéről szól. Természetesen az emberek olyan dolgokat is megvesznek, amiknél inkább a dizájnt nézik, az árát, a

színét. Az emberek különbözőek, mondjuk úgy: az ő vonaluk. Lesznek új termékek még ebben az irányban, de leginkább a természet által inspiráltak. Természetes anyagokat is használunk például, mint a fa. 2020-tól pedig van is egy olyan ötletünk, hogy minden egyes elkészített eszköz, berendezés után egy fát elültetünk. Ha valaki vesz terméket tőlük, akkor Rozsnyóban egy új fa fog nőni. Ez egy új ötlet és ebbe az irányba szeretnénk elmenni.

Milyen zenét hallgat legszívesebben, mik a kedvenc előadói, mondana néhányat?

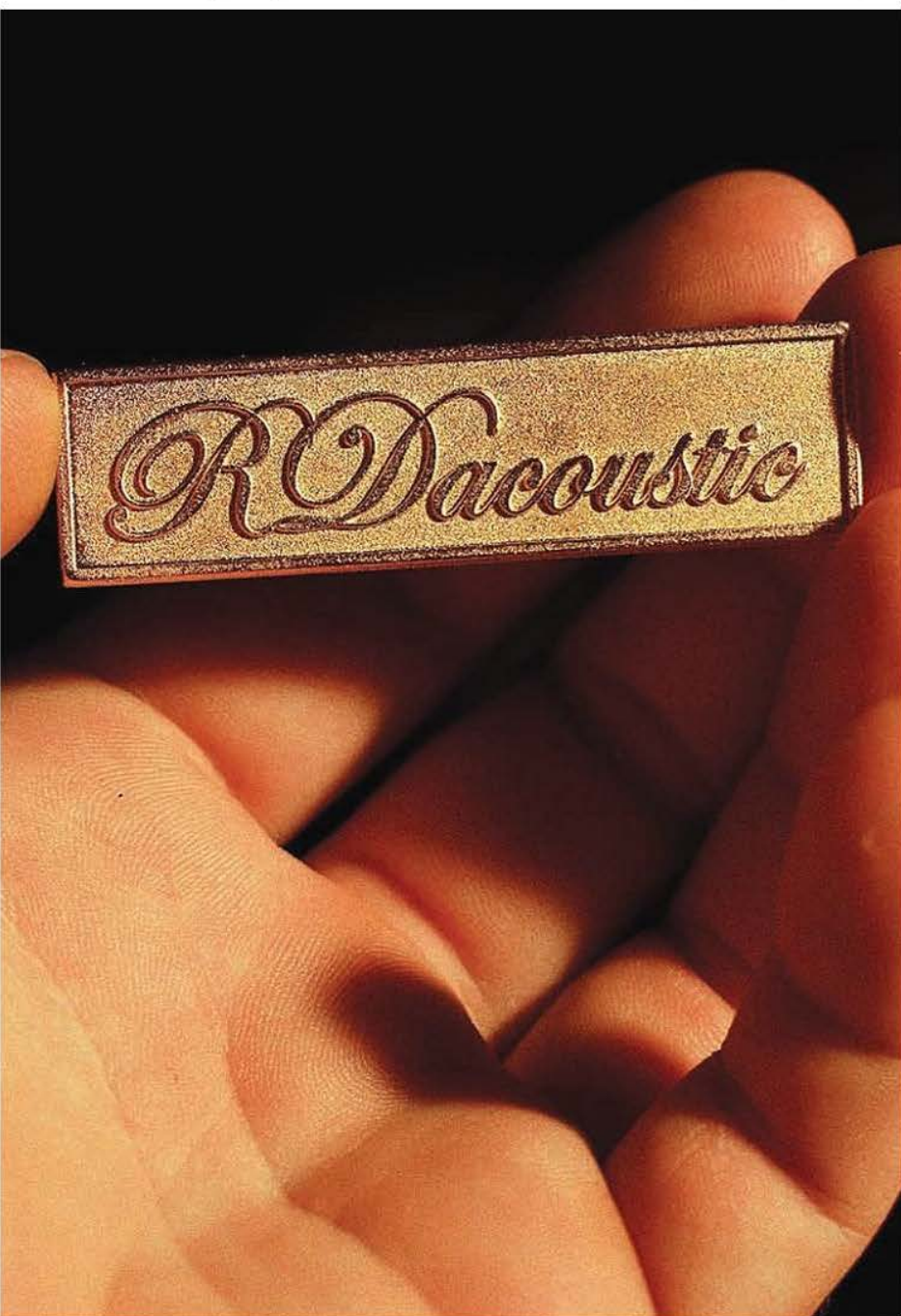
25 évvel ezelőtt még a metál ment, mert abban az időben még igencsak gyenge volt a felszerelés és a metál ezen nagyon jól hangzott. Amikor jazz-et kezdés játszani, akkor utána már nem szeretnél jazzt hallgatni a hitvány berendezésen. Most már, hogy komoly minőségű audio eszközökkel rendelkezünk, így már megvan a kellemség abban, hogy jó minőségű hangokat halljon az ember.

Mi lesz egy jó régi Metallica számmal, hogy fog az lejönni a rendszerről?

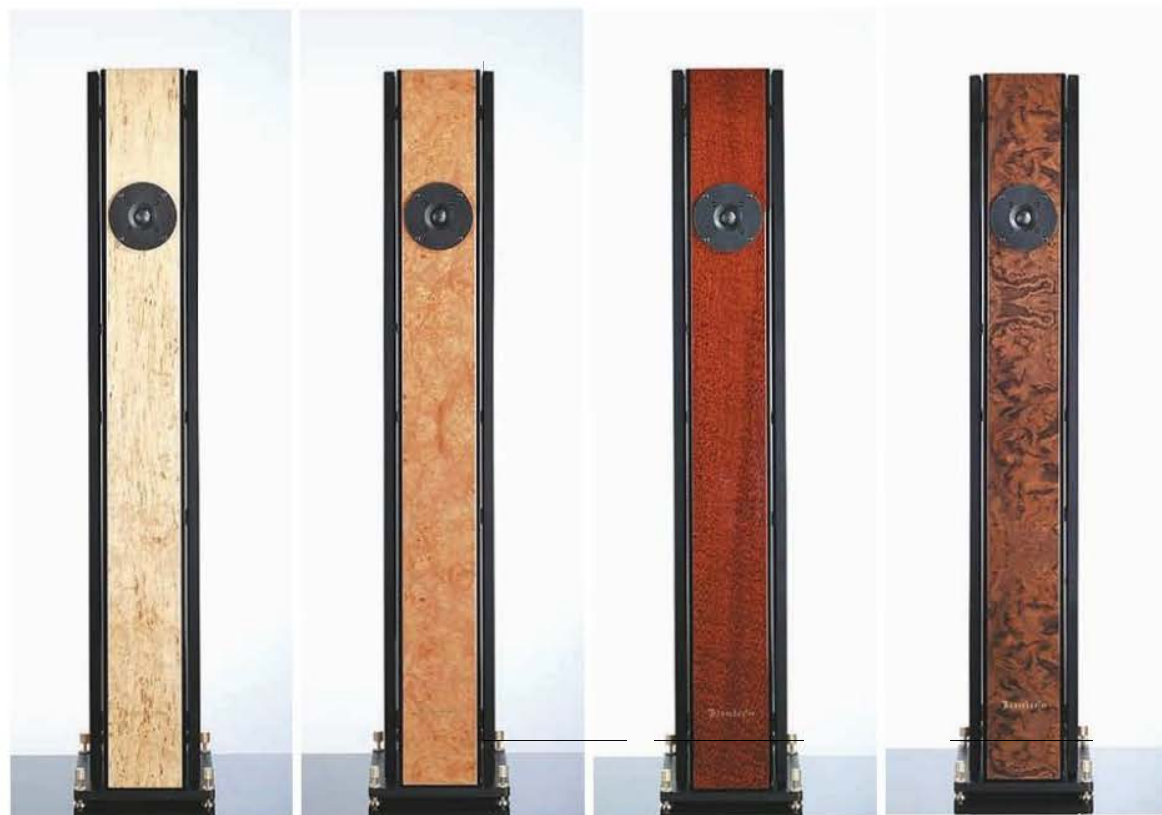
Nagyon fontos az, hogy a zenész, hogyan fogja játszani azt a számot és hogyan veszi fel. A Metallica jó hangot tud csinálni, de nem mindig veszik fel jól azokat a számokat. Mert mondjuk a legutóbbi öt albumban a dinamika például igencsak összeszűkült, össze lett tömörítve.

Rengeteg munkába került megvenni, az első nyomású amerikai kiadásokat a sorozatnyomás elejéről, amik viszonylag jól szólnak...

Hát, igen azok valószínűleg jók lehetnek, de hát nem sok elérhető belőlük.

Bösendorfer VC2

Nehezen bár, de megszületett bennem az a döntés, hogy végül is megválok az Audio Note E dobozaimtól, az öt leváltó utód személye pedig eldőlni látszott már, mikor minden számításon keresztül húzva, az utolsó pillanatban felbukkant a láthatáron egy számomra is ismert, a „magazinos” berkeken belül pedig népszerű, többünk által használt hangsugárzó, a Bösendorfer – aminek némi töprengés és évődés árán ugyan, de végül is boldog tulajdonosa lettem.

Újdonsült jövevényeim a VC2 típusjelet viselik magukon, amely a cég VC1, VC2 és VC7-es modellválasztékában a középső, tehát „eggyel kisebb” mint a Hifi Magazin tesztberendezésének részét alkotó nagy VC7-es modell. (Azért itt nem állhatom meg, hogy

meg ne jegyezzem, hogy többünk véleménye szerint is a két típus hangja között valójában nincs túl nagy különbség.)

Természetesen nem azért esett a választásom éppen a Bösendorferre, hogy én se „lógjak ki a sorból”, az viszont nagyban befolyásolta a döntésem, hogy előzőleg már elegendő időm volt hallgatni, megismerni őket. És itt az „elegendő időm” van a hangsúly, amely egy Bösendorfer kiválasztása esetében döntő jelentőségű lehet, ugyanis véleményem szerint a VC2 (és a VC7 is) nem az a zeneszerszám, ami pillanatok alatt képes megnyerni magának a hallgatóságát. De talán nem is a mindenáron való meggyőzés az igazi célja. Ezáltal viszont olyanná válik, akárcsak a tehetséges

álláskereső, akit a túlzott szerénysége akadályoz meg abban, hogy el tudja majd adni magát a munkaerőpiacon.

Emlékszem egy korábbi hangsugárzó vaktesztünkre, melynek egyik résztvevője egy Bösendorfer VC1 volt, és bizony nem aratott osztatlan sikert a hallgatósága körében. Én személy szerint a túlságosan feldúsuló felső basszusával nem voltam kibékülve, és ez alapján hoztam elhamarkodott ítéletet felette. Volt egy tulajdonsága, amely viszont kezdettől fogva megragadott, mégpedig a különleges sztereofóniája, ami bizonyos felvételeken képes volt teljesen betölteni zenével a szoba légterét. Egy zongoraművet hallgatva pedig már olyasfajta érzésem támadt, mintha egyenesen egy

hangversenytermi előadásba csöppentem volna. Ehhez fogható élményt és atmoszférát a teszten szereplő egyetlen hangsugárzó sem volt képes teremteni.

Igaz azonban az is, hogy amint áttértünk más zenei műfajra, akkor a varázslat alábbhagyott és a Bösendorfer előadása ismét érdektelenebbé vált. Ma már tisztában vagyok vele, hogy a dobozok gyengébb szereplésének a nem éppen optimális elhelyezésük volt az oka.

A későbbiekben egy-egy tesztelés, avagy csak szimpla zenehallgatás során már sokat változott a helyzet, ugyanis a „Bözi” mindinkább engedett betekintést nyerni az igazi érényeibe. Ez alighanem köszönhető volt annak is, hogy sokat időztünk azzal, hogy megjeljük a VC7-esek ideális helyét, másrészt pedig én is egyre inkább méltányolni kezdtem ennek a hangsugárzónak a zenei világát, ami kétségtelenül nem annyira „palifogó”, mint sok más típusé,

ugyanakkor semmivel sem tud kevesebbet azoknál, sőt!...

A különleges térhatáson kívül rendelkezik mindazon érényekkel is, mint például: nyíltság, színezetlenség, levegősség, gyorsaság (ez értendő a basszusra is) valamint testesség, légység, dinamika (ahogyan egyik barátunk fogalmazta: képes robbanni is, ha kell) és nem utolsósorban: az erőteljes mélybasszus. Aki csupán egy pillantást vet erre a gyufaszál külsőre, az biztosan el sem tudná képzelni, hogy a Bösendorfer micsoda mélyenergiák lesugárzására is képes valójában.

A mondás – ami szerint lakva ismerjük meg igazán a társunkat, igaz lehet egy olyan környezetfüggő, akusztikafüggő, berendezésfüggő – és ki tudja, hogy még mi minden függő elektroakusztikai berendezés esetében is, mint a hangsugárzó. Bár a közös együttélésünk története még csupán egy hétre nyúlik vissza, az máris elmondható, hogy ennyire civakodásmentes egy hetet még egyetlen más hangdobozzal sem volt szerencsém eltölteni.

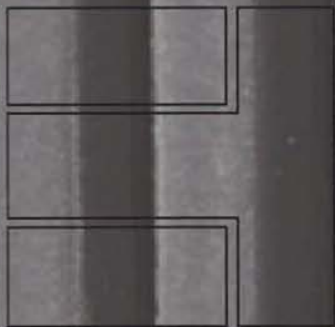
Mikor hazavittem a VC2-eseimet, érthető módon lázas sietséggel helyeztem el őket az előző hangsugárzóim, az Audio Note „E” dobozok helyére. Amint megszólalt a zene, máris megkönnyebbüléssel nyugtáztam, hogy pontosan úgy muzsikálnak, ahogyan reméltem, vagyis az AN dobozokhoz képest lényegesen nyíltabban, definiáltabban, valamint életszerűbb és részletesebb hangszerhangokkal, gyorsabb tranziensekkel. Tovább hallgatózva megbizonyosodhattam afelől is, hogy a megszokott Audio Note érényekről – úgy, mint légység, zeneiség, természetesség – továbbra sem kell majd lemondanom, mindamelllett, hogy a Bösendorferen még egyszer sem tapasztaltam azt a fajta jelenséget, hogy a „nyugalom” átfordult volna „unalomba” – ahogyan az a Note esetében nem ritkán előfordult.

Az elmúlt napokban kísérleteztem néhány dologgal, például kötöttem a VC2 elé többféle erősítőt az alábbiak közül: Forte Audio DR-5 előfok + Audio Research D-200, illetve Denon PMA- 4400A végfokok, avagy a Linn Majik integrált. Meglepő módon ezek közül a puritánabb utolsó illeszkedett leginkább a maga hűvösebb tónusával a VC2 hangkarakteréhez, sőt, ekkor még az a bizonyos felső basszus kiemelése is jelentősen mérséklődött, esetenként el is tűnt. Hangfalkábelek közül szintén a szellősebb karakterűek között lesz érdemesebb válogatnom, ráadásul a jelenleginél egy hosszabbra is szükségem lesz majd amiatt, hogy a hangdobozok közötti térből elköltöztethessem a készülékeket és az állványokat, amelyek hallhatóan össze-vissza tördelik a hangot és elveszik a levegőt a befelé (is) sugárzó Bösendorferek előtt.

Létezik e becses doboznak olyan képessége is, hogy a rezonátorokat hozzá lehet hangolni a szoba akusztikájához, ám ezt a funkciót idő, valamint centi/Nm kalibrálású nyomaték csavarhúzó hiányában egyelőre nem tudtam tesztelni. Amint lehet, megteszem, állítólag bizonyos mértékig lehet vele korrigálni az akusztikai eredetű basszus anomáliákat.

Lesz még tehát feladat a Bösendorferrel, de biztos vagyok abban, hogy meg fogják hálálni a velük való foglalkozást. Látván azt, hogy a VC2 már jelen pillanatban is mire képes, el tudom képzelni azt, hogy megfelelően installálva, és vele szinergikusan jól együttműködő készülékekkel megtámogatva, olyasfajta hangzást fog tudni produkálni, ahonnan már nem nagyon vezet út felfelé, és amely szinten már sokkal inkább az izléskülönbségek döntenek afelől, hogy kinek éppen melyik berendezés zenéje nyeri el inkább a tetszését.

Balogh Sándor

**Eminent
Technology
Incorporated**

1147 Budapest, Miskolci u. 91.
06 1/330-7011, 06 20/438-8791

Miért a Denon Márkabolt?

Az ár nem minden.
Ha nálunk vásárol, többet kap.

Kiterjesztett
garancia

5

éves

SINCE 1991

DENON MÁRKABOLT
Budapest

ALLEE Bevásárlóközpont
Október 23. u. 8-10

1117 Budapest
Telefon +36 1 2090298

budapest@denon.hu denonmarkabolt.hu

Kedves HFM!

Üdvözelem!

Én arra tippelek, hogy a két helyszín közti különbség a hűtő ki-és bedugott állapota miatt azért más-más a két helyszínen, mert az első esetben a kihúzott hűtő nyitottá tett egy aljzatot. A plusz nyitott aljzaton keresztül a budapesti első esetben a hálózat nagyobb, esetlegesen szélsőségesen nagy zajszintjét érzékelték a hallgatók, mely erősebb hatású lehet, a hűtő által visszaterhelt /a hálózat felé kibocsájtott/ zajhoz képest. Ezt az általam feltételezett álláspontot a nyitott hálózati csatlakozókat lezáró eszközökkel, speciális dugókkal lehet ellenőrizni. Én 3 féle (árkategóriájú) ilyen eszközt használok a hifi szoba melletti helyiségekben. Érdekes, hogy a hűtő nálam kevésbé zavaró, ezidáig nem vettem észre a ki és bekapcsolt állapota közti különbséget, míg pl. egy két szobával arrébb bedugott elektromos fogkefe töltőjének zaja jól hallható, mérhető (Stetzerizer). Ugyanakkor, ami drasztikus, az a mosógép - két helyiséggel távolabb, - de méginkább az LCD TV által a hálózatba termelt zaj (felharmonikusok). Persze ez csak egy tipp, mert az elektroszmog, a kibocsájtott elektromos zaj térben, időben sokat változhat egy adott helyszínen, azonban van rá remény, hogy kordában tartjuk.

Az elektroszmog-ember-hifi kapcsolat/hatás egy nagyon szerteágazó, bonyolult terület, amelyből ismerhetünk talán bizonyos részeket, de az egészet biztosan nem. Az elektromos zaj emberre gyakorolt hatásának vizsgálata szerintem gigászi üzleti

4. DIMENZIÓ

érdekeket sért, ezért nem hiszem, hogy a közeljövőben előbbre jutunk a kérdésben. Vannak, voltak azonban már kutatások, amik a tankönyvekben nem szerepelnek, ezért ezoterikus mázzal leöntve söprik a szőnyeg alá azon megnyilvánulásokat, amik ezekre hivatkoznak.

Elég csak Magda Havas, vagy Konstantin Meyl nevét megemlíteni. Meyl „potenciális örvény” elmélete például termékek százainak létrehozását segítette elő, többek közt a hangkárosító források helyeinek megismerésével, illetve ezek hatásainak közömbösítésével. Én német gyártók termékeibe futtam bele e területen, de

biztos vannak még Európában, vagy máshol is cégek, amik felhasználják ezt az elméletet, hiszen a gyakorlatban sok ezer szer bebizonyosodott, hogy itt nem csak valamiféle fikcióval van dolgunk.

A Vortex hifi, Phonosophie honlapjain nagypontosságú 3 D térerő mérésekkel illusztrálják termékeik hatásosságát annak, aki nem hisz a fülének.

Én azt tapasztaltam, hogy az elektroszmogot a kibocsájtás helyén a legjobb kezelni, befolyásolni, ezért először ezeket kell feltérképezni, és ha vannak rá eszközeink, akkor beavatkozni, ugyanis a hanghiányosság (is)

nagyon nagy lehet. Mivel ez nagyon sokrétű terület, maradunk a kérdésnél, a nyitott hálózati aljzatoknál. Egy zsebrádióval már feltérképezhető egy nyitott aljzat zajterhelése, ha középhullámon két állomás közé hangolva közelítünk hozzá. A rádió zaja jelzi közelítőleg, hogy milyen mértékű lehet itt az elektromos "zaj" "mértéke, de pontosabb értéket nyerünk Stetzerizer mérővel, ami az emberi érzékszervekre gyakorolt hatást súlyozottan veszi figyelembe (felharmonikus mintázat, frekvenciák). Meyl szerint e zajok ellen nem lehet védekezni árnyékolással, így az egész lakásban, házban hatást gyakorolnak pl. a zenét hallgató személyre, de egyúttal mindenkire.

Az én esetemben, ahogy a mellékelt képek mutatják, egy családi ház szuterén szintjén berendezett, hifi szobával határos helységben, több aktív zajt létrehozó elektromos készülékem van egy tízes aljzatba csatlakoztatva (LCD TV, beltéri modem routerrel, monitor, laptop, nyomtató, stb.) A fali csatlakozáshoz közeli helyeken van bedugva a Schallwand audio két különböző eszköze, illetve minden aljzatban a lakásban, a hifinél is természetesen egy-egy chippel ellátott gyerekszár betét található. Ilyen hálózati lezáró eszközök több cég is készít, különböző hatékonysággal, különböző árkategóriában, nekem is több aljzatban van ilyen, mivel a házban, lakásban minden nyitott aljzat zajforrás, ami Meyl szerint nem

árnyékolható. Ezek az eszközök sem elektromosan, sem mechanikusan nem zárnak semmit, egyfajta információs technológiával hatnak. Hogy ez mennyire hatékony, azt például a tv kép minőségének drámai javulása jelzi, bár minket elsősorban a hang érdekel. A többi zajforrást ugyancsak kezelni kell(ene), a házban, lakásban, hisz minden egyes ponton jól hallható eredményt kapunk. Egy részüket megemlíteném: villanyóra szekrény, biztosítékok, elektromos készülékek a hálózathoz csatlakoztatva, hifi készülékek, azok nyitott aljzatai, padlófűtés, stb.

Nálam mintegy 30-40 féle termék van beépítve a hálózatba, készülékekbe, környezetbe, mert az a meggyőződésem, hogy az elektromos zajszennyezés figyelmen kívül hagyása erősen kétségesse teszik a hifis beruházások megtérülését, egyfajta limitálás révén, helyben járást okozva.

Ezt az úgynevezett információs technikát (bár nem csak kifejezetten erről van szó) a homeopátiából vették, csak a tartósság és a stabilitás nagyobb ebben a hifis alkalmazásban. A felhasználási terület sokrétű, a bejövő hálózati áram kezelése, AV eszközök kezelése, háztartási gépek, nyitott aljzatok, a hifi környezetének, a terepi viszonyoknak a kezelése és magának a hifi rendszer egyes elemeinek, csatlakozóinak kezelése készüléken kívül, vagy belül. Ez a technológia kevésbé ismert még Mo-on, szerintem vagy

tizen alkalmazják, de ez a tábor folyamatosan bővül. Különösen a felsőbb árkategóriájú rendszerekben képes okozni oly mérvű előrelépést, amit csak öt-tízszeres árkategóriájú komponensekkel lehet elérni. Itt nincs félrelépés, csalódás, csak előrelépés a hangban, a zenehallgatás örömeiméne. A legfeltűnőbb talán a torzítások csökkenése, a dinamika, a "felbontás", a valóságos hangszerhangok, sávszélek, a térábrázolás, jelenlétérzet, időutazás, stb. Milyenségét sorolhatnám a változásoknak. Mellékelek néhány fényképet, de ha további érdeklődésre tart e terület tudok küldeni néhány ilyen eszközt is. Elsődlegesen a Schallwand audio termékeit használom a Vortex hifi, Phonosophie, Creaktiv Systems, Biophotone, Shun Mook mellett.

Hollik László

Köszönjük a felvetést, bevallom ez megint egy új dimenzió. Az, hogy a nyitott aljzat antennaként funkcionál és ezzel milyen a hifire hatása, még nem vizsgáltuk. Én ugyan másként gondolkodtam ez esetben az okok felől.

Igen érdekes és kimeríthetetlen a téma, amit említ. Teljesen más a terület, mint amelyeken eddig tapogatóztunk a hifi titkainak felfedése közben. Figyelmesen olvastam a levelét, megpróbáltam a lehető legnagyobb mélységében értelmezni és beilleszteni az eddigi ismereteimbe. Nos, nincsen könnyű dolgom, amin csak az csillapíthat, ha módomban áll feltérképezni ezt a nézőpontot és jobban megismerni a gyakorlatát, amivel ugyan érintőlegesen találkoztam már, de ez igen felületesnek tűnik a még megismerhető lehetőségekhez képest. Köszönjük a felajánlott készülékeket, élni fogunk a lehetőséggel.

ZENE

A diva álmai és emlékei Diana Krall: This Dream of You

Szívbe markoló, lassú számmal indul Diana Krall szeptemberben kiadott lemeze, amin fantasztikusan mély és elbűvölő pillanatok vannak. Ki is mondja: Love is funny or it's sad, később ugyanebben a dalban: Tearful or gay, amikor a But Beautiful című standard szövegét énekli, hogy a szerelem ugyan mindig gyönyörű, de van amikor szomorú, máskor meg vidám. Nos, ezen a lemezen a negyedik számig kell várnia a sorrendet betartó hallgatónak, hogy beinduljon az a Krall-féle méltán híres swinges groove, és a vidám álarcot öltse fel a zongorista-énekes.

Az ellenállhatatlan Diana Krall nem kell az olvasónak bemutatni. Kiugrása óta legalább 15 millió hordozót adott el. Nem sok jazz kategóriába sorolt előadó van, aki a sportcsarnokokat, köztük a budapestit is meg tudja tölteni, a legnagyobb koncerttermünkben is szerepelt már többször. Legutóbb '19 nyarán koncertezett ott, Joe Lovano is vele jött. A hatalmas svádájú szaxofonos sokat tett hozzá az örömteli jazz tobzódáshoz, de Krall is élénken és mégis lazán, őszinte örömmel merült bele a nagy amerikai daloskönyv megannyi pompás kis darabjának előadásába.

Krall pályája is jól ismert, bár az talán még mindig nem mindenkiben tudatosult, hogy nem amerikai, hanem kanadai előadó. Nagyon hosszú azoknak a sora, akik eleinte nem is biztos, hogy bánták, hogy amerikaiaknak nézték őket, közülük

mindenképpen Oscar Peterson nevét érdemes kiemelni. A kanadai jazzben nagyon erős a mives standard játék, a mainstream vonal. Krall már otthon belenőtt ebbe a világba, a családi házimuzsika is erről szólt, és muzikális szülei be is iratták zongorázni gyerekkorában. A Berklee jazzakadémiát is elvégezve figyelt fel rá Ray Brown, aki többek között Peterson bőgőse és Ella Fitzgerald ex-férje volt, és az ő ajánlására a Nat King Cole-dalok és zongorajáték bűvöletében induló Krall előtt megnyíltak az első, nagy lehetőségek. A Cole repertoárból összeállított All For You című lemeze robbant először. Színpadi rutint szerezve kialakult előadói személyisége, egyszerre sejtelmes és dögös diva és elegáns technikájú zongorista, aki egyben apró gesztusokkal a színpadi zenekart is irányítja.

A legmagasabb népszerűsége a When I Look Into Your Eyes sikere emelte, az 1999-es lemez Grammy nevezést érdemelt, és állócsillaggá tette a legnagyobb fesztiválok és koncerttermek világában. Tony Bennettel is ezidőben dolgozott

először, majd a veterán énekessel 2018-ben is felvett egy duólemezt. Krall a 2000-es évek elején házasodott meg alapított családot, ami csak azért kikerülhetetlen tény, mert férje az énekes-gitáros Elvis Costello, és ez a tény pályáját is jelentősen meghatározta. Ugyan nem zenéltek olyan nagyon sokat együtt, bár a stúdióban adnak egymásnak tanácsot, sőt Paul McCartneyval is voltak közös projektjeik, viszont bizonyos irányokba Krall minden bizonnyal Costello biztatására indult. Erre leginkább a Glad Rag Doll című album alapján lehet következtetni.

Krall uralja a slágerlistákat, a

A tűnődő Diana Krall Mary McCartney fotóján.

legendás, bűgőhangú, vont csövé énekesek hagyományának méltó letéteményese. Több sikeres zenei vállalkozás és hosszú világkörűli turné mellett egy albumát mindenképp szóba kell hozni. A *Turn Up the Quiet* (2017) ugyanis a Krall-féle sikerszériát egy szempontból lezárta: kiadása után halt meg Tommy LiPuma, az egyik legtekintélyesebb producer a szakmában, akinek megérzéseiről legendákat mesélnek a zenészek, akikkel dolgozott. A Krall-imázs zenei szövetének kialakítása is részben az ő érdeme, a háttér (gyakran vonóskar festi fel) és az előtér (az ének és néhány hangszer közel mikrofonozva különösen intímen szólal meg)

arányait mindig pontosan érezte. LiPuma 80 éves korában halt meg, és Krall tarsolyában, illetve a Universal lemezkonzern tulajdonában még egy lemezre való felvétel maradt, amivel már alig volt utómunka, nagy részük elkészült még LiPuma életében. Krall producerként ezekhez hozzá adva az utolsó simításokat akart igazán méltó emléket állítani a húsz éves együttműködésüknek, amikor kiadta ezt a lemezt.

Krall előadói teljesítményére nem is lehet panasz: hol vigasztalni valóan feledkezik emlékeibe, hol álmodozik. A lemez címe is ezt emeli ki egy Bob Dylan dallal (a *Together Through Life* című lemezről), olykor meg vidám, bár a borítókép is esőre és magányra utal. Inkább az arányokat lehet furcsállni. Nagyon izgalmasan szól bögőduóval, szuper zongorázással az *I Wished on the Moon* – csak kicsit borús a húzós tempó, a csodás késleltetések

ellenére. A *Singing in the Rain* is nagyon dögös, de fantasztikus swingje ellenére erősen visszafogott hangulatú marad, pedig reméltem, hogy a végére – hiszen a lemezt is ez zárja – kisüt a nap. Egy-egy számban hallható cselló vagy hegedű, tangóharmonika (Krall nagybátyja játszik rajta), jelen vannak a régóta szoros zenésztársak is, Marc Ribot és Kariem Riggins. Több számban kíséri John Clayton (bögő) és Jeff Hamilton (dob) a gitáros Anthony Wilsonnal együtt, és itt van a csodás Russel Malone is, és vendégeskedik a szupersztár Christian McBride. De valahogy az az utolsó simítás, amit a nagy producerek, mint LiPuma is, tudnak hozzátenni egy-egy felvételsorozathoz, hogy tényleg album legyen belőle, akár csak a sorrend megváltoztatásával, hiányzik. Most volna érdemes elővenni az egykor divatos soktálcás CD-játszókat, és véletlenszerű lejátszásra állítani a legutóbbi három Krall-lemezt, az újjal együtt a Tony Bennett-est és a 2017-est, hogy a mix kiegyensúlyozza a kisebb, inkább csak hangulati egyenetlenségeket.

Zipernovszky Kornél

A Telegraph fotója.

Charlie Parker elmúlt száz éves

„Azt tanítják, hogy a zenének határa van, de ember, a művészetnek nincs.”

(Charlie Parker)

Charlie Parker a legtöbb rajongóban vagy így él: Bird lives! vagy abban a kitételben jelenik meg, hogy volt Charlie Parker előtt, most meg van Charlie Parker után. Születésének augusztus végi centenáriuma újra kiadásokat, kiadatlan felvételeket, képregényt, kottakiadást, workshopokat, felolvasásokat, kiállításokat, előadásokat, és persze koncerteket hozott magával. Halála óta inkább csak nőtt jelentősége a szemünkben.

Egy svéd nyelvkönyv az összetett múltat az alábbi kérdésmóddal példázza: Hallottál valaha Charlie Parkerről? (Har du någonsin hört talas om Charlie Parker?) Charlie Parker nevét még az is ismeri, akinek fogalma nincs, hogy ki ő

valójában. Ernst Joachim Berendt német jazz szakíró 1977-ben adta ki alapvető könyvét, amelyben a jazz két szálát különbözteti meg egymástól a piaci szempontból igen sikeres swing korszakból „kifelé menet”. Mégpedig a cool-t, amely „hűvös távolságtartást” közvetít, és a Parker nevéhez fűződő, „vulkánszerű kitörést” és „hevülő intenzitást” leíró hot-ot. Berendt értelmezésében az utóbbiból fejlődött ki a be-bop, amely eredetileg szleng használatban „megtámadást, késszúrást jelentett”. „Avantgarde muzsikusok voltak ezek, vagy talán még inkább forradalmárok.” – jellemezte a forró zenélés úttörőit Gonda egy 1964-es cikkében.

Amiri Baraka (LeRoi Jones) A Földalatti című egyfelvonásosában, amelynek magyar fordítása 1968-ban jelent meg a Nagyvilág című folyóiratban, így jelenik meg a Madár: „Charlie Parker? Charlie Parker. A Madár. A fehér hippik sorra becsavarodnak a Madárért.

És a Madár így szól: <<Feneket fel, féleszű fehér suhancok! Feneket fel!>> Azok meg ott ülnek, s eltársalognak Charlie Parker megkínzott géniuszáról. A Madár életében nem játszott volna le egyetlen hangjegyet sem, ha kilépve a Hatvanhetedik utcából, megölte volna az első tíz fehéret, aki az útjába akadt. Egyetlen hangjegyet sem.” Jones leghíresebb művében, a nem kevésbé radikális A blues népében a nem csak mély műfaj történeti áttekintést ad, de a feketék zenéjének pszichológiai és társadalmi feltárását is megkísérli. A fenekek egyébként a New York-i 52. utcához is elvezetnek, amely meghatározó helyszín volt Parker életében. Ez az utca Swing Street néven lett ismert a szesztilalom eltörlése után. A kisebb klubok és az odafigyelést igénylő jazzkoncert terjedésével „a székeken elhelyezkedő fenekek száma a megélhetés szempontjából kulcskérdés volt.” ahogy Kerekes György és Pallai Péter könyvében olvashatjuk.

A négy lemezes Charlie Parker The Savoy 10-Inch LP Collection kiadását 2020. februárjában dobta piacra a Savoy Records. A válogatáson a The New Sounds in Modern Music széria első négy része szerepel, amelyek 1944 és 1948 között készültek. Egy kritikus szerint a zene ebben a négy évben változott meg. Ez a változás azonban nem csak a zenei hozzáállást jelenti, hanem a zenéhez fűződő kapcsolat változását is. A harmincas évek swingkorszaka után a zenész egyéniségére tevődött át a hangsúly.

De mi újat lehet még elmondani Charlie Parkerről? Látszólag a géniuszokkal van a legkönnyebb dolga a történészeknek, a hallgató pedig újra eldöntheti a fennmaradt felvételekről: szól-e még hozzá? Pedig a messze távolba tűnnek az időkben az évszámok, és igazi virágkora döbbenetesen rövid időszak volt. Altszaxofonon azt követően kezdett el játszani, hogy a gimis zenekarral, ahol ő volt a kürtös, amatőr jazzegyüttest alapítottak. Elmondása szerint autodidaktaként otthon napi 11-15 órát gyakorolt, egyes források szerint viszont gimnazista korában két évre kölcsönadta a hangszerét egy ismerősének, és csak hallgatóként foglalkozott a jazz-zel. 1941-ben jelent meg az első lemez, amelyen játszott. 1944-ben költözött New Yorkba és ekkor rögzített egy lemezt Tiny Grimes gitáros-énekesssel. 1949-ben az első Párizsi Jazz Fesztiválon Dizzy Gillespie, Sidney Bechet, Miles Davis és Kenny Clarke mellett már legendaként lépett fel. 34 éves volt, amikor meghalt, négy órás emlékkoncertet adtak a tiszteletére a Carnegie Hallban.

Ahhoz, hogy a zenetörténet esetében a fejlődést, a haladást értelmezhesük, a legfontosabb mankót azok a személyiségek adják, akik formabontóként léptek fel. Parkert profétának, forradalmárnak, zseninek tartja a történetírás. A három zeneszerzői attitűd közül, amelyeket Eötvös Péter határozott meg – felfedező, hódító, teremtő, ahogy egy friss Bella Máté-interjúban olvashatjuk

– Parker leginkább teremtőként írható le, hisz a jövőbe tekint, nem a múltat fedezi fel. Nevéhez kötik a melódia, a ritmus és a harmónia újra gondolását, a modern jazz kezdetét, a be-pop kialakulását, melyet többek között a gyors tempó, a virtuozitás, a közönséghez való közvetlen kapcsolódás és az improvizáció jellemez.

Hatása beláthatatlan a jazztörténetben, személyére nem csak a hangok és a zenei attitűdök, de a számok elnevezései is utalnak, így a Weather Report-féle Birdland,

amely a róla elnevezett New York-i jazzklub (ahová a súlyos függősége okozta problémái miatt nem mindig látták szívesen) vagy a Lullaby of Birdland (George Shearing). Rengeteg filmben jelenik meg a zenéje, vagy utalnak rá, kezdve a Clint Eastwood-féle Bird-ön és a Dirtymouth-on át a Whiplash-ig, nem beszélve az angol és más nyelvű szépirodalmi alkotásokról.

Wagner Sára

Parker CD-n is ugyanolyan kelendő, mint '78-ason volt.

Az ezerarcú Harbeth 30.1

Előzmények

Tekintettel arra, hogy e hangfal és e kategória léte a hifiben jelentős, illetl becserkészni egyet. Az igaz, találkoztam már a BBC stúdiómonitorok egyik-másik tagjával. Kezdetnek, mindjárt az egyik legnevesebbnek tartott Rogers LS3/5 mini monitorral. Erre is, akárcsak a család legtöbb tagjára, jellemző a rendkívül jó megépítettség. A sziklaszilárd ház, amit azonnal ingerenciám támad megkopogtatni, megállapítva: ez a stabilitás. A felépítése is az összeszedettségéről árulkodik, minden a helyén van, ez a kicsi doboz nem véletlenül lett híres. Méreteit meghazudtoló hangja könnyen befogadható, egyértelműen örök darab a tulajdonosának, már ha van annyi ereje, hogy kiállja, amikor könnyörög érte egy nála dörzsöltebb hifis társa. Persze a Rogers is képviseltette magát nagyobb modellekkel is, kimagasló képességű hangfalakat alkotva, mégis, valahol ez a kis doboz maradt az elsődleges a palettán.

Ahogy telik az idő, rendre felbukkan ez a hangfalcsalád a környezetemben, ilyenkor teret adva egy kis örömezésnek. Így kerülhetett már hozzám egy, a Harbeth csúcsmonitorai közül, mégpedig a 40.1-es modell.

Képességeivel már akkor felhívta magára a figyelmet, amikor még be sem volt kötve. Általában telepítve volt valamilyen rendszer, amivel éppen kísérleteztünk. Soha nem jelentett gondot az, ha a szobában bent volt még másik hangfal. Látszólag egyik sem befolyásolta olyan mértékben a zenét, hogy azt érezzem, jobb helye lenne kint. Nem így a Harbeth 40.1-es!

Kétoldalt helyeztem el, egymással szemben, ezzel szimmetrizálva a visszahatását a központi hangfalra, már ha van neki. Olyannyira volt, hogy a fókusz részben átkerült rájuk. Mintha házimoziot kötöttem volna be és az körbe szólta volna magát a szobában. Kénytelen voltam két vastag takaróval semlegesíteni képességeit.

Kifejezetten igényli a megfelelő állványt, mely a hangképéhez társul. Nos, nekem ez nem adatott meg hozzá, így egy darabig vacilláltam azon, mire tegyem, de ahol az igény ott a segítség, az is meglett. Sejtettem, hogy nem lesz izgalommentes a meghallgatása sem. Bizony, magasan a fejem felett

csapott össze. Valami olyasminek lettem a tanúja, amit megint csak nem tapasztaltam még ez előtt. Kötöttem rá mindenféle végerősítőt (Proceed, Krell, Accuphase) ami hangerőben is kihajtotta, mégis az igazi tudását úgy éreztem, nem sikerült kideríteni. Kissé csalódottan engedtem el útjára és tudom, nem az ő hibája volt, hogy alulteljesített. (Talán annyiból tanulságos ez a tapasztalat is, hogy szerénységre tanít...)

Ez azért is volt meglepő, mert a Core audio, a 2019-es hifi show-n ezzel demózta az elektronikáit és nekem nagyon úgy tűnt, hogy akkor sikerült megmutatniuk a tudását a lehetőségekhez képest.

A náluk tett egyik látogatásom alkalmával szövé is tettem ezt és szóba került az is, hogy nekem nem sikerült maradéktalan eredményt elérni. A válasz valamelyest felfedte gyengeségemet, vagyis nem az enyémet, hanem az erősítőét. A két monoblokk, amiket rákötöttek, 500 Wattos teljesítmény leadására képesek és igen impulzívban dolgoznak. Ezzel helyükre is kerültek a dolgok, be kellett látnom, akkoriban ilyen lehetőséggel a meghajtás területén nem rendelkeztam, így nem csoda, hogy maradtak benne tartalékok. De, ha ez így van, akkor felteszem a kérdést: kinek való ez a doboz?

Szerencsére ezzel a kérdéssel nem szükséges foglalkoznom, hiszen most itt az emberbarát 30.1 szerepel, amivel ilyen gond úgy tűnik nem lesz.

Újra és újra eszembe jut róla, vagy még mindig azt érzem vele kapcsolatban, hogy tulajdonképpen ő is ismeretlenként távozott. Hiába kötöttem be a legkülönbözőbb koreográfiákban, mindig teljesen más volt. Ezer arcát mutatta és a mai napig nem tudom eldönteni ebből, melyik lehet az igazi valója.

Harbeth M30.1

A hangfalat tökéletesen körülölelő csomagolás azt hiszem természetes velejárója a minőségnek. Benne egy-egy prospektust is kapunk dobozonként. A kívánatos fotók szinte már előre eladják őket, bekerülnek az elme, már így is vágyakkal megpakolt bugyraiba, ez elől nem sikerült kitérni és még ki sem bontottam a dobozt!

Ez is megtörtént és a prospektus szerinti Cherry színű téglatestek kerültek elő belőlük, a hátsójukon két-két csatlakozóval és impozáns „aranyablával”. A hangszórók védve vannak egy kikezdhethetlen előlappal. Komolyan összeszedtem magam, de egyszerűen nem lehetett eltávolítani őket úgy, hogy kárt ne tegyek a hangfalban. Kénytelen voltam elfogadni a tényt: a hangszóró borítás marad. A hangfalkábel fogadó terminálok igen józan kialakítása modernséget és jól használható funkcionalitást feltételez, de ez így is van rendjén, azt hiszem. Mivel állványt újfent nem kaptam hozzá, gondolom, ami a Wilson Cub-nak megfelelt az ennek is jó lesz. Fa állványra raktam és a szokott kábelekkal kötöttem össze a Krell KAV-300-as erősítőjével. Az akusztikailag nem „kezelt” szobába építettem fel a rendszert, egyszerű fa készülékállványra helyezve az elektronikát. Gondoltam kicsit megjáratom, hogy összeszedje magát a meghallgatásra. Beállítottam nagyjából, ami nem volt különösebben nehéz és bonyolult folyamat, ezért néhány perc alatt a végére is értem. Kezdezhettem pakolni a lemezeket a D11-es CD játszóba.

Néhány szó a műszaki tartalomról:

Míg belekerül néhány óra, és ezzel felvérteződik a meghallgatására, átfutottam a prospektus rám vonatkozó részét. Ugyebár a 30.1 a jól bevált BBC stúdiómonitor hagyományokat követi. Az irányadó elv a rádióadás akusztikai produkciójának élethű monitorozása, esetünkben a „stúdió körülmények” reprodukálása otthoni körülmények között. (Vélhetően a „korrekt”

kifejezés a meghallgatásánál majd elhagyja a billentyűmet, bár ha odafigyelek rá, már most is írhatom.) Ha már monitorról beszélünk, nézzen is úgy ki! Ez a hifis közösség számára azonnal felismerhető, szinkronban van az ezzel kapcsolatos sztereotípiákkal. És tényleg, semmi csicsa, fő a funkcionalitás és a monitor a legtöbbünknek állványos dobozt jelent a mai napig. Kockaforma két, esetleg három jelút, egyszerűség, letisztultság és funkcionalitás. A befoglaló méreteit - 460 x 227 x 275mm - kitöltötték anyaggal, így lett a megadott súly 11.6kg. Furnézott, rétegelt falemezből készül, ennek köszönhetően a doboz igen merev, sziklaszilárd benyomást kelt és ösztönzően hat, hogy megkopogtassam. A visszajelzés hasonló hájjal kenetet, mint réges-rég a 3/5a esetén és Dejá-vu-m van, újfent érkezik a felsőbbrendű tudat a többiek felé, hogy majd ezt hallgassátok meg! 12mm-es dobozvastagság akkor viselkedik így, ha kellően merevített. Nem véletlen, a 18mm-es előlap rezonanciamentesítésre és merevítésre egyaránt alkalmas. Elülső kilépővel rendelkező reflex doboz, a saját fejlesztésű 200 mm-es Radial2 mélyközép utólagos akusztikai hatása a belső csillapításon keresztül áthatolva, ezen a nyíláson át egészíti ki a hangképet. A 25mm-es magas sugárzó pedig a Seas-tól érkezett. A dobozt szétcsavarozhatnám a hátlapi imbuszokkal, de tartok tőle, hogy nincs az a filctoll, mely eltünteti a szerelési nyomokat, ezért inkább nem firtatom, mi van belül. Különben is, a Rogers belsejét láttam már, ami persze nem ugyanaz, de mégis, nekem elég ahhoz, hogy el tudjam képzelni, ami ebben van. Megkülönböztetett figyelemmel kell elhelyezni, hiszen a reflexnyílások pozícionáltak és ez visszahatással van a hang balanszra. A hátoldalon feltüntetett L és R betűk különböztetik meg a két hangfalat és ebből már világos melyiket hová tegyük. A reflexnyílás kitapogatható a hangszóróhelyemen keresztül, ahogy a hangszórók helye is.

Az első akkordok

Kicsit elnyúlva a fotelemben, kizárva a külvilágot, lassan kezdtem felfedezni a hang sajátosságait. Rögtön, egy eddig még nem tapasztalt jellegzetességre figyeltem fel. Olyannak tudnám leírni, mintha a hangszórók szabályosan lélegezgetnék a zenét. Akadálytalanul terjed, ezáltal van a hangfal előtt és mögött is belőle jócskán, még hozzá hasonló kiterjedésben. Ezt úgy tudnám még jobban kifejezni, hogy a hangfalak bár tőlem olyan 3 méterre voltak, mégis valahogy körbevett a zene. Jobbra és balra is a zenekar jelenlétét éreztem magam mellett, sőt az előadás még mögém is elért! Olyan volt, mintha beleültem volna a zenekar közepébe, a hangszerek mellettem zenéltek. Emellett nem csak a hangfalak előtti térben volt élet, hanem a hangfalak egyfajta középpontjai voltak a zeneműveknek, mintha a dolguk tényleg csak annyi lenne, hogy egyfajta kiindulása legyenek a zenének. A térnek csak a falak szabtak határt, így megközelítőleg öt méteres színpadot vizionáltam magam köré és valóban kifejező volt mindaz, ami körülöttem zajlott. Szinte már-már megfoghattam volna az egyes hangszereket.

Ez azért érdekes számomra, mert egy teljesen új megközelítést adott a zenei reprodukciónak. Olyat tapasztaltam már sokszor, hogy a hangfalak előtt, vagy mögött jön létre a színpadkép, de ami annyira kézzelfoghatóan ölelt volna körbe, még nem igazán. Annál meglepőbb volt ez a produkció, mert szinte „installációmentesen” került

kiépítésre a rendszer és már előre készültem, hogy mennyivel jobb lesz majd, amikor az 1-es demó szobába átkerül. Ehhez képest belakta ezt a 17 négyzetméteres helyet. Kipróbáltam másik erősítővel is (Sony TA-F650ESD) de úgy fest az akusztika annyira bejött neki, hogy mindegy mivel és hogyan kötöm be, jól érzi magát a helyén. De meg kell jegyeznem, van annyira érzékeny, hogy bár a hangzás jellegzetességei maradandónak bizonyultak a hangképében, ennek a leképzése viszont már egy másik világot tükrözött. Mintha egy új szemüvegen keresztül látnám a körülölelő akusztikai világot. Nem számított a rezgéscsillapítás elmaradása sem, vagy a pontos beállítás, esetleg a teljes energetikai kapcsolatrendszer maximalizálása sem. Tisztességes, de egyszerű körülményei dacára komoly élvezeti értéket hordozott mindkét erősítővel.

Ez pedig azért jó hír, mert az ajánlásba majd azt írhatom, hogy valószínűleg csalódásmentesen lehet az otthonunkban is integrálni, úgy, hogy nem kellene hozzá hifis világunk elérhetetlen vívmányai, hanem egyszerűbb körülmények között is jól fog teljesíteni.

Áthelyeztem az 1-es demó szobába, gondosan installálva, újfent bevetve a már említett erősítőt, majd a Mark Levinsonokat is (ML320S, ML-334), forrásként pedig a Tascam DA-3000 digitális magnót is használtam. A zenei műfajok átfogóan képviseltették magukat CD-ről és SD kártyáról is.

Bevallom nem volt rossz a kapott hang egyik meghajtással sem.

Viszont, az történt, hogy már kívül estem a hangszugárzók akusztikai körén, így a távlati zenehallgatással kellett beélnem. Ez a szoba már tíz négyzetméterrel nagyobb és rezgéscsillapított is, emiatt sokkal nagyobb teljesítményt vett volna fel a kis hangszugárzókból. Ez pedig nem állt jól nekik.

Hová tűnt az előnye, amit a másik szobában megcsillagotott?

Érdekes továbbá még az is, hogy minden meghajtás egy külön világot indukált rajta keresztül. Ezek pedig koherensen elkülönültek egymástól, nem volt igazán áthallás közöttük. Más és más arcát mutatta meg a doboz és én még mindig nem tudom melyik az igazi.

Ajánlás

Monitorról lévén szó, korrekt hangvisszaadásra törekszik, ámde ezt nagy felbontással és nagy térrel teszi. Nem fogy el egyik műfajon sem, de nem árt, ha a szoba méreteit úgy választjuk hozzá, hogy a sugárzók teljesítménye elegendő legyen annak feltöltésére. Az sem árt meg, ha az akusztika mélyben nem vág, de bármilyenek legyenek is a körülményei, a hangképben visszaköszönnék a jegyei, abban biztosak lehetünk. Ez a sorozat középső darabja a Harbeth-nál és a sorozat nagyobb tagjához képest könnyebbséget jelent az installációnál, ha méretileg ez illeszkedik a legjobban az otthoni térbe.

Hangsugárzó rendszer: 200 mm Harbeth RADIAL™ basszus / közép, 25 mm-es ferrohűtésű, lágy dóm magas

Frekvenciaválasz:

50 Hz - 20 kHz +/- 3dB

Impedancia: 6 ohm

Érzékenység: 85dB / 1W / 1m

Erősítő javaslat: Az erősítők széles választékával működik - 25W-tól ajánlott

Terhelhetőség: 150W

Méretetek: 460 x 277 x 275 mm

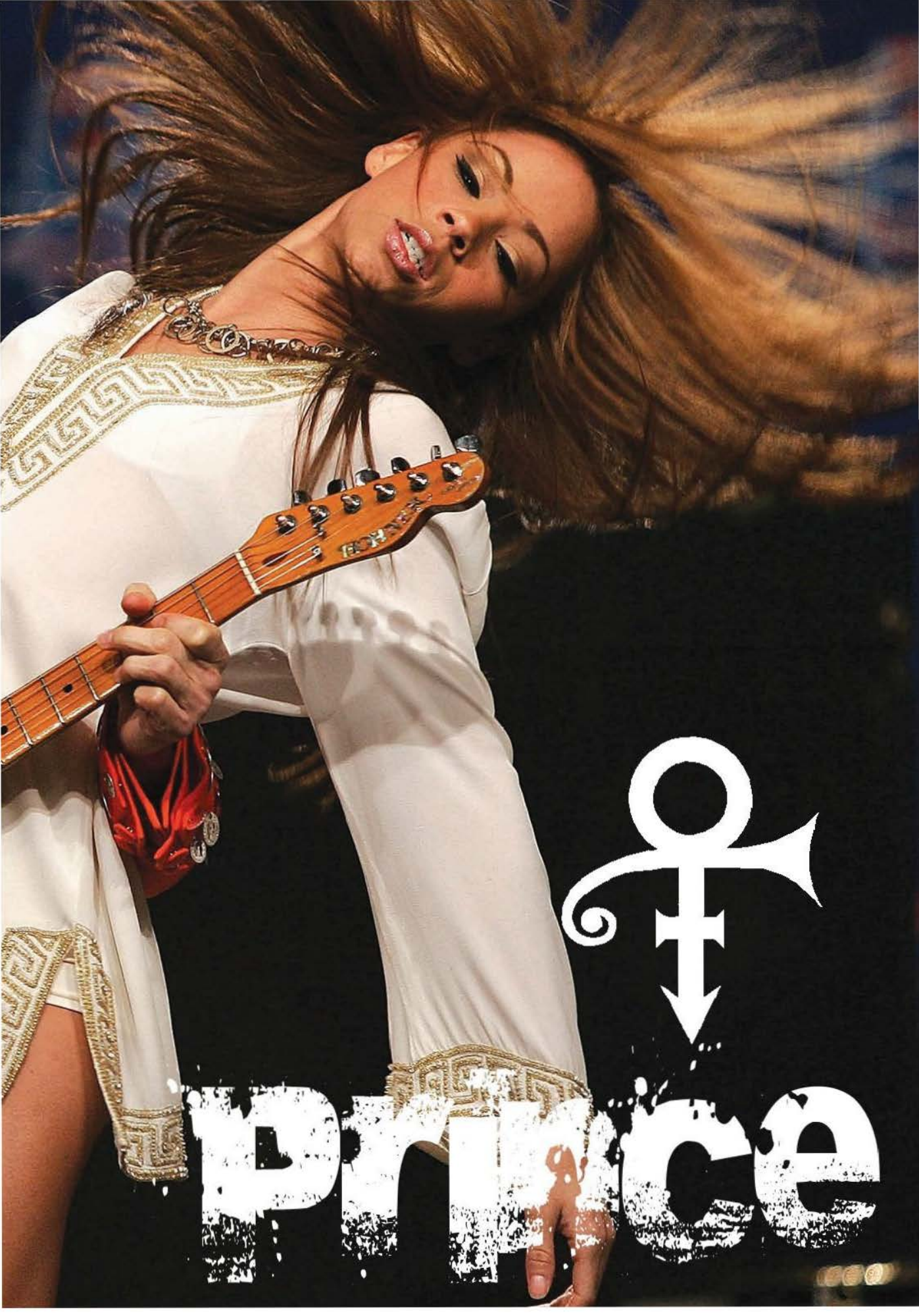
Helyigény: A falaktól való távoli használatra optimalizálva.

Súly: 11,6 kg

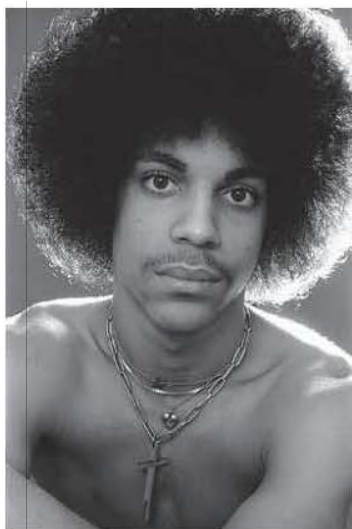
Ár: 2990EUR

Prince

Popsztárok sikereivel kapcsolatban gyakran és joggal felmerül a kérdés, hogy vajon mennyiben az ő saját érdeme mindaz, amit elért, és mennyiben az őt körülvevő menedzserek, producerek, név nélküli szerzők, stúdiózenészek, marketingesek kollektív munkája az, amit a sztár nevéhez kapcsolunk. A legtöbbször azt látjuk, hogy a híres előadóművészek a valósnál sokkal több, különböző teljesítményt igyekeznek a saját érdemükként feltüntetni – nem elégszenek meg azzal, ha a közönség csak azért szereti őket, amihez valóban kiemelkedő tehetségük van. Pl. egy táncos-énekes előadó szerzőként is szeretne további elismerést és bevételeket szerezni, ezért gyakran szellemírókat alkalmaznak, akiknek munkáit a saját nevükön jegyeztetik be (az angolszász országokban erre lehetőséget ad a szerzői jog, nálunk nem). Így „szerzett” számtalan dalt Elvis és Madonna, hogy csak a legismertebbeket említsük.

A zeneipar, ezen belül is a hanglemezipar rengeteg különböző szakma képviselőjét foglalkoztatja, és a zeneszerető közönség számára gyakran nehezen átlátható, hogy hány szakember dolgozik egy-egy produkción, míg annak valamely terméke, pl. egy előadás vagy egy hanglemez elkészül. Sokszor persze a hallgatót nem is érdekli mindez; a popcsapatokért rajongó tinédzserek pedig gyakran úgy hiszik, hogy aktuális superhősük zenéjében és videoklipjében a sztár saját ízlése, tehetsége és művészi döntéseinek sorozata tükröződik.

Ezért aztán érthető, hogy pop- vagy rocksztárok teljesítményének objektív vizsgálatát legtöbbször vagy a naiv rajongás, vagy a szakértői szkepszis akadályozza: az előbbi mindent elhisz a sztárnak, az utóbbi szinte semmit. Csak a legritkább esetben fordul elő, hogy egy produkció felszínét megkapargatva nem bedolgozó szakemberek hadait, hanem magát a főhőst találjuk. S bár valamirevaló popsztárként Prince is mesterien építette fel a nyilvánosság számára kialakított, misztikummal körülvett személyiségét, a szakmában valószínűleg példátlan módon nem csak a privát szférájából mutatott keveset a közönségnek, de a rendkívüli zenei tehetségéből is mindig csak annyit, amennyit egy-egy dal vagy előadás megkívánt – és minden szívfájdalom nélkül tett archívumának polcára remekműveket is, ha a megjelentetésükre valamiért nem látta még elérkezettnek az időt.

James Brown hosszú pályafutása során sok állandó jelzőt kiérdemelt hihetetlen szorgalmával és munkabírásával: volt ő „Mr. Dynamite”, és „The hardest working man in showbusiness” is. Egykori turnémenedzsere, Alan Leeds, aki később Prince mellett is dolgozott, mégis úgy nyilatkozott, hogy „Prince-hez képest még James Brown is lustának tűnik!”

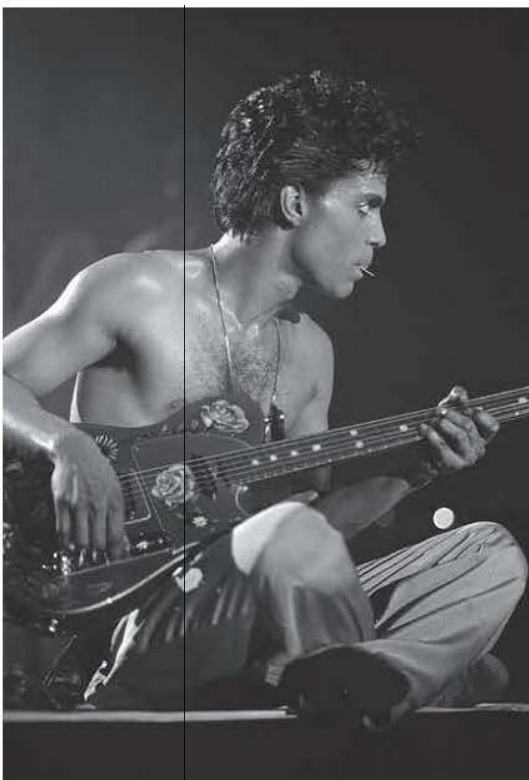
E cikk tehát egy olyan, rendkívül

ritka tehetségekkel megáldott, valódi művészt kíván röviden bemutatni, akiről minél több valós információt tud meg egy zenészkolléga vagy műkedvelő, annál inkább ámulatba esik a hihetlenebbnél hihetlenebb történetek hallatán.

Prince Rogers Nelson 1958. június 7-én született Minneapolisban. Szülei John L. Nelson zeneszerző és zongorista, és a megbecsült szociális munkásként dolgozó, korábban férje zenekarában éneklő Mattie Shaw voltak. A hivatalos verzió szerint Prince nevét apja Prince Rogers Trio nevű zenekara után kapta. Gyerekként utálta, ha így hívták (a Skipper becenevet sokkal jobban szerette), részben mert ezzel (és apró természetével) már a suliban is cukkolták, részben amiatt, hogy tudta: apjának volt valamikor egy hasonló nevű kutyája, akit ráadásul nem különösebben kedvelt.

John nehéz természetű, szigorú és befelé forduló apa volt, óriási zenei karrieréről szőtt álmokkal, amiket soha nem tudott elérni, emiatt rendszeres volt otthon a férfi részéről tettlegességig is fajuló veszekedés. A zenélés mellett egy idő után már gyári munkát is kellett vállalnia, hogy eltartsa a korábbi házasságából született gyerekeit, valamint Prince-et és húgát, Tykát. John számára olyannyira szent dolog volt a zene, hogy sokáig fiát sem engedte a zongorához nyúlni, rendszerint elzavarta azzal,

hogy „úgysem értesz te ehhez”, pedig a fiú csodálattal nézte apja játékát és minden vágya az volt, hogy megtanulhasson úgy játszani, mint ő. Gyerekkori traumáinak sora azonban ezzel csak elkezdődött: szülei válása ugyan azt eredményezte, hogy végre kedvére gyakorolhatott az apja által hátrahagyott zongorán, anyja azonban újra férjhez ment és újabb kisfiúnak adott életet, Prince pedig 12 éves korára annyira elhagyottnak érezte magát, hogy anyja hozzájárulásával elköltözött Andre Anderson nevű barátjának családjához, és Andréval együtt

kezdték el éjt nappallá téve dolgozni azon, hogy szemérmetlenül ambiciózus zenei álmukat megvalósítsák.

Minneapolis mindig is egy túlnyomórészt fehérek (elsősorban skandináv bevándorlók, ill. leszármazottaik) által lakott város volt, a néhány százalékos fekete kisebbséghez tartozóként ott felnőni tehát nem volt könnyű Prince számára. Fehér iskolatársai csúfolták a bőrszíne, az alacsony termete miatt, a lányok azonban már iskolásként is szerették az érzékeny, eszes, vicces, könyveket olvasó, jó tanuló és sportban, zenében egyaránt briliánsan tehetséges fiút.

Egyvalamit korán megtanult: csak magára számíthat, és ez egész életére kiható berögződésévé vált. Tinédzserként dühös volt szinte mindenkire: a nem eléggé tehetséges apjára, aki nem volt

képes megvalósítani a nagy álmát, aki sokszor kezet emelt feleségére, majd lelépett; dühös volt anyjára, amiért újra férjhez ment és gyakorlatilag elengedte Prince kezét, dühös volt az őt csúfoló és rasszista társaira, dühös volt a kosárlabdaedzőjére, aki nyilvánvaló tehetsége ellenére, csupán alacsony termete miatt eltanácsolta, és dühös volt általában mindenkire, akiben nem volt meg a szorgalom és a kitartás ahhoz, hogy elérjen valamit az életben. Elemi erejű bizonyításvágy és eltökéltség hajtotta már egészen fiatalon, 13 éves korában is, amikor Andréval megalapították a Grand Central nevű együttesüket. Megszállottan gyakoroltak, és profi bokszolókat és pankrátorokat megszegyenítő magabiztossággal párbajoztak más zenészekkel, hogy bizonyítsák, ők a jobbak. Prince szinte egész pályafutása alatt ilyen kompetitív maradt, a versengés inspirálta, folyamatosan egyre magasabb célokat tűzve maga elé, amiket rendre el is ért.

A középiskolában is hamar kitűnt kosárlabda-tehetségével és persze a zenével: iskolai zenetanára ma is ámulattal emlékszik vissza rá, mint olyan östehetségre, akinek semmi újat nem tudott tanítani. Tinédzserként lenyűgözőt mindenkit, aki hallotta, ahogy a legnehezebb Chicago, Blood Sweat & Tears, Santana számokat gitározta, tökéletesen visszaadva a szólókat is, de hasonlóan brillirozott már dobosként, basszusgitárosként,

zongoristaként, sőt szaxofonozni is tanult. Minden érdekelte, amiről tudta, hogy szüksége lesz a zenei karrierje során. Még iskolába járt, amikor már a lemezkiadás és a zeneműkiadás jogi kérdései is legalább annyira foglalkoztatták, mint a lányok.

Egy helyi stúdiótulajdonos, Chris Moon – azonnal felismerve a tinédzser tehetségét – , már a megismerkedésük napján a kezébe nyomta a stúdió kulcsait azzal, hogy jöhet bármikor és annyit dolgozik, amennyit csak akar, s cserébe csak annyit kért, hogy segítsen a saját szerzeményei felvételeiben. Prince maximálisan kihasználta a lehetőséget és kitanult mindent a stúdiómunkával kapcsolatban, amit csak lehetett. Immár egyedül is képes volt soksávú felvételeket készíteni, megtanulta kezelni a stúdióberendezéseket és a keverőpultot; készre tudta keverni a saját, rohamosan növekvő számú szerzeményeit.

Időnként apjával is találkozott, és egyszer rá tudta venni, hogy menjenek el moziba, ahol a Woodstock koncertfilmet adták. Ahogyan a közvetlenül halála előtt elkezdett memoár-törökben visszaemlékszik, apja e közös moziélmény hatására értette meg igazán, hogy fiának mit jelent a zene, és attól kezdve soha nem kérdőjelezte meg elhivatottságát. Prince számára életre szóló élmény

volt a nagy vásznon látni hőseit: a Sly & The Family Stone-t, Richie Havenst, Carlos Santanát, Jimi Hendrixet – és ahogyan erre csak ő volt képes, rövid időn belül elsajátított szinte mindent, amire csak szüksége lehetett.

Minneapolisban a legtöbb rádió fehér rockzenekarok zenéit játszotta a '70-es években, és Prince-re kétséget kizáróan nagy hatással volt a Fleetwood Mac, a Chicago, valamint nagy kedvence, Joni Mitchell – amellett, hogy természetesen imádta a Grand Funk Railroad-ot, George Clintont, Aretha Franklint, James Brownt, Chaka Khant és a Rufust, de hatott rá Allen Toussaint, Dr. John, Miles Davis, a Staple Singers, Mahaila Jackson, Ray Charles, a Return To Forever és még sokan mások.

Ha valaki csak a rádióban is hallható poplemezeit ismeri, azokat is csak felszínesen, akkor bizonyára rendkívül meglepődik, ha belehallgat Prince korai (sajnos hivatalosan máig kiadatlan) felvételeibe, különösen a Loring Park Sessions néven elhíresült kalózlemez számaiba, amiket 1977-ben rögzítettek hármásban Bobby Z-vel és az időközben André Cymone nevet felvett barátjával. Az instrumentális albumon olyan jazz-funk, jazz-rock fúziós szerzeményeket és improvizációkat hallhatunk, amik rendre lenyűgözik azokat is, akik Prince-et kritizálni szokták monoton, dob-gép-alapra épülő funk számai miatt. Őt azonban soha nem érdekelt, hogy ki mit gondol róla – letisztult és kidolgozott tervvel vágott neki a profi karrierjének, eltökélve és senkiben kétséget nem hagyva afelől, hogy néhány év alatt világsztárrá válik.

Volt ebben már akkor is egy jó adag küldetésstudat a részéről – elsősorban azért akart világsztárrá válni, mert fontos mondanivalója volt, amit a lehető legtöbb emberrel meg akart osztani: már akkor is mélyen hitt az emberi egyenjogúságban, a szeretetben, Istenben, a rászorulóknak megsegítésében és a zene erejében. Jól tudta, hogy milyen módon érhet el világsikert – misztikus, rejtélyekkel és ellentmondásokkal teli, külön személyiséget felépítve magának,

akár sokkoló öltözködéssel, szándékosan biszexualitást sugalló külsővel és manírokkal –

míg valójában kizárólag a nők érdekelték, és a nők imádták akkor is, ha kifestve és magassarkúban

járt –, ugyanakkor soha nem felejtett el az igazán fontos dolgokra fókuszálni, megszállottan gyakorolni minden hangszeren, tökéletesre csiszolni a színpadi mozdulatait, akrobatikus ugrásait, elsajátítani James Brown összes tánc lépését.

Tudta tehát, hogy a briliáns zenei tehetség nem elég; hogy a fiatalokat kell megszólítani és elérnie az igazán átütő siker eléréséhez, és ez nem megy jazz vagy fúziós zene által, holott már bizonyította, hogy azt is magas színvonalon tud játszani. (Miles Davis is megjegyzi önéletrajzában – amelyben többször kifejti Prince iránti rajongását és tiszteletét –, hogy az emberek többsége rendkívül meglepődne, ha tudomása lenne arról, Prince mennyit tud zenészként.)

Slágerekre, modern hangszerelésű és fülbemászó dalokra volt szüksége a sikerhez, ezért első albuma is ezekre koncentrált, ami által laikus zenehallgatók sokszor készek legyinteni rá, mint valami érdektelen „diszkó”-lemezre, pedig ha odafigyelnének a részletekre, felismerhetnék, hogy Prince igen magas színvonalú muzsikálást, harmonizálást és produkciót tett le az asztalra önállóan, produceri vagy egyéb segítség nélkül, már 19 évesen.

Első albumának legelső dala deklarálja mindazt az elhivatottságot és fáradhatatlan munkát, ami egész életében jellemezte. A Chaka Khan-lemezekről eltanult, varázslatosan sokszínű énekharmonikiából álló, a cappella dal szövege:

„All of this and more is for you / With love, sincerity and deepest care / My life with you I share”

(Szabad fordításban: „Ez itt és még több is, mind a tied / Szeretettel, őszintén és a legmélyebb törődéssel osztom meg veled az életemet”)

Prince komolyan vette és betartotta ezen ígéretét. Négy évtizedes profi karrierje során ritkán aludt napi 3-4 óránál többet, szinte minden ébren töltött órájában dalszöveget írt, zenét alkotott, nem ritkán egy nap 2-3 vagy 4 dalt is megírva és felvéve. Szigorúan tartotta magát ahhoz az elvéhez, hogy addig nem lép ki a stúdió ajtaján, amíg az

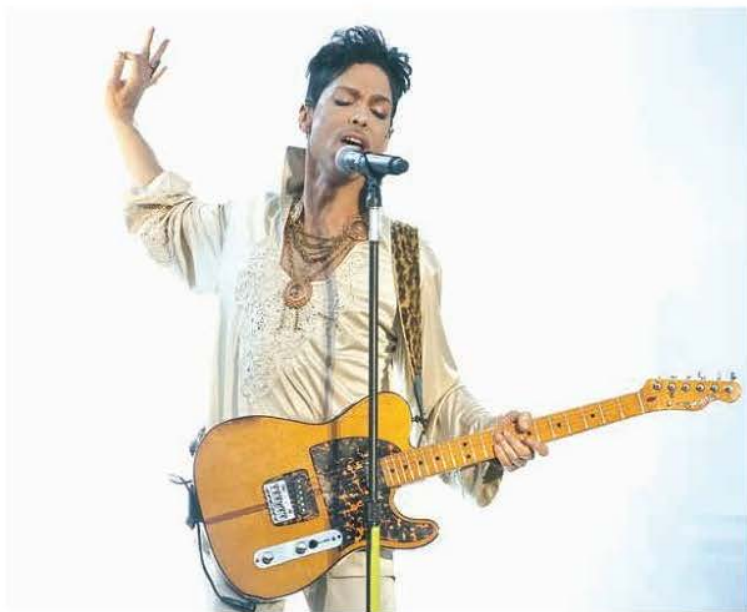
azonap elkezdett szám felvételét be nem fejezi – ezáltal aztán gyakran a hangmérnökök dőltek ki mellőle és váltották egymást, míg Prince akár egy 24 órás session végén is magától értetődő természetességgel kért új tekerés szalagot a magnóra, hogy az időközben, a fejében már kész formát öltött következő szerzeményt is kiadhassa magából.

E fáradhatatlan stúdiómunka és komponálás mellett rendszeresen próbált, gyakorolt, videókat és filmeket forgatott (jelentős részük szintén máig kiadatlan) és turnézott. Érdemes kitérnünk arra, hogy számára mit takart a turnézás. Általában kora délután érkezett meg zenekarával egy-egy nagy koncert helyszínére, ahol rögtön hangpróbával kezdett. Egy hangpróba földi halandók számára többnyire egy félórás hangbeállást

jelent, eljátszanak 1-2 számot, kipróbálják a hangrendszert és beállítják a hangzást. Prince számára a hangpróba 4 órás zenekari próbát jelentett az épp csak felépített színpadon, ahol vagy új számokat tanított be a zenészeinek, vagy a koncertprogram részét képezőket alakította át, vagy csak jammeltek szabadon, amiből újabb dalok születtek. E négyórás „hangpróba” után visszazaladtak a hotelbe átöltözni, majd lejátszották az esti nagy koncertet, amit rögtön az előadás után, még az öltözöben videóról visszanezett a teljes zenekar, hogy kielemezzék a hibákat és változtatásokat beszéljenek meg. (Ez az a dolog, ami bármely profi zenészből egy azonnali „ilyen nincs!” felkiáltást vált ki. Pedig van. Volt.) Az átlag kétórás koncertet, majd az ugyanilyen hosszú öltözői

videó-nézést követően újabb gyors átöltözés volt a szokásos menetrend, majd rohanás egy helyi kis klubba, ahol pár száz szerencsés ember számára órákon át örömmeltek, nem ritkán hajnalig. És Prince zenészeinek lenni nem volt könnyű feladat: folyamatosan figyelniük kellett a kézjeleit, zenekarvezetői utasításait, improvizációit, és azonnal követniük kellett őt a legváratlanabb zenei irányokba is. A hajnalig tartó aftershow-partik után végre alhatott a csapat pár órát – Prince még ekkor is képes volt időnként elugrani gyorsan egy stúdióba, egyedül felvenni egy új számot, vagy Londonból hajnalban átrepülni Prágába egy gyors klipforgatásra, és délelőtt vissza Londonba stb. A rövid alvás után pedig jött egy újabb utazás, újabb városba, újabb négyórás

soundcheckkel az új helyszínén – és ez így ismétlődött napról napra, hónapokon át.

De a fentiek csupán a zenével kapcsolatos tevékenységéről szólnak, emellett Prince falta a könyveket, filmeket; imádott fotózni, kosarazni, pingpongozni, biciklizni, korcsolyázni és táncolni, és imádott a barátaival hülyéskedni, másokat parodizálni, telefonbetyárkodni és mindenféle gyerekes csínyet elkövetni. És ha ez még mindig nem lett volna elég egy (vagy több) teljes élethez: rendszeresen talált időt arra, hogy kövesse a híreket TV-n, vagy újságokból, hogy szerencsétlen sorsú, segítségre szoruló embereket keressen, akiknek névtelen segítséget küldhetett. Rendszeresen talált időt arra, hogy éjjelente átugorjon a Paisley Park nevű stúdiójával szemben lévő supermarketbe és felvásároljon komplett polcnyi ételt, hogy a minneapolis-i hajléktalanszállókra küldje, megint csak névtelenül. Kaliforniában rászoruló családok száza jutottak napkollektorokhoz egy alapítvány segítségével anélkül, hogy tudták volna, Prince állt emögött is. Egyik legfontosabb projektje a Yes We Code néven indított program, ami abból az alapötletéből indult, hogy milyen jó lenne, ha a hátrányos helyzetű gyerekek nem csak letölteni tudnának appokat az app store-ból, hanem megtanulnának programozni és a saját fejlesztésű appjeiket fel is tölthetnék az online boltba. Ez a program gyerekek tömegeit segítette már rendkívül piacképes szaktudáshoz és ezáltal megélhetéshez – valamint önbecsüléshez és egészséges jövőképhez. Anélkül, hogy tudták volna, Prince-től érkezett nem csak a koncepció, de a pénz is. Nagyon hosszan lehetne sorolni mindazt a filantróp tevékenységet, ami Prince nevéhez fűződhetne, ha ő fontosnak tartotta volna odatenni a nevét, de épp ellenkezőleg: legtöbbször megtiltotta, hogy a kedvezményezettek a sajtónak vagy bárki másnak felfedjék a segítség forrását.

Korai halála kapcsán pályatársai sorra szuperlatívuszokban

emlékeztek meg róla. Elton John például kijelentette: „Kétségtelenül a legjobb muzsikus volt, akit valaha színpadon láttam. Semmi nem volt, amit ne tudott volna: showman volt, nagyszerű író, elképesztően jó előadó, énekes, gitáros – és mi mind a lábai előtt hevertünk, mert ha igazi muzsikus vagy, akkor felismered a valódi minőséget amikor azt látod, és ő maga csupa minőség és karizma volt. Óriási tragédia, hogy 57 évesen elment. Hatalmas, hatalmas veszteség. Ilyen emberek nem bukkannak fel túl gyakran.”

Sign O' The Times (Super Deluxe Edition)

Idén ősszel boltokba került egy olyan Prince-kiadvány, amelyre nem csak a rajongók tömegei vártak már 3 évtizede, de ami a kritikusok és a zenekedvelők szélesebb táborának érdeklődését is felkeltette. Az eredetileg 1987-ben megjelent, Sign O' The Times című dupla albumot ugyanis most jelentősen kibővített, 13 LP-t és 1 DVD-t, valamint egy könyvet tartalmazó, Super Deluxe kivitelben vehetjük kézbe. Egy-egy sikeres albumból készült deluxe dobozos gyűjteményt persze már sokat láttunk, ezeken a nagy kiadók nem ritkán közléstesznek bármit, amit csak találnak az archívumuk polcain: demókat, elrontott stúdiófelvételeket, különböző mixeket.

Prince azonban nem az a típusú zenész volt, aki húszszor, negyvenszer nekifutott egy felvételnek, mire az elkészült. Dalainak többségéből még „take

2"-verzió sincs, mert amint megírt egyet, órákon belül fel is vette – nem demóként, hanem kész stúdiófelvételként, legtöbbször elsőre. Ha valamely szerzeményből két felvétel is fennmaradt, az nem azért van, mert az első nem sikerült, hanem mert később más művészi megközelítésben is rögzítette ugyanazt.

Képzelnék el, mekkora szenzáció lenne, ha ma megjelenne 6 LP-nyi, korábban kiadatlan, ismeretlen Beatles-stúdiófelvétel! A Sign O' The Times Super Deluxe dobozban ennyit: összesen 45 korábban kiadatlan dalt találunk – nem demókat, nem félbehagyott próbálkozásokat, hanem kész mesterszalagokat, köztük olyan remekművekkel is, mint az All My Dreams vagy az In A Large Room With No Light.

A szinte felbecsülhetetlen méretű és értékű hagyatékot gondozók szándéka szerint e gyűjtemény a Sign O' The Times album 1987-es megjelenését megelőző, elképesztően produktív időszak fontosabb, eddig kiadatlan stúdiófelvételeit teszi közzé, de az életművet ismerők számára nyílt titok, hogy sokkal több anyag van

még az archívum polcain még ebből a röpke másfél éves időszakból is.

Kalandos út vezetett a Sign O' The Times megjelenéséhez – de hogy mennyi munka van mögötte, annak illusztrálásához muszáj kitérnünk Prince átlagos, de a szakmában egészen példátlanul számító munkatempójára is. Egész karrierjére jellemző volt az, hogy ahányszor csak befejezett egy saját albumot, a fejében már a következő zenéje szólt. Mire az előző album megjelent, a következő már kész volt. Mire befejezte az egyik lemezre épülő turnét, már boltokban volt az azt követő, és a stúdió polcán már egy harmadik is készre keverve várta a megjelenést.

Az öt hónapig tartó Purple Rain turné 1985. április 7-én ért véget, de Prince a turné közben is kihasználta minden szabad óráját és fáradhatatlanul stúdiózott is. Néhány szabadnap elég volt ahhoz, hogy felvegye a Sheila E-vel közösen készített The Glamorous Life albumot, az Around The World In A Day-t pedig 1984. december 24-én éjjel fejezte be, és áprilisban már a boltokba is került a lemez. Addigra viszont már elkészült a következő, Parade című album első verziója is

és Prince elkezdte írni és tervezni az első, saját rendezésű játékfilmjét.

A Purple Rain turné repetitív koncertprogramját Prince a végére már halálosan unta, ezért '85 áprilisban hihetetlen energiával vetette bele magát újra az éjt nappallá tévő dalírásba és stúdiómunkába, és keze alól napról napra újabb remekművek kerültek ki – ám hiába dolgozott ezekben a hónapokban egyszerre 4-5 albumon is, ha egy újszülött dal nem illett bele egyik lemez koncepciójába sem, akkor az most is, mint legtöbbször, egyenesen az archívum rohamosan telítődő polcain kötött ki.

Egyes zenészeinek visszaemlékezései szerint ebben az időszakban már elkészült a máig kiadatlan Roadhouse Garden című lemez is, de a legfontosabb project, amelyen '85 tavaszától dolgozott Revolution nevű zenekarával, azon belül is leginkább a gitáros Wendy Melvoinnal és a zongorista Lisa Colemannel, a Dream Factory névre keresztelt, tervezett dupla album

volt. A Dream Factory hónapról hónapra más formát öltött, ahogy Prince folyamatosan ontotta magából az újabb dalokat, de egy hangmagasság változtatására alkalmas stúdióeffekt annyira megtetszett Prince-nek, hogy a korábban használt Jamie Starr alteregó után egy újabb, ezúttal női karaktert talált ki magának, akit Camille-nek keresztelt. A stúdióeffekt segítségével kicsit felgyorsított, ezáltal magasabb, női hangkaraktert nyert énekével

készült dalokból (Rebirth Of The Flesh, Housequake, Strange Relationship stb.) rögtön össze is állította „Camille” tervezett, bemutatkozó albumát, de az újabb inspirációk ezúttal is újabb, a Dream Factorynél is ambiciózusabb tervek felé irányították a figyelmét, így a Camille lemezből is csak teszt példány készült.

Az új, igazán nagy project a Crystal Ball lett, a tervezett tripla album, amihez Prince felhasználta a Camille

és a Dream Factory dalainak egy részét, valamint az időközben még megszületett újabb számokat, köztük természetesen a 10 perces meghaladó hosszúságú címadó szerzeményt, amely Prince egyik legkiemelkedőbb munkája – s számtalan olyan mesterművének egyike, amit az örökösen csak a Purple Rainre fókuszáló nagyközönség nem is ismer.

A Crystal Ball felvételei közben Prince és csapata fél évig turnézott a Parade lemez anyagával, majd átruccant Franciaországba, és a Riviérán leforgatta élete első játékfilmjét, amit immár ő maga is rendezett, *Under The Cherry Moon* címmel. 1986 novemberében, ahogy hazaért a forgatásról és jegyesével, Susannah Melvoinnal beköltöztek az újonnan épült házukba, befejezte a Crystal Ball munkálatait is. A Warner kiadó vezetői azonban, bár elismerték Prince példátlan zsenialitását és az anyag magas művészi színvonalát, üzletileg kockázatosnak tartották egy magas

gyártási költségű tripla album megjelenését, ezért arra kérték, hogy néhány dal lejegyzésével alakítsa át dupla albummá. Prince csalódott és dühös volt, ráadásul komoly magánéleti változásokon is átesett: a Parade turné után feloszlatta a Revolutiont, majd Susannah-val is szakítottak. De mint egész életében, ezúttal is csak előre nézett. Ahelyett, hogy egyszerűen csak lejegyztet volna néhány dalt, tovább dolgozott a stúdióban, új dalokat is felvett és ismét alaposan átszerkesztette a lemezt. Címadó dallá léptetett elő egy olyan szerzeményt, amely a Crystal Ballon csak az ötödik lemezoldal végén szerepelt volna: ez volt a *Sign O' The Times*, amit az LA Times napilap egyik számának címlapján szereplő hírek inspiráltak.

Az így megszületett album kritikusok és rajongók egybehangzó véleménye szerint Prince egyik, ha nem a legnagyobb sikerű lemeze – egy csodálatosan eklektikus gyűjtemény, amely 33 év alatt

fikarcnyit sem avult. Szerepel rajta majdnem minden, amit Prince oly mesteri fokon művelt: funk, soul, pop, dance, rock és gospel – jazz behatásokkal, no és persze a tőle megszokottan magas színvonalú és őszinte dalszövegek.

Prince mindig is az adott pillanatok inspirációját ragadta meg zenében és szövegeiben egyaránt. Számára a stúdiómunka egyfajta naplóírást is jelentett, ha valaki tehát az alkotó személyére kíváncsi, a legtisztább (és egyben legösszetettebb) képet nem az interjúiból, hanem a dalszövegeinek értő olvasásából nyerheti. Szerencsére a *Sign O' The Times Super Deluxe* kiadvány elképesztően gazdag kínálata bőven nyújt lehetőséget arra, hogy elmélyedjünk egy-egy dal szövegében is, és rácsodálkozunk arra, mennyi olyan felvételt hagyott Prince kiadatlanul a polcokon, amelyek közül még a gyengébbekért is fél karukat odaadnák más előadók és szerzők.

Rövid diszkográfia

Az alábbi felsorolás egyrészt Prince hivatalosan megjelent albumait tartalmazza (függetlenül attól, hogy milyen név alatt jelentette meg azokat, pl. , NPG, Madhouse stb.), másrészt mindazokat a más előadók énekével felvett lemezeket, amelyek túlnyomórészt (vagy teljes egészben) Prince által írt, feljátszott és az ő produceri irányításával készült számokból állnak, s amelyeket így teljes joggal sorolhatunk a Prince-albumok közé.

Az alábbi LP-ken kívül még számtalan olyan kislemez és EP is megjelent Prince pályafutása során, ami albumon nem szereplő dalokat is tartalmaz, és jónéhányuk (pl. a 'The War' vagy a 'One Song') jelentősége sem marad el a sorlemezekétől.

Prince olyannyira tevékeny életet élt, hogy gyakorlatilag 14 éves korától kezdve megszállottan dolgozott, alkotott – nem ritkán naponta több dalt megírt és felvett (sokszor egymaga játszott az összes hangszeren, mert így gyorsabban végzett, mintha előbb másokkal meg kellett volna tanítania a szólamokat, és hamarabb nekifoghatott az újabb szerzemény felvételének). Már pályafutásának korai szakaszában megjelentek a kifejezetten Prince-re specializálódott bootleg-kiadók és azóta is csak szaporodik a számuk, tekintettel a kiadatlan felvételek és koncertfelvételek szinte kiapadhatatlan forrására. A mai napig sok ezernyi Prince-kalólemez került forgalomba, amivel túlszárnyalta már Minnesota

albumot megtöltenének, mindez csupán a jéghegy csúcsa. Legendák keringenek arról, hogy Prince milyen elképesztő mennyiségű, készre kevert stúdiófelvételt hagyott archívumainak polcain porosodni, köztük számtalan, kiadásra kész albumot, is – és a legendák ez esetben alulmúlják a valóságot. A valóság az, hogy a kiadatlan stúdiófelvételeiből az elkövetkező 100 év mindegyikében meg lehetne jelentetni legalább egy új albumot, és akkor még nem is szóltunk a megszámlálhatatlan koncertfelvételtől, a kiadatlan videoklipek tömkelegéről, vagy a zenekari próbáinak felvételeiről. De ami még ennél is döbbenetesebb: e kiadatlan felvételek közt nagyon sok mestermű is van, esetenként még az eddig megjelent lemezek legelismertebb darabjainak színvonalát is felülmúlva.

Egyszer Prince megjegyezte egyik barátjának, Morris Hayes-nek, hogy a Purple Rain album annak idején csak a B-osztályú anyaga volt (egy 30 milliós eladást is meghaladó, Oscar-díjas albumról beszélünk!), mellette dobozban maradt egy másik lemezanyag, amit ő A-osztályúnak értékel, de amit még senki nem hallott. Morris hitetlenkedését látva elővette a felvételt és megmutatta neki, amit a barátja teljesen lenyűgözve hallgatott és amiről azóta is állítja, Prince igazat beszélt.

másik nagy
génuszának, Dylannek
az illegális kiadványok terén
elért vezető szerepét is.

Bár a hivatalosan, életében megjelent szerzeményei is száznál több

Balogh Károly

Prince

-
- 1978 Prince: For You
1979 Prince: Prince
1980 Prince: Dirty Mind
1981 The Time: The Time
1981 Prince: Controversy
1982 Vanity 6: Vanity 6
1982 The Time: What Time Is It?
1982 Prince: 1999
1984 Sheila E: The Glamorous Life
1984 Prince And The Revolution: Purple Rain
1984 The Time: Ice Cream Castle
1984 Apollonia 6: Apollonia 6
1985 Prince And The Revolution: Around The World In A Day
1985 The Family: The Family
1985 Sheila E: Romance 1600
1986 Prince And The Revolution: Parade
1987 Madhouse: 8
1987 Prince: Sign O' The Times
1987 Jill Jones: Jill Jones
1987 Madhouse: 16
1988 Prince: Lovesexy
1989 Mavis Staples: Time Waits For No One
1989 Prince: Batman
1990 The Time: Pandemonium
1990 Prince: Graffiti Bridge
1991 Eric Leeds: Times Squared
1991 Ingrid Chavez: May 19, 1992
1991 Prince And The New Power Generation: Diamonds And Pearls
1992 Prince And The New Power Generation: ♀
1993 Carmen Electra: Carmen Electra
1993 Mavis Staples: The Voice
1993 New Power Generation: Gold Nigga
1993 Prince: The Hits / The B-Sides
1994 1-800 New Funk
1994 Prince: Come
1994 Prince: The Black Album
1995 New Power Generation: Exodus
1995 ♀: The Gold Experience
1995 Mayte: Child Of The Sun
1996 Prince: Girl 6
1996 Prince: Chaos And Disorder
1996 ♀: Emancipation
1997 The NPG Orchestra: Kamasutra
1998 ♀: Crystal Ball
1998 ♀: The Truth
1998 New Power Generation: Newpower Soul
1998 Chaka Khan: Come 2 My House
1999 Graham Central Station: GCS 2000
1999 Prince: The Vault... Old Friends 4 Sale
1999 ♀: Rave Un2 The Joy Fantastic
2001 ♀: Rave In2 The Joy Fantastic
2001 Prince: The Very Best Of Prince
2001 Prince: The Rainbow Children
2002 Prince: One Nite Alone...
2002 Prince And The New Power Generation: One Nite Alone... Live!
2002 Prince & The NPG: One Nite Alone... The Aftershow: It Ain't Over!
2003 Prince: Xpectation
2003 Prince: N.E.W.S.
2004 Prince: The Chocolate Invasion
2004 Prince: The Slaughterhouse
2004 Prince And The New Power Generation: C-Note
2004 Prince: Musicology
2006 Prince: 3121
2006 Tamar Davis: Milk & Honey
2006 Prince: Ultimate
2007 Prince: Planet Earth
2008 Prince: Indigo Nights
2009 Prince: Lotusflow3r
2009 Prince: MPLSound
2009 Bria Valente: Elixer
2010 Prince: 20Ten
2012 Andy Allo: Superconductor
2014 Prince: Art Official Age
2014 Prince And 3rdEyeGirl: PlectrumElectrum
2015 Judith Hill: Back In Time
2015 Prince: Hitnrun Phase One
2015 Andy Allo & Prince: Oui Can Luv
2015 Prince: Hitnrun Phase Two
2016 Prince: 4ever
2017 Prince And The Revolution: Purple Rain (Deluxe Edition)
2018 Prince: Anthology 1995-2010
2018 Prince: Piano & A Microphone 1983
2019 ♀: The Versace Experience (Prelude 2 Gold)
2019 Prince: His Majesty's Pop Life / The Purple Mix Club
2019 Prince: Originals
2019 Prince: 1999 (Super Deluxe Edition)
2020 Prince And The Revolution: Live
2020 Prince: Sign O' The Times (Super Deluxe Edition)

GoldenEar Triton Two+

- izre jó

Első benyomások

Nem gondoltam volna, hogy zenéből is épkézláb hangot ki lehet hozni vele. Az, hogy házimozira kiváló, mi több ez egy kifejezetten jó próbálkozás a filmeket kísérő hangeffektusok lesugárzására, ellenben egyből feltűnő volt.

Hogy az elején kezdjem. Gyors bekötése és elhelyezése, illetve meghallgatása azonnal kiemelésekkel, fojtásokkal tarkított, de ezt olyan ügyesen csinálja, hogy a hibái helyett inkább a színes megjelenítőképessége tűnik fel. Ez ugyan nem teszi hosszán hallgathatóvá mindaddig, míg nem kísérletezek filmzenékkel, illetve effektusokkal. Így viszont a kifejezőkészsége felette áll a neutrális-lineáris hangfalak élvezeti értékének. Elkönyvelem tehát, ez egy jó házimozis front, de nem több.

Megjelenése erre nem cáfol rá. Valójában nem is hangfal kinézetű, inkább valamiféle csuklyás paraván érzetet képvisel. Fétisem nincs tőle, nem lehet imádni, sőt diszkréten vonul vissza az enteriőrbe, ha úgy akarjuk. Ez könnyen elfogadhatóvá teszi ugyan azok számára, akik nem kívánják technokrata bemutatóteremmé változtatni a lakást, ugyanakkor nem lesz vonzó a megrögzötteknek, akik látni akarják a membránt dolgozni. A hangfalselyem teljesen körbeöleli a formát, egyedül a csatlakozás kapott érdemi felületet, ahol közünk lehet ahhoz, mi rejtezik a fekete szövet burkolat alatt.

Hangfal, mégpedig hagyományos hajtású felső és aktív mély szekcióval. Ha már házimozis és véletlen nem tervezzük a mittudoménhány pont sok rendszer kiépítését, akkor

ővele megspórolhatjuk a szubot és a centert is. Szubból rögtön sztereózhathunk, ami jó megoldás, legalábbis az összevont egynél biztosan jobb, - avagy leválaszthatjuk a rendszerről a center hangsávját, rákeverve, mivel hangszórókészletének minősége megfelelhet, még egy különálló center helyett is. Mindenesetre, ahogy észrevettem a térben szépen van deklarálva a középfang-hatás.

Most már tudom, házimozira kiváló, ezért félre is raktam, mivel a

házimozis pont nem izgat oly mértékben, hogy ezzel vigassam a napjaimat. És akit nem érdekel, azt nem fogja érdekelni a hangfal sem, - gondoltam magamra vonatkoztatva, csakhogy megkértem rá, mutassam be.

Bemutatni pedig csak úgy lehet, ha megadom a módját. Helyet keresek neki, társat a hajtáshoz, miegyéb... A miegyéb magyarázatra szorul, mert nem engedhetem meg magamnak, hogy ne nyerve el a tetszését a hallgatónak. Tudom,

hogy ez lutri és nem is tőlem függ igazán, hiszen mindig az ízlés dönt, mégis megpróbáltam kihozni belőle a maximumot. Ebből leszűrhettem a következőket. Elég jól a környezetére alakítható a doboz hangképe, illetve jól reagál az elhelyezésre és az illesztésre is. Nem különösebben nehézkes a hajtása, hiszen csak a felső regiszter van a külső erősítés befolyása alatt.

A meghallgatásához egyébként egy Electrocompaniet ECI 3-at használtunk, mert van rajta szimmetrikus bejárat, így a CDP-D11 és a Tascam DA-3000 is jobban kifuthatta magát. Meglett a pontos helye és a beforgatása is adta magát addig a pontig, ahol végre összeállt a hangképe. A mélyek intenzitását középértékre állítottuk be, ami gyakorlatban a lineáris, - hallhatóan sikerrel. Az állítható mélyeknek köszönhetően lehet az ízlésficamnak megfelelően trükközni a jelerősséggel, szóval mindenki magára alakíthatja, kedvére a kedvenc hanghatásának eléréséhez.

Láss csodát: eltűnt a hullámos, kiemelésekkel tarkított hangkép, a helyét egy könnyen hallgatható, befogadható élvezetes, ízes hangforma vette át. Mégsem csak házimozira tervezve? – suhant át rajtam a megértés magasabb szintű felismerése. És tényleg, jól lehet rajta zenét is hallgatni. Úgy tűnik, élvezetes beleváló hang, ami nem színezett, nem mesterkelt és nem művi, hanem inkább természetesebb közelinek mondanám. Kibújni

persze kategóriájából nem tud, ez az, aminek tervezték. Egy jól hallgatható, szerethető élményhangfal. De aki ilyesmit keres, pont ezért teszi. High-endezni más kategóriával szokás, formattálva emberi szokásainkat a „minőség mindenekfelett” gyakorlatával. Ez viszont kiszolgál, mégpedig úgy, hogy ne derüljön ki, hogy van minőség, ami feljebbvaló lehet ennél.

Ha már jól álcázta kategóriáját, lássuk a műszaki részleteket miről is van szó:

Számos elismerést szerzett a világ minden tájáról - többek között az év hangszóróját és az Év audio termékét is. A Triton Two+ megkapta a Triton One számára kifejlesztett új technológiákat: a teljesen kiegyensúlyozott crossover kialakítást, a csúcskategóriás filmkondenzátorokat, a középtartomány és a felsőbasszus számára újratervezett meghajtókat és az átprogramozott DSP-t. A neodímium mágnessel szerelt és igen nagysebességű hajtogatott szalag (HVFR) magassugárzót keretezik a D'Appolito elrendezésű, két db 4,5"-os, áramlássegítő öntött kosárral készült mélyközépmeghajtók, melyek különálló kamrában vannak elhelyezve. A beépített mélynyomó szekciót egy 1200 wattos GoldenEar ForceField digitális erősítő táplálja. Ez két 5"x 9"-os elülső, másodlagos mélynyomó basszus meghajtóból és a kettős, -

egymással szemben elhelyezett és inerciálisan kiegyensúlyozott, 7"x10" síkmembrános infrasonikus basszus sugárzókból áll.

Érzékenysége 91dB, ami a legtöbb erősítő számára a „könnyű falat” kategória, akárcsak a névleges impedanciája, - az univerzálisan illeszthető 80hm. Frekvencia átvitele a 16-35kHz közötti tartományt fedi le, köszönhetően a mélyre hatoló aktív hajtásnak és az igen finom magassugárzónak a frekvenciatartomány másik végén. Tulajdonképpen annyi hangszórót építettek be, hogy egyrészt igen széles spektrumban sugározzon, másfelől emiatt valóban az lehetett a legjobb megoldás, hogy hangszóróselyemmel borították le, mert bizonyára nehézkes a védelmét úgy kialakítani, hogy az esztétikailag is nyert ügy lehessen. Ettől függetlenül az, amit nem takar, kissé műanyagos hatást kelt, de ez csak addig jelent sztereotíp viszonyt a chinese-éra tömegtermékeivel, amíg a hangja nem oszlatja el kétségeinket, hogy nagyon nem egy ligában versenyez az olcsó tucatáruval. Persze, hogy nem. Ára, túl a millión, előre jelzi, - ha figyelünk erre a „kis apróságra” - vele kapcsolatban. (Súlya 27,2kg, magassága 122cm.)

Érdekességként szürom be a végére, hamar elterjedt a híre, hogy hozzánk egy ilyen hangfal érkezett. Rövidesen kaptam a hírt kintről, hogy a határzár miatt a látogatás és így a meghallgatása sem lehetséges, de a helyi forgalmazónál majd ezt megteszi és, ha tetszését elnyeri, hazaviszi. Rajta, - és valóban úgy gondoltam, hogy családós nem érheti. Mint utóbb kiderült, nem nyerte meg tetszését a hangja. Ha mindenképpen következtetnék valamire, akkor azt mondanám, hogy nem tudták érdemben bemutatni. Kérdeztem és tényleg így volt. Sajnáltam, mert jó szolgálatot tehetett volna a sok kellemes élménnyel, mely hozzá fűződhetett volna az évek alatt. Ráadásul az illető pont az a típus, aki értékeli a jó zenét és a hanghatást is a filmek alatt.

Mikor érdemes

a kábelekkel foglalkozni?

Minden hifis életében eljön az idő, amikor ezt a kérdést felteheti magának. De tényleg mikor? A válasz könnyű is lehetne, hiszen egyszerű szerkezete leszűkíti azt és egyben a kitérés lehetőségét is elöle.

Van úgy, hogy az ember költ, költöget és szép fokozatosan, vagy a türelmetlenebbeknek akár egyszerre, egyszer csak ott terem a nappaliban egy szép kollekción. Aki megfontoltabb lépésekkel konfigurált, talán könnyebben válaszra lel, mivel jobban átlátja rendszere képességeit, az egységek választát a minőség esetleges továbbléptetésére. Előbb utóbb a költség és a szerencsés esetben velejárá minőség növekedés egy olyan ponton metszik majd egymást, amit csak újabb és igen komoly anyagi áldozatok árán lehet majd feljebb srófolni. Na meg nem is biztos, hogy valós indok áll ennek a növekedésnek az érdekében. Akkor meg pláne nem érdemes készülékcserében gondolkodni. Előfordul az is, hogy egészen egyszerűen elégedetté válunk azokkal a komponenseinkkel, amiket birtokolhatunk, és eszünk ágában sincs szabadulni tőlük...

Akad tehát indok megálljt parancsolni készülék csereberénknek, de, akkor mégis, milyen más út vezethet a feljebb lépés felé, a képzeletbeli, vagy idealizált fejlődés irányába? Ha tényleg már nincs mit tenni, akkor kerülhet szóba a kábelezés... meg a rezgéscsillapítás, az akusztika finomhangolása, vagy az egyéb, akár tudományosan igazolt, vagy annak vélt, de lehet, hogy légből kapott kiegészítő praktikák egész sora.

Mivel a címben a kábelekkel ígértem, ezért a többitől átmenetileg

lemondok, reménykedve, hogy egy későbbi időpontban még lehet róluk szó.

Megállni és morfondírozni több ár érték mentén is lehet. Én feltételeznék valamilyen konzisztenciát az audio láncok komponensenkénti bekerülésével kapcsolatban. Mivel említettem volt már, hogy belátható valós fejlődés ezen a fronton már a készülékcserével nem történhet, felteszem a kérdést: mikor érdemes a kábelekre költeni és menni?

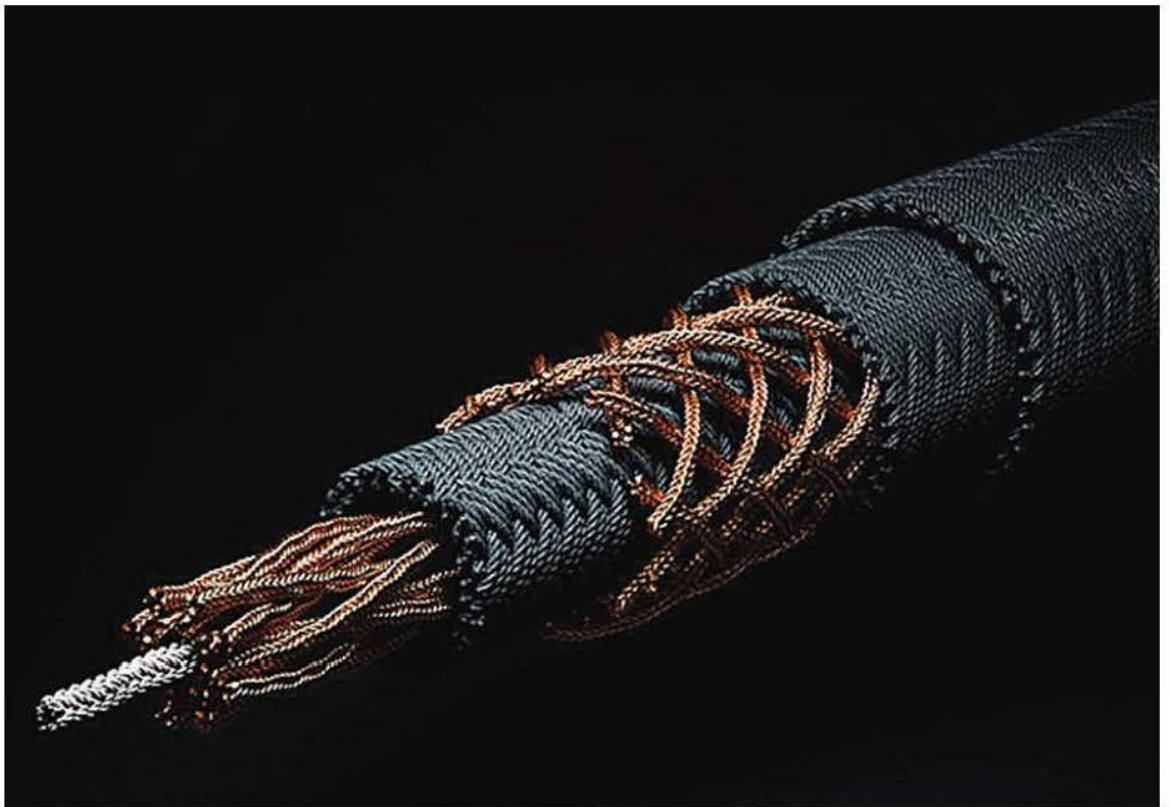
A válaszra messzebből kanyarodnék rá. Lássuk a saját példámat, avagy azt is írhatnám mindenki a saját kárán tanul. Nem akaródzott az évek alatt módszeresen cseréltetett és fejlesztgetett rendszernek abba az irányba hajolni amerre kívánalmaimnak megfelelő lett volna, ezért feladtam az egészet. Rá kellett jönnöm, megfelelő összeköttetések nélkül nem fog menni. Ehhez kaptam kis segítséget, amikor egyik kedves hifis társam belém kötött és addig mondta a magáét, míg a rendszerbe is köthetett a saját kábeleiből egy teljes szettet. Akkor és ott értettem meg a kábelek jelentőségét, mivel jócskán volt különbség a között, amit a két különböző szett mutatott. A baj már csak az, hogy ezután nyilván a legjobbat akarom elérni ebből is, ami viszont józan paraszti ésszel számolva a legdrágább is (elvileg). Ezt igazolni akkoriban a Merlin tűnt a legalkalmasabbnak. Köztudottan Kondo mester tehetett leginkább arról, hogy a kábelekkel az ember „biztosra menjen.” Audio Note VZ – feltételezem, legtöbbször mond valamit. Szerettem volna meghallgatni a legjobbat, hát ezt kaptam, ha jól emlékszem egy J, vagy E dobozon, CD-ről és még a Soro erősítő képe

is feldereng. Tetszett, még jó hogy, azóta el van könyvelve jó kábelként. Ezt erősítette egy olyan ár, amit megérteni kábelrel kapcsolatban és visszagazolni értelmét a saját rendszeremen belül, hosszú évek folyamata volt. Végül rájöttem, a helyes út: előbb legyen meg a kábel, lehetőleg a csúcsa annak, ami belefér. Na jó, nem kertelek, a csúcs. Már ami nekem az és amit annak gondolok. Ha ez megvan, csak akkor jöhet a rendszer, amit azt hiszem így már végre hallani is fogok.

No most megállok egy pillanatra, mert tudom, fordítva nem szokás a kérdéshez állni. Akkor lássuk előlről. Mert, általában úgy gondoljuk, ha van értelme valamire áldozni, akkor inkább egy készülék lenne az. De, ha olcsó (értsd: vacak) kábelek veszünk, akkor egyáltalán minek foglalkozni bármivel is? Inkább maradjon az alapkiépítés, úgy, ahogy van... De keressük csak meg, hol van az az ék a rendszeren belül, ahol a fejlődés markánsabb jeleit mutatja kábelrel, mint elektronikával. Ehhez alighanem már a milliós árcédula fog fityegni az egyes készülékeinken! Így a továbblépés az elektronikák területén már sokmillió is lehetne. Úgy gondolom, ezt az úrt kellene úgy kitöltenünk kábelrel, hogy még ne tapossunk rá a fejlődés elektronikai lehetőségére, mégis jussunk valahová, kereten belül.

Kitétel. Most felsejlik, elektronikailag a csúcson már nincsenek dilemmák, jöhet a csúcskábelezés, meggyűm. Igaz, csak hány kéz kell ahhoz, hogy megszámlalhassam, mennyien cselekedhetnek így?

Ha lehet, és ha a gondos építés eredménye otthonunk hifis termése, szerezzünk be „szép” hangú, azaz kellemesen hallgatható és jól illeszkedő kábel szettet. Én még

azt is „megkockáztatom”, hogy érdemes szinergiában gondolkodni és, ha lehet ezt márkán belül megoldani, nekem bevált. Még valami. Érdemes a kellemes és hallgatható, vagy szép hangú és illeszkedő megoldások mellett az áteresztőségre is odafigyelni. A kábeleknél, ha lehet, legyen hangsúlyos az „ott sem vagyok” állapot idealizálása, vagy piedesztára emelése! Jót tesz a rendszerünknek, ha az összeköttetések nem hívják fel magukra a figyelmet. És most vagyok bajban. Egyértelműen az olvasónak kell eldöntenie, melyik lesz az a szett, amely kifejezi számára a továbblépés lehetőségét. Számoljunk le egy tévhitel: Elterjedt fáma, hogy a rendszerünk összértékének a 10%-át érdemes az összeköttetésekre elkölteni.

Ezzel, hadd ne értsek egyet. Ha megvizsgáljuk, egyes csúcs kábelek mennyiből jönnek ki, akkor rálelünk, e hitet tévedés indukálja. Ha pedig a néhány százezres, netán milliós rendszer bekerülési költségét fordítjuk át ezen arány szerint kábelezésre, be kell látni, túl sokra nem számíthatunk.

A helyes válasz tényleg az lehetne, hogy annyit érdemes kábelekre „pazarolni”, amennyiből még bőven nem jön ki egy magasabb kategóriás rendszer. Ideértve a szinergia miatti kötelező cserét is, a legtöbb komponens esetében. Érdemesebb a kisebb értékvesztésű tételek upgradelése, mert, ha a kábelt kell eladni, akkor jellemzően nagyobb értékvesztéssel számolhatunk egy elektronikához képest. (Kivételek nyilván vannak.)

Én mégis a másik oldalt képviselem inkább. Szívesebben áldozok a kiegészítőkre, mint a rendszer fő elemére, a hardverre, de mentségem van rá, hogy miért. Az egyszerűbb elektronikák kevésbé mondják fel a szolgálatot és ez egy idő után fontos szempont tud lenni, legalábbis nálam már az. A kiegyenlítődség így már

valahol meg lesz. Ha túlzásba emeljük a kiegészítők színvonalát, akkor elvileg a közéjük ágyazott komponenseknek magasabb szintű megjelenítő képesség adatik meg ez által, tehát, (itt jön a konklúzió) „lejjebb adhatjuk” elektronikai szinten!

Azt tapasztalom, és itt van egy kis bibi, hogy minél magasabb színvonalat képvisel a hardverünk, annál vacakabban szólal meg, - a megfelelő kiegészítők nélkül, mint pl. az összeköttetések. Azaz, hiába költünk bele ebbe, valahol el kell kezdeni érdemben foglalkozni az összeköttetésekkel, rezgéscsillapítással stb-vel is...

Hogy miért van ez, hogy a high-end ígérete a legritkább esetben ágyazódik be a környezetébe installációmentesen? Valószínűleg már igen érzékenyek ezek a készülékek az összes körülmény kimutatására és hűen visszamonitorozzák a hiányosságokat, nyilván az erényekkel együtt. Megtudhatjuk általuk, milyenek az összeköttetéseink, állványaink, akusztikánk, vagy az elektromos hálózatunk valójában.

B&O H9i

- vaj van a fejedben - fejhallgató
tesztünk

Telefonos segítséget kértem, így hamarjában letudtam a kötelező penitenciát. Meghallgattam Bluetooth kapcsolatán keresztül zajsűrő nélkül és zajsűrővel is. Hogy mennyire nem derül ki, milyen a füles ezen keresztül, az egészen meglepett. Ráakasztottam másik forrásra is... hüha! de ne rohanjunk ennyire előre.

Ott tartottam, hogy a Spotify segítségével, már ismert zeneszámokkal kezdtem feltérképezni a tudását. Állíthatom, hogy az árát jó mértékkel mérték, mert valahol felsejlett a kategóriája és utólag értékelve ez a tipp nagyjából helyesnek bizonyult. Bekapcsolt zajsűrőjét nem nekem találták ki, ha nem voltam oda az AKG-ért, akkor ettől még kevésbé. Nem vagyunk egyformák, lehet, hogy van, aki jobban tolerálja, ha a hangokat mintha víz alól generálnák mesterségesen, én jobban viselem a természetes hangzást.

Feltételeztem, hogy majd lejjövök a referenciának használt Sennheiser HD800-asról és vigasztalóan, ámbár némiképp lesújtóan vélekedek róla, tisztességgel azért, keresve a momentumokat, ahol az érdemeit ki tudom emelni. A vége pedig az lett volna, hogy ár/érték aránya végül is jó. Erre előcsafolatként kaptam barátaim véleményéből, akik nagyon szeretik és el sem tudnának képzelni jobbat. Ezt hivatalból nem fogadom el, de jegyzem és most melléjük állok.

Ami viszont biztos, hogy nem érdemes összehasonlítani őket, mert mindkettő két külön univerzumot képvisel, viszont azon belül teljes előadást nyújtanak, méghozzá hiányérzet nélkül, már, ha a forrásnál sincs hiány ugyebár.

Tiszta, informatív és egyszerre precíz, ugyanakkor elomló, lágy és dinamikus is. Szóval nem tudok kötözködni a hangzását tekintve. Ennyiért kiemelkedő és hozzáteszem, hogy márkás, mi több trendi és még minőségi anyagokból is készült, sőt a kivitelezése is igen szépre sikerült. A design persze izlés kérdése, de csodálkoznék azon, ha lenne olyan, akinek nagyon nem tetszene.

„Vaj van a fejedben”, - a nyújtott kényelme is elfogadható, vagyis inkább lágyan simul a füleimre, mondom ezt a Sennheiser után, ami körülöleli és kényelmesebbet nehéz elképzelni. Amúgy könnyű hozzászokni a viseléséhez, nem túl nagyméretű, utazásokhoz is ajánlható. A címmel pedig nem csak a kellemes érzetére, hanem még inkább a súlyára utalok, mivel majdnem annyit nyom, mint a duci tömbösített. Na jó, picit többet, mert 285 gramm.

A pánt alumíniumból készül és

marhabőrrel teszik vonzóbbá a megjelenését, illetve a tapintási érzetet. A fülpárnák pedig finom báránypőr bevonatot kaptak és összességében elmondható, hogy olyan anyagokból áll, amikkel kapcsolatban a világ minden tájékán a minőségre asszociálhatnak.

A 770mAh-s akkuja 18 órát bír állítólag, de mivel főleg kábelen keresztül hallgattam, ez nem derült ki. Írhatnám, hogy „okos” fejhallgató, leírását böngészve komoly tudást és megannyi szolgáltatást zsúfoltak bele. Egy kis kapcsolóval üzembe helyezhető és a jobb oldali alumínium fülkagyló külsejét lehet egzcíroztatni a vezérléssel. Azt hiszem a kezelését nem árt megtanulni, vagy a mai generáció tagjának kell születni, akik a „kollektív tudattal” eleve affinitást nyernek hozzá. Kérdezem, mikor kellett volna ahhoz, hogy a mosógépet kezelni tudjam? Még az sem megy, pedig egyszerűbbnek tűnik, azon legalább felismerhető gombok és azokkal összetartozó funkciók vannak, nem csak összevissza kell hadonászni abban a reményben, hogy sikerül eltalálni a kért funkciót. Erről hamar letettem, de a jó hír az, hogy úgyis hangszínszabályozás és zajcsökkentés nélkül a legjobb, ha meg a Transparency funkciót akarnám kapcsolni, akkor meg inkább lekapom a fejemről és máris hallom mit beszélnek hozzám.

Ajánlás a hangja alapján

Mivel a Sennheiser HD800 az etalon és ez kevesebb, mint a felébe kerül, - vagy inkább a harmadába? - nem vonom meg tőle az elismerésemet, amivel hangja alapján egyértelműen a felső kategóriába sorolom. Szerintem Jack bemenetről meglepően élethűen adja vissza a hangokat, - kicsit fülhallgatósan, ami olyan érzéssel jár együtt, mintha közel mikrofonozták volna az egyébként közel mikrofonozott felvételeket. Na, ebből, hogy jövök ki jól? Csattannak, durrannak, pattannak a hangok és benne vagyok a hangszerek közelterében, akárcsak a felvevők,

de ugyanakkor hallgatható és emellett dinamikus, részletező, ami viszont még fontosabb, hogy a látványos elemek zenévé állnak össze. Ebből a néhány részletből kitalálható, hogy megfelelő lejátszóval: élvezhető zenévé.

Amennyiben mégis rámegyünk az elektronikára és azon keresztül kapcsolódunk, vagy a befolyásán keresztül hallgatózunk, jönnek a kompromisszumok is, de, ha arra van szükség, meg lehet kötni őket. A kérdés az, mit ad a konkurencia ennyi pénzért mindkét vonalon? Szerintem 160 ezer forintos bekerülése ellenére is helytáll a hasonlóan árazott hagyományos „analóg” fejhallgatók között, ha pedig azt nézzük, hogy számos szolgáltatással van felvértezve és vezeték nélküli, azaz Bluetooth-os is, kifejezetten kedvező az ára.

Magánvélemény a végére, most, hogy hallottam és meglepetésemre élveztem is, lehet, hogy akkor is ezt választanám, ha csak kábelről zenélnék vele. Van olyan jó, hogy ne gondolkozzam el azon, találok e jobbat, nem ennyi pénzért, hanem úgy egyáltalán. Azt hiszem a gyártó legfontosabb hozzáadott értéke az alattatás, amivel, ha hallgatom, kiüti vele a konkurenciát.

Zárt fejhallgató

Érintés vezérlés

Mozgásérzékelő az automatikus be és kikapcsoláshoz

3,5 mm Jack csatlakozás

Bluetooth 4.2 kapcsolat / 10 méteres hatótáv

Aktív zajcsökkentés

Frekvenciatartomány
20-20000Hz

Beépített mikrofon

Cserélhető Li-ion akkumulátor

Lejátszás 18 h

Töltés 2,5 h

Ára 160.000.- ft

Bösendorfer / Brodmann VC7

- nincs feljebb

Mondják azok, akiknek van. Szeretném megcáfolni, vagy alátámasztani ezt az állítást és ígérem, igyekezni fogok, hogy sikerüljön az egyik mellett állást foglalni.

Kifejlesztése valós igény kiszolgálása miatt volt esedékes, vagyis helyesen inkább, szükséges. Szűk, szükség. Bír valós jelentéssel e szó még? - amikor az ipar folyamatosan tömködi ki termékeivel a piaci réseket és szinte minden feltett kérdésre létezik válasz. Jelentem, a millennium környékén a klasszikus zenében igenis valós jelenséggént jelent meg ez az igény és még inkább ennek a betöltése. De tekintsük át a részleteket, hogyan is történt mindez.

A klasszikus zenére jellemző, hogy egyazon műben könnyen lehet a dinamikatartomány nagyon széles spektrumú. Ezzel nincsen semmi baj, amíg a jó akusztikájú előadóterem betölti a kiegyenlítés szerepét, ahol a hallgatóság számára egyformán jól értelmezhetően jelennek meg a térben a halk és a hangos részletek is. (Lásd MŰPA.) Fontos részlet, ezért kiemelem: térben (erről még sokat fogunk a hangfállal kapcsolatban is beszélni). Kifejezetten fontos, hogy a finom hangok és a harsány, dinamikus hangzás is egyformán befogadhatóak legyenek és ne keltsenek olyan érzést a hallgatóságban, hogy erősebben fűlelnie kell, vagy esetleg késztetése támadjon kirohanni a teremből a túl nagy hangerő miatt. Mint említettem volt, a jó előadóterem elengedhetetlen tehát az egyensúly létrejöttéhez, - na de mi fogadja azt, aki

visszahallgatni szeretné a klasszikus felvételeket?

Még csak nem is a hifisre gondolok első sorban, hanem a munkásra, aki dolgozna a felvétellel, mint a karmester, a zenészek, hangmérnökök, stb... - ha nincs olyan fal, „egy értékhatáron belül”, ami az újabban formálódott igényeknek megfelelően lenne

képes megjeleníteni ilyen széles dinamikai tartományban a zenét.

Hogyan elemezhető a felvételen tárolt információ? - az ezredfordulóra már bőven megérett a szakma számára egy olyan reprodukáló visszacsatolás, ami esélyt ad közelíteni az eredeti előadást. Nos, alternatív a fejlesztési irány, amit segítségül

hívtak a feladathoz. Ugyanis általánosan megállapítható, hogy a hangfalak építésének gyakorlata egy fontos részletében ütközik a hangszerekével. Értem ezalatt, hogy a hangszer, mint egységes hangolt rendszer adja ki a hangot, legyen az fúvós, ütős, vagy pengetős... A hangkeltő egység,

ami az előbbiekből kiindulva lehet pl. síp vagy húr, együtt rezeg a körülvevő testtel - azaz alapvetően a teljes hangszer részt vesz a hang megalkotásában. Mondhatni az egész így együtt, ahogy van hangot ad ki és ebben, hogy egy kicsit műszakilag fogalmazzak, az anyagszerkezete teljes mértékben részt vesz. Még a lábak, a támasztékok sem mellékesek ebből a szempontból, az sem, hogy miből készülnek, hogyan illeszkednek. Viszont most ezt a területet, ebből a szempontból nem firtatom tovább, inkább kanyarodjunk rá a fő témára, immár a hangfalra, hangfalakra.

A hagyományos építési szemlélet szerint a káva rezgéscillapítása az egyik legfontosabb szempont, azért, hogy a hangszórók minél inkább a káros dobozrezgésektől mentesen dolgozhassanak. Ez rendben is van, de a mi szempontunkból mi történik ilyenkor a lesugárzott hanggal? Ideális esetben a hangfal test akusztikailag halott, - annak kellene legyen, - de azért tudjuk, hogy ez a legtöbbnél nem így alakul. Azaz helyesbíték, erre inkább csak egy magasabb árkategóriától érdemes számítani, amit most nem dotálok, csak maradunk a „magasabb” kifejezésénél. Amennyiben a káva merevített, vagyis nem vesz részt a hangkép megalkotásában, valami olyasmi analógiát vehetünk észre, - vonatkoztatva itt a hangszerekre, - mintha bennük csak a rezgékeltő egység adna ki hangot. A mi szempontunkat figyelembe véve és másként megfogalmazva, a hangszugárzók a hangszerekhez képest egyszerűen le vannak szűkítve, hiszen csak a membránfelületeken ébredhet mindaz, amit normális esetben egy egész hangszer adott ki. És mint tudjuk egy zenekar nem egy darab hangszerből áll, ezért pl. a klasszikus zenében ennél még rosszabb a helyzet, hiszen ezeknek a viszonylag kicsi felületeknek az egész zenekart le kell(ene) tudni sugározniuk. Na ez az, ami nem szokott menni. Miért?

Térjünk vissza még egyszer a már

emlegetett nagyzenekarhoz és az akusztika összefüggéséhez. Klasszikus zenét hallgatva általánosan a következő jelenség. Leülünk a kedvenc fotelünkbe és várjuk az élményt, olyanformán, mintha csak a koncerten lennénk, de kényelmesebben, otthon. Elindul a zene, - jönnek a finom, halk részletek és rögtön ingerünk támad a hangerőt feljebb srófolni, mert még jobban szeretnénk a lényegét és azt a sok részletet hallani. Megigazulva folytatjuk tovább, - amíg a karmester oda nem suhint egyet az immár igen hangosan belépő szólamnak, mely egyből felszínre hozza a felvételben rejlő dinamikai tartalékot és rémülten csavarjuk lejjebb a hangerőt. Ez pedig egy darab alatt, többször is könnyen megisméltódhet, ami azért elég bosszantóvá tud válni, valljuk be. Gondolom ismerős volt a példa,

mindenkinek volt már hasonló tapasztalata.

Miért történik ez? Az egyszerű válasz nem megy le olyan mélységekig, hogy együtt tölthessük értelmezésével a napot, de érintőlegesen felvetek néhány lehetséges okot a korábban említett, nem megfelelő akusztikai visszahallgató környezetten túl. A legtöbb hangfalnak jellemzően eléggé frontális hangja van, nem valós térleképzéssel. A hangszórók felületén ébredő hang ugyan kilép a térbe, de aránytalanul épül fel, általánosan úgy jellemezhetném, hogy az irányított lesugárzás miatt egymásra tódul a különböző hangok dinamikája. Az összeadódó részek így pedig akusztikai bombaként hatnak ránk, ami miatt visszavesszük a hangerőt. Így viszont a halk részek vesznek el a térben, mielőtt a fülünkhöz érnének és, ha a Vienna Classic 7-ből, azaz rövidítve VC 7-ből indulok ki, akkor ezt annak a veszteségnek tudom be, amit a

rezgetés kivitelezésének hiánya okoz.

Itt jön képbe az a megoldás, amit a Bösendorfer fejlesztett ki, vagyis egészen pontosan Hans Deutsch és a Bösendorfer. Hans Deutsch a német hangfalfejlesztés egyik alappilléreinek számít már jó néhány évtizede, jelen esetben szerencsénkre a megfelelőnek tűnő fejlesztési iránnyal és ehhez való szabadalmakkal jól felszerelve. Nem melléleg hangmérnök is volt egyben, tehát rögtön kéznél volt, amikor cselekedni kellett.

Az egyszerű, de valójában igen komplex megoldást az jelentette, hogy megalkották azt a fajta hangfalat, mely azonos elven épült fel, mint a hangszerek. Hasonlóan a sípához, húrhoz, „nádi hegedűhöz”, a hangszórók itt is többnyire rezgékeltő szerepet játszanak. Esetünkben elsősorban a mélyközépekről van szó, amik a mozgó felületük és a kávájuk

által keltett hanghullámokat, magán a rezgésbe jövő dobozon és egy légcsatornán keresztül a rezonátorlapokhoz vezetik, megnövelve, kiterjesztve így a lesugárzó felületet, egyre inkább „imitálva”, utánozva egy valódi hangszer működését. De egyébként még a hangszóró selymezet tartókerete is be van vonva ebbe a körbe, sőt, a talpazat tüskéi és feszítőalátétei is. Minden, ami csak rezgésbe jön a hangszórók által. Így egyébként felettébb érzékeny minden állításra... Nyilván, a különböző részeinél eltérő mértékű és hangolású a rezgetés, de minden porcikája igen pontosan össze van hangolva.

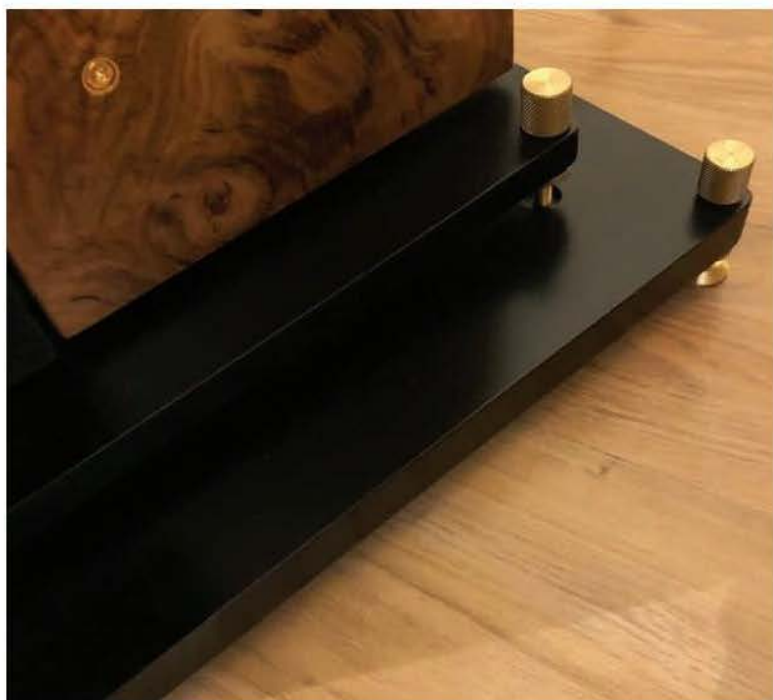
Talán az előlap az, ami, bár a káva része, de legkevésbé vesz részt ebben a rezgéskörben, köszönhetően a keretrendszernek és a stabil beragasztásnak. Így talán, egyben a legszilárdabb részt képviseli a hangfalban. Ez kifejezetten a magassugárzók miatt jó, hiszen, minél csillapítottabb környezet áll rendelkezésre a befogatásukhoz, annál egyenletesebb lesugárzásra képesek. A két magasat frontálisan építették be, de az oldalanként négy darab mélyközépek már oldalra néznek, kettő-kettő a káva két oldalán, középtájon. Mind a hat hangszóró, így mágnesük is nagyon közel esik egymáshoz, tudatos része ez is a megépítésnek és bizonyosan így erősítik egymást. Továbbá, így a minél pontszerűbb lesugárzást is közelítik maguk az elsődleges hangok.

Azzal, hogy oldalra kerültek a hangszórók, képessé vált a hangfal egyfajta különleges tér-képzésre. Tulajdonképpen nevezhetnénk talán szinte körsugárzónak is. Innentől pedig, ha megfelelően el tudjuk helyezni, olyasféleképpen, hogy képes legyen maga köré megteremteni az eredeti előadást, a hangrögzítőn keresztül virtuálisan berajzolt terének arányos méretét, akkor igen pontos, valóságghű és szinte tényleg megelevenedő, élő zenei élményben lehet részünk.

Elsőként persze azok

hallgatózhattak, akik miatt végül is készült ez a koncepció, akik a munkájukból adódóan „szorultak rá” erre a megoldásra. A legenda szerint a bemutatóra eképpen került sor: az előadótérben, paraván mögé telepítettek egy Bösendorfer zongorát, egy felvevő egységet, melyről sajnos nem köztudott miféle is lehetett és a VC7-es hangfalakat a visszahallgatáshoz. A tesztközönségnek pedig meg kellett mondania, hogy melyik volt az élő, illetve a felvett produkció. Állítólag nem tudták. De, ha a Duna palotában átélt hasonló élményeimre apellálok, akkor én sem tudtam volna. Legalábbis azt mondhatom el ezzel kapcsolatban, hogy ott és akkor igen mélyen elfoglalt az a gondolat előadás közben, hogy most vagy ez szól úgy, mint otthon a hangfal, vagy az tudja úgy visszaadni a zenét, mint, amit itt a kakasülőről hallottam. A többiek véleményét nem kérdeztem, lehet, hogy csak én voltam vele így, de nem tagadhatom le a dilemmámat, ez pedig mégiscsak méltó összehasonlítási lehetőség marad a hangfal számára, - így utólag is.

Hangfalunk 37 kilogrammot nyom, amit nem minősítenék könnyűnek, vagy nehéznek. Valószínűleg pont jó úgy, ahogy van, és érzetre is akad benne anyag bőven (egyébként a csillapításon, frekvenciatompító anyagon kívül, mivel azt nem használtak fel hozzá). Egyedül nem is könnyen mozgatható, érzékenysége (panelek, magassugárzó elhelyezkedése stb.) és külső méretei alapján sem (133cm magas 19,5cm széles 40,3cm mély). Szendvics szerkezetű talpa ragasztott acél és MDF kombója, aminek a széleibe integrált menetes részekbe tekerhető bele a gyári tüske szett. Ennek a megoldásnak az érdekessége, hogy az emelés magasságával, illetve a kontrollanya meghúzásának mértékével és az alátét használatával, vagy elhagyásával hangolható. Ez tényleg hozzáad a hangolás lehetőségéhez, nem is kicsit, mivel így még jobban illeszthető az

akusztikához. Ebből a szempontból viszont még csak nem is ez a legfontosabb részlet, hanem a rezonátorlapok nyomatékra húzásának a lehetősége, ami a hangképzésnek és így az illesztésnek is a legfontosabb eleme. A rezonátorlapok kétoldalt, a káva hátsó részén kapcsolódnak egyenként hat darab aranyozott csavarral, köztük vastag réz alátétekkel. Nyomatékcsavarrhúzóval lehet állítani a kívánt hangzásképhez, ami egyfajta feszítést jelent a gyakorlatban a káva és a lap

rezgőképességének, a rezgések átadásának viszonylatában. Gyárilag, általánosan ajánlottan elfogadott a 75cN (centi newton), de ettől mindkét irányba, lejjebb és feljebb is érdemes lehet eltérni szükség esetén.

Egy kis előre ugrás: mivel a hangfal tehát „hajlamos” a valós térleképzésre, ezért különösen kisebb helyiségbe érdemes hozzá beszerezni a kiegészítő talpat, amire ráhelyezve, egy kicsivel könnyebben integrálhatjuk. A különbséget úgy fogalmazhatnám

meg legjobban, hogy e talp nélkül szinte teljes mértékben hangszerhez hasonlóan viselkedik, míg talppal inkább úgy, mint

egy végtelenségig kihelyezett, de legalább, - vagy még inkább és helyesen fogalmazva, - már mint egy hangfal. Ez a behatároltság nem von le az értékeiből, ellenben valóban könnyebb illesztést tesz lehetővé, legalábbis ez a tapasztalatom. Talán úgy is mondhatnám, azért, mert a kontrolláltabb térképezés könnyebben befér az adott helyre.

Az érdekessége valóban az, hogy a térrel kezdenünk kell valamit, hogy egyáltalán lehet terünk. Ez a tény érdekes szempontokat szül installáláskor. Tér – mit is jelent pontosan? Általánosan annyit bizonyosan, hogy elfér benne a rendszer által arányosan megjelenő színpadkép kicsinyített mása. Ennek a megjelenéséhez pedig helyre van szükség, erre készülünk fel, ha ilyet szeretnénk. Így arra is, hogy a hangfalat el kelljen húzni a falaktól, mégpedig annyira, hogy valóban megjelenhessen

közöttük és mögöttük, az a bizonyos tér. Arra ne nagyon számítsunk, hogy előtte fog megjelenni, mivel a fal oldalra és beforgatva, jobbra hátra sugároz. Ráadásként hozzá tehetem, hogy a tapasztalat szerint érdemes szinte teljesen szembe, magunk felé fordítani. Ekkor a mélyek is kevésbé oltják ki egymást, illetve jobban összeadódik a két oldal hangképe a magas hangszórók egybesimulása miatt.

A magasak egyébként valamelyest közepek is, mivel a keresztelési frekvencia ennél a két utas rendszernél valahol 800Hz környékén választja el azokat a mélyközepektől. Ez a fejlesztés kezdetén némileg probléma is volt, mert az ilyen alacsonyan vágott magas tartomány nagyobb teljesítményen rendszeresen túlterhelődött, túlmelegedett és könnyen búcsút inthettünk így az épségének. Ezt a gyár kiküszöbölte, így az, amit most a

Brodmann is használ, már sokkal jobban terhelhető.

A hangszórók egyébként típusra HD azaz Hans Deutch 4/8 ohmosak. Egyedi gyártásban készül náluk a hangfalterminál is, ami banándugó és saru fogadására egyaránt fel van készítve. A keresztváltókat pedig szintén Hans Deutch tervezte és tudtommal állította is össze saját kezűleg. Mint a hangolásban ugyanígy részt vevő elem, a megfelelő belső kábelek kiválasztása is igen fontos volt. Egy amerikai gyártótól, a Synergistic Research-től történt. Míg az MDF alapanyagú káva feketére fújt és lakkozott, addig a rezonátorlapok és az előlap furnérozott és több rétegű lakkozása nagyjából megegyezik a cég zongoragyártásban használatos gyakorlatával. Ez közel 1mm vastagságú plusz réteg a felületen, ami szintén, tudatosan formálja a hangot. Akárcsak a furnér anyaga, mert az eltérő típusok más hangolást/tónust biztosítanak a hangfal számára.

A zongoralakk felületen könnyen meglátszik a piszok és a zsír,

e ezért érdemes számításba venni a kesztyű használatát mozgatóskor. Mi is ezt tettük a beállítása során az 1-es tesztszobában, ahol közel a szoba közepére került, a háta mögött 242cm szabad hellyel, míg az oldaltávolsággal nem voltunk ennyire bőkezűek a számára és így ez csak 60cm lett. Ahogy már utaltam is rá, legjobban erősen beforgatva futotta ki magát. Hogy érzékeltessem mennyire,

a belső oldal rezonátorlapja alatti négy milliméteres résen, egyenesen átláttunk a mögöttes falra. Ez az állás már majdnem teljes szembefordítást jelent.

Az elmúlt két évben jó néhány vendég hallgathatta meg ezeket nálunk. Az a tény, hogy többször is visszajártak csak azért, hogy újra hallgathassák, egyértelmű bizonyíték amellett, hogy a

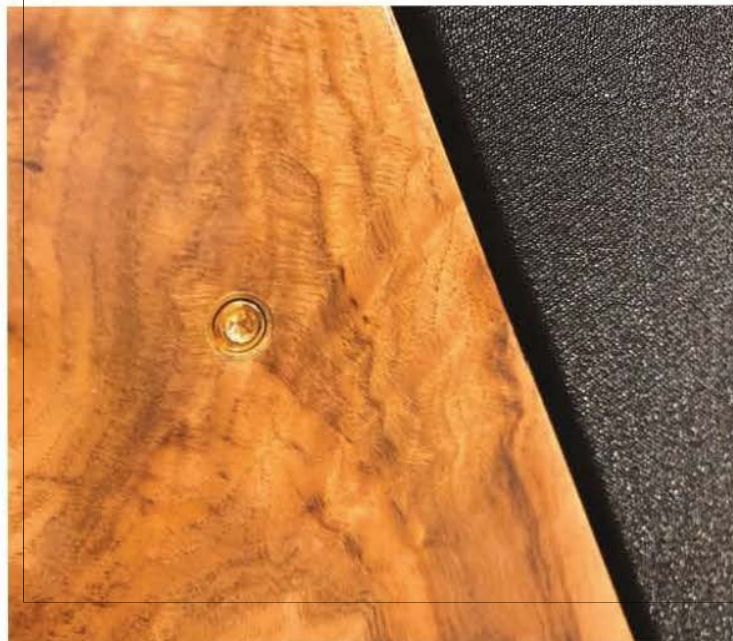

hangfal könnyen el tudja nyerni a hallgatói tetszését, de ezt át illene fordítani most az olvasók nyelvére. Talán, ha arra a cikkre utalnék, amikor a Roksan Blak-ot teszteltük, mint egy friss forrást a VC-7 hallgatásának területéről, az már önmagában is sok mindent elárulna róla. De nem akarom ennyire megkönnyíteni a dolgomat.

Minden műfaj jól áll neki. Ez a kijelentés nem „blödli” állítás, tényleg így van. Persze van gyengesége is a típusnak, és ez például a mellékzöngéként megjelenő döngése lehet. De csak akkor, ha nincsen megfelelően beállítva, mert történhet úgy, hogy a széles oldalfelületek miatt az alacsonyabb frekvenciák önrezgésbe hozzák a dobozt.

(Ebből a szempontból a két kisebb modell a VC1 és a VC2 kompromisszum-mentesebb.) De ez nem műfajfüggő, meg a beállítással általában ki is küszöbölhető. Kifejezetten jól áll neki a klasszikus és minden egyéb akusztikus műfaj, de erősségeihez sorolhatom az elektronikus és a rockzenét is, legfőképpen pedig a metált. Jellemző rá, hogy ez utóbbinál megszépíti kissé a valóságot és mivel nem frontális a hangja, ezért a gyengébb minőségű felvételekkel kapcsolatban is leírhatom, hogy jobbnak tűnnek, mint amilyenek lennének valójában. Ez igen erényes tulajdonság, főleg a mai „streameljünk bármit bárhol” érában, hisz egyszerűen nem annyira tűnnek

fel a felvétel minőségéből fakadó anomáliák. Talán, mert a zenére koncentrálnak? Nem feltétlenül. A nyomások közötti különbségek tetten érhetőek, de egyszerűen nem a hibákra koncentrálnak, - ez a legvalószínűbb állítás vele kapcsolatban.

Ugyanakkor érdekes, hogy sokunk fülének át kell állnia hallgatásakor egy másik féle-fajta hallásmódra, előadása annyira különbözik a megszokott hangfalakétól. Ez olyannyira így van, hogy vannak, akik hangzását nem is képesek hosszú távon megszokni. Valóban teljesen más, mint egy hagyományos hangfal, de az agy csodálatos és mindkét lesugárzási módhoz képes idomulni úgy, hogy szerethető legyen rajta a zene hallgatása. Szerencsére, mert amikor első alkalommal találkoztam a hangfalcsalád egyik képviselőjével, nevezetesen a legkisebbel, a VC-1-el, simán elkönnyeltem magamban, hogy válogató és az akusztikus részeken kívülről nem sok mindenre való. Ez tévedés volt, több kiderült, mikor hosszabban volt lehetőségem méltóbb körülmények között hallgatni.

Klasszikus zene

A már viszonylag nagyszámú lemezen érlelődött élményeim végső kivonata a következő. A hangfal mögött megjelenik egy arányos tér, melybe képes importálni az odaférfő zenei részleteket, még hozzá úgy, hogy a valóságot tekinthetjük hozzá alapnak. Valóságosan adja elő a műveket, holott igazából semmi közünk a lemezen rögzített anyag valóságtartalmához. Ez nagy szó, mégis ez az igazság, hogy akárhogy is nézem, - megint leírom, valóságosnak tűnik. A térábrázolás módja pedig az az alaposság, amivel kitölti azt. Mindennek persze a beállítás kell legyen az alapja, mert így sehol nem tolnak fel, vagy fogynak el a hangszerek. Mindenhol arányosságot mutat. Nemkülönben a dinamika, ahol a végletek között hibátlanul egyensúlyoz a

hangfal és mind a leheletfinom, mind a legbeütösebb részleteket egyformán követhetően adja át. A felbontása elegendő, mégis a kor fonák csábításának, a felbontás egekig való srófolásának a tükrében is azt mondhatom, ennél nem kell több. Több lehet, de az inkább tűnik többnek a hangfalak közvetlensége miatt, mint valódi többletnek a zenei információ mennyiségének a területén. Ezzel lehetne vitatkozni, hiszen az ízlések különbözőek, mégis a térben megjelenő információ e mellett a tény mellett szól. Hangerő tekintetében sem sikerült még fogást találni rajta, 91db és ez elég arra, hogy egy átlagos erősítő kihajtsa belőle a tudását. Nekem néhány wattos csövesekkel is sikerült szobai hangerőn teljes értékű hangot csiholni belőle.

Jazz

Hasonlóan vélekednék most is,

mint a klasszikus esetében. Nem szükséges számára a csökkentett mennyiségű hangszerszám, ahhoz, hogy erőre kapjon és könnyebben kiadja a hangokat. Lazán megbirkózik ezzel a műfajjal, élvezetesen adja vissza mindazt, amiért szeretjük.

Elektronikus zene

Ez a műfaj nélkülözi a valós hangszeres elemeket, jószerével leginkább az impulzusok által generált virtuális térrel jelenik meg. Inkább 'irányított hatásosság', mint 'kézzelfogható pozíciója a hangoknak' lenne itt a jó megfogalmazás, de ami az impulzív, túltöltött hangokra való reakciókat illeti, a hangfal nem fog el. Sőt a méretes rezonátorlapok igencsak komoly segítsége tud lenni a mélyszekciónak. Legtöbbször a lenyűgöző szót hallottam vele kapcsolatban azok szájából, akiket

megkínáltam, mondjuk egy Jarre, vagy Yello lemezzel.

Könnyűzene

Szépen hallgatható rajta ez a műfaj is. De míg a tömegzenéhez tartozó ágba viszonylag kevés az igazán jó minőségű nyomás, ezért a kritika inkább azt emelhetné ki, hogy egyáltalán szerethetővé válik általa e műfaj, nem pedig azt, hogy milyen jól szól. Nem szoktuk meg, hogy jól szóljon, ha mégis, mindig csodálkozom ezen, így csak annyit mondhatok, hogy el lehet hallgatni vele és ez a megfogalmazás messze nem a hangfal hibája, inkább a műfaj gépészetéé.

Rock

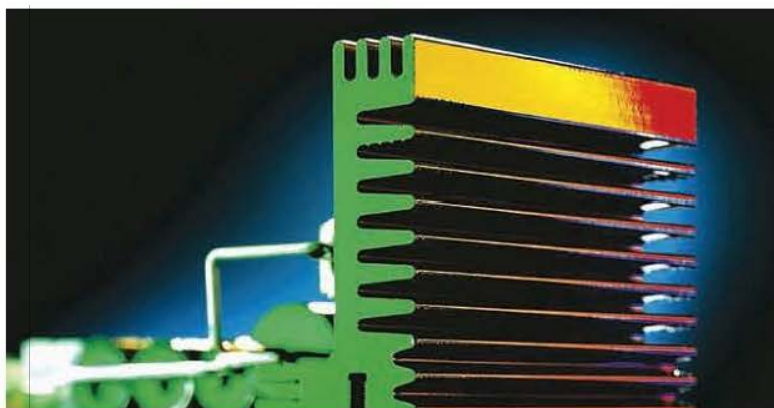
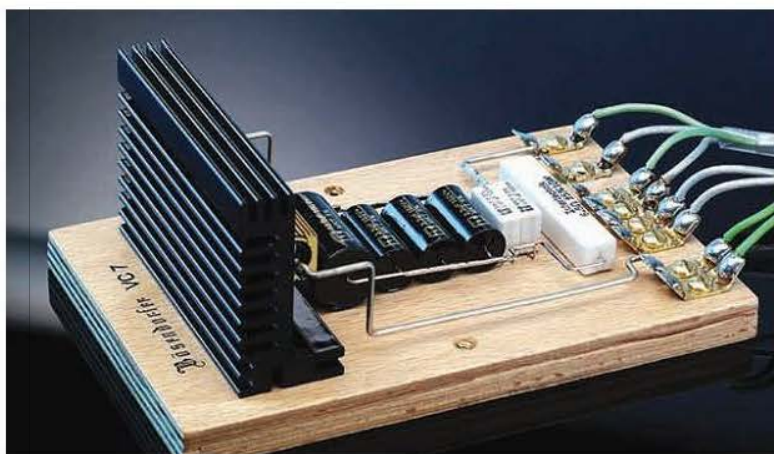
Az alapvetően gitáralapú műfajnak mindig jól jön egy kis plusz test. Nem válik visitóssá általa a zene, hanem inkább kikerekedik a hallgathatóság irányába. Olyannyira, hogy a hangerő feljebb csúszásával inkább koncertélmény ér, nem pedig vágyakozás a helyiség elhagyására.

Énekhang

Legfőképpen a magasak a felelősek érte. A membránok ehhez mérten könnyűek és fürgék, ezért, ha nem is nevezhetném éterieknek őket, de kifejezetten könnyednek igen. Így az énekhang is kellemesen fókuszált és, ha jól állítottuk be, akkor könnyen lesz a hangkép reálisnak érződő része. Méghozzá annyira, hogy teljesen egységbe tud kerülni a rajzolt térrel és bár most a hangfal nincs messzebb tőlem úgy cca. 2 méternél, a megjelenő énekhang valahol a hangfal mögött és a hátsó fal előtt félfúton jelentkezik. Tulajdonképpen valahol ott, ahol a mikrofonállványnak lennie kellene.

Ajánlás - néhány gondolat

Míg a Brodmann olvasatában újonnan rendelhető a széria, addig a 2002-től 2008-ig gyártott Bösendorferek már csak a használtoldalakról kerülhetnek elő. Míg az új, kiviteltől függően

lehet akár 27000 Euro is, addig használtan már olyan 5-6000-ért elő tud fordulni a leggyakoribb furnéros változata, a nyír. Létezett belőle fekete zongoralakk kivitel, sőt matt fehér festésű is, de ezeknél a hangzásvisszaadásban némi kompromisszumunk azért lehet...

Az eredeti kérdéshez visszatérve, továbbra sem tudom, hogy ajánlom e, vagy sem. Talán inkább azt, hogy méltó helyen legyen meghallgatva a döntéshez, és méltó hely legyen kialakítva neki a megvásárlása után. Ezt mindenképpen. Sokan követik el a hibát, hogy a rezonátorlapokat nem húzzák időnként újra, emiatt mélytónusban kezd el zenélni. Esetleg tesznek alá gránit, vagy márvány alapot, hogy kiküszöböljék ezt a hatást, holott a helyes megoldás kézenfekvő lenne.

Időtálló termék, mely használtan elérte már az értéke alját, ezért nem számíthatunk komolyabb értékvesztésre vele kapcsolatban. A „Legendát” a Brodman életben tartja és ezt legfeljebb a

viszonylag sok utángyártott házi verzió képes megkérdőjelezni, de a szerencse az, hogy van annyira jó a konstrukció, hogy legtöbbször még azok is tisztességesen képesek megszólalni. Volt, hogy talákoztam olyannal, amibe olcsó SAL hangszórókat tettek, az nagyon alul teljesített, még a komoly meghajtó rendszere mellett is, de a többit, amihez volt szerencsém, azt el lehetett hallgatgatni.

Beállítás

Ahhoz, hogy a véleményemet még átfogóbban fejezhessem ki, megint ez a rész áll a középpontban. A helyes beállítás felmenti a lesújtó véleményem alól, míg a be nem állítottakra nyugodtan kitzúzhatem az „elkaszálva” cetlit. Képességei így elhamvadnak lehetőségeinek a tükrében, pedig, ha van, ami meg tudja mutatni a csillogását, az a VC7.

Falra tolvá tompán kezd szólni, érezhetően a mélytónus irányába húzva. Fojtottan hogyan is lenne képes helyesen megszólalni.

Talán ez alól a kivételt a nagyobb (akusztikájú) helyiségek jelentik, ahol könnyebben kel életre és kiegyensúlyozottabb a hanghordozása, elsősorban a jobban szóródó hangok miatt. Messzebről hallgatva eleve nem tűnik fel annyira, ha nem teljes értékű az installációja. Na de számára kisebb helyiségekbe, amiket, hogy nevezek a névén, olyan 16 négyzetmétertől úgy nagyjából negyvenig aposztrófálok, már érdemes jobban odafigyelni az elhelyezésére.

Nem különösebben érzékeny arra, mivel hajtuk, jól együttműködik a legtöbb elektronikával. Természetes azonban, hogy jól áll neki a nagyfelbontású, tiszta és precíz hang-jel, amiből könnyen élő zenét tud csinálni. Én legtöbbit csak azért sem ilyesmivel hallgatom, bár, most egy Electrocompaniet ECI-3 erősítő van elé kötve, amire egy bizonyos mértékig ráfoghatóak az előbbi jelzők. Na, jó, annyira nem nagy felbontású és van benne egy kis melegséges analógosság, a penge tiszta hangzás kárára és így a hallgathatóság előnyére, de jól dolgozik együtt a két fél. Viszont az összeköttetésekre oda illik figyelni, mert hamar leszűri egy gyengébb zsinór a finom részleteket és a tonális egyensúlyba is könnyen bele tud zavarni. A rezgéscsillapítás nem csak a hangfalhoz, hanem az öt tápláló elektronikákhoz is kifejezetten javallott. Az akusztika rendbetétele pedig egyenesen elengedhetetlen. Ne gondoljunk itt nyakatekert megoldásokra, már az is elegendő, ha a tér sok helyen meg van törve használati eszközökkel, polcokkal, bútorokkal és az elengedhetetlen szőnyegezéssel, mert azt kifejezetten szereti.

Általában addig helyezgetem, amíg valahogy azt nem érzem, hogy a hang kezd leszakadozni róla. Mikor egyre jobban függetlenedik már, kezdem a pontos finomállítását. Arra különösen odafigyelek, hogy a szobába szimmetrikusan helyezzem el, ezt a részletet érdemes szem előtt tartani,

Jelenleg kapható modellek:

ha erre a hangfalra adjuk le a voksunkat. Ellenkező esetben a kényes megjelenítő képessége könnyen a visszhang verődő fázishibáin keresztül mutatkozhat meg. Ha eddig eljutottam, tuskézem és igyekszem megtalálni a megfelelő magasságát. Előre, hátra dönthetném is, de nem szokásom, ugyanakkor, mint plusz lehetőség, adott. A kontroll anyát a lap alján jól megfeszítem, mert jobb az, ha a talp kevésbé rezeg, márpedig a menet önmagában nem annyira tart szorosan, hogy a tuskészárát teljesen lefogja. Így viszont stabilabb alapon áll és visszaköszön a hangban ennek a jelentősége. Ilyenkor jön egy kis próbahallgatás, mely mélyebben felfedi a próbálkozásomat, ezzel együtt a következő lépés a rezonátor lapok pontos nyomtatékra húzása. Ha átmegy a szűrésen, akkor nem marad más, alá kerül az extra talp. Általában, bár nem mindig, ezzel együtt szokott meglenni az a bizonyos hűha érzés. Persze vigyáznom kell arra, hogy amíg alá kerül, pontosan ugyanoda tegyem vissza a hangfalat, ahol addig volt. Ha sikerült, akkor jöhet a zenehallatás. Ilyenkor még nem ülhetek nyugton a babérajaimon, mert a rezonátorlapok feszítését még egyszer, utoljára korrigálni illik a megváltozott rezgéscsillapítási tényező miatt, amit a lap tesz hozzá.

Felépítése

Nagy múltú gyártóról beszélünk, a zongoragyártásban évszázados

tapasztalattal. A zongorákkal kapcsolatos fa kivitelezési sémát a hangfal is megkapta. Elmondható, hogy alapjában véve rendkívül igényes kivitelezés, bár az ausztriai és később a helyi magyar gyártás miatt is némileg, néhol esetleges, és talán pont a tradíció miatt egy kicsit rusztikus is. Ennek a megnyilvánulásait könnyen szemügyre vehetjük, ha egy kicsit közelebbről vizsgáljuk, mint munkadarabot. Kezdetnek a legfeltűnőbb részek kerülnek szem elé és ez nem más, mint az előlap és a rezonátorlapok. A furnérozás minőségi benyomást kelt, de csak kevesen veszik a fáradságot, hogy a lap mögé nézzenek. Akkor rögtön feltűnik, hogy a belső oldala is le van furnérozva és, ha tudni szeretnénk azt, hogy miért, akkor a gyár figyelmességére terelődik a válasz. A furnér ugyanis elhúzná az MDF lapot és ahhoz, hogy ne keletkezzen iv benne, mindkét oldal egyenlő megmunkálást kapott. A lakkozás területén is, ami az évek során kifejlesztett és különleges eljárásán alapszik. Több réteg lakk kerül egymásra dolgozásra, majd a következő fűjása előtt az előzőt mindig visszacsiszolják. Így a furnérozás optikailag kiemelésre kerül és valóban igényes kivitelt mutat a lakkréteg alatt. A Bösendorfer felirat is különleges eljárással készül. A vékony rezet megmunkálni, betükké formálni, felragasztani a fára, majd beledolgozni a lakkrétegbe,

- ehhez tényleg kell a gyár sokéves tapasztalata. Egyébként a felirat felülete képes rá és ennyi idő alatt alig észrevehetően, de a lakk alatt is elkezdhet néhol patinásodni. A rezonátorlapokba integrált réz perselyek elegánsan keretezik az aranyozott és elegáns torxos csavarozást. A kávéhoz réz távtartókon keresztül fogatták oda a lapokat. Az összeállítás párhuzamos vonalai és sarkosan illeszkedő megoldásai is minőségi termékről árulkodnak. Ahogy tovább szemlélődök, lassan bontakoznak ki a részletek. Ilyenek, mint a magasak körüli réz palástok, amik még fokozzák az igényességet, vagy a talpak beültetett réz perselyei, melyek tovább erősítik a fekete és arany szín örök klasszikusként esztétikailag bevált kontrasztját. Nem mellékesen ezt a hatást fokozza a túske szett és a plusz talp pedig még rátesz egy lapáttal, hiszen megkettőzi ezt. A felületek szépen, bár nem mindenhol tökéletesen kivitelezettek, mégis nehéz belekötni bármibe is. (A Brodmann minőségellenőrzése ebből a szempontból kritikusabb.) A hátulján a hangfalcsatlakozás alá kerültek tanúként a feliratok, amik árulkodnak a hangfal típusáról, a gyártó földrajzi elhelyezkedéséről (Austria) és a sorozatszámáról. Ezeken kívül a hátulja nem annyira sokat ad a szemnek, hacsak az nem szembetűnő, hogy két csavart találunk az alsó harmadhoz közeli pozícióban. Ez a keresztváltó felfogatási pont, mely az egyébként üres káva egyetlen olyan részlete, ami a hangszórók mágnesein és a belső kábelezésen kívül kitölti azt. A levegő így könnyedén áramolhat a rezonátorlapok felé, alul ugyanis két kivágás gondoskodik arról, hogy a 4mm rése alá vezesse azt. Ez a hézag mind a lapokra, mind a selymezetre érvényes. Az egyik olyan megoldás, melyet negatívumként könyvelhetünk el a hangfállal kapcsolatban, az ehhez a részhez fűződik. A selymezet keretrendszerén az elülső letörés olyannyira elvékonyította az MDF anyagot, hogy le és

felhelyezésnél illendő óvatosan bánni vele, különben középen könnyed elrepedhet és az egy igazán nem kívánatos esemény. A hangot egyébként ezzel is lehet

változtatni. Talán kicsit nyíltabb és informatívabb, amit a hangszóró selyem szűrése nélkül produkál, de így kevésbé harmonikus a látvány és mivel a selymezset hozzá ad a káva merevségéhez, ezért így egy kicsit döngősebb is tud lenni. Ebből a szempontból a VC-1, vagy 2 jobban eltalált, mert ott már a kisebb felületek kevésbé jönnek önrezgésbe, tehát nem hajlamos annyira rá, mint a 7-es. De ez a beállításnál azért könnyen kiküszöbölhető. Ha valaki nem tudja pontosan miről beszélek, akkor tegye fel a Metallica ...And The Justice For All lemezét és mivel az még a normál hangfalakat is könnyen önrezgésbe hozza, ezt meg különösen, pontosan feltérképezheti mire gondolok.

Szemléltető példa

Kollégánk Sanyi, bekéreckedett, na nem, mint a macskák, - sunyiban, hanem határozott cél vezette. A Magneplanar MG 2.5-öt szerette volna meghallgatni. Utána meg kérte, hogy hasonlítsuk össze valamivel, hogy tudja értékelni. Ilyenkor bennem mindig összerezzen valami. Most kondítsak meg egy másik hangfalat az egész beállítási procedúrával egyetemben, mert az, mire értékelhetően megszólal, akár órákba is telhet. Nem. Igyekeztem kivágni magam. Így lett meg a restség mentesítő ötlet, hallgassa csak a másik szobában tanyázó Bösendorfert. Igaz semmilyen formában nem egyezik a két rendszer, talán csak a kábelek között fedezhető fel azonosság. Belehallgatott és egyből belekötött. Kénytelen voltam rendesen beállítani, mert voltak még tartalékai. Beforgattam, ahogy egyébként is kellett volna állnia. Úgy egy-másfél centit került beljebb a hátsó rész, míg az eleje a helyén maradt. Sanyi szája mosolyra húzódott.

Sejtettem, hogy ez fokozható, így a még földet érő egy táp és a két hangszóróvezetékét is felpolcoltam az állványra. Magára hagytam egy klasszikus lemezzel és egy Pink Floyd koncerttel. De a végén csak ennyit tudtam kihúzni belőle. Ő még ilyet nem hallott, van ennél feljebb? – kérdezte.

A másik kolléga zenére rezisztens beállítottságán a hang évek óta nem tudott lukat ütni. Mindennek helye van az értékítéletén belül, meglepetés, - állítása szerint nem érheti. Érkezett egy Pierre Lurde CD futómű-konverter hozzávaló Harmonic Technology AES/EBU kábellel egyetemben és elkövette azt a hibát, hogy erre a rendszerre csatlakoztatott rá. Mivel ritkán figyel a körülmények kihegyezésére ezért a rendszerekkel a folyamata eképpen alakul általában. Beköt, csekkol, továbbmegy a dolga után. Most is így alakult, annyi különbséggel, hogy, miután Yves Montand 81-es nagykoncertjét szemelte ki meghallgatandóként, nem bírt felállni a fotelből. Állítólag úgy összeállt a rendszeren belül valami, hogy a zenei egység mellett egy mélyen átható érzelmi hatás is érte. Montand előtte állt és csak neki énekelt.

Frekvenciatartomány:
25 - 27 000 Hz ± 3 dB

Akusztikus crossover:
130Hz (4,5 dB / okt)

Elektronikus crossover:
1,6 kHz (5,7 dB / okt)

Működési teljesítmény:
1,1 Watt 91 dB / m

Névleges terhelés: 180 Watt

Zenei terhelés: 360 Watt

Névleges impedancia: 4 Ohm

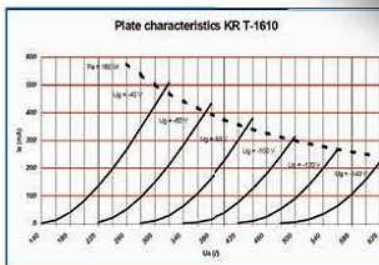
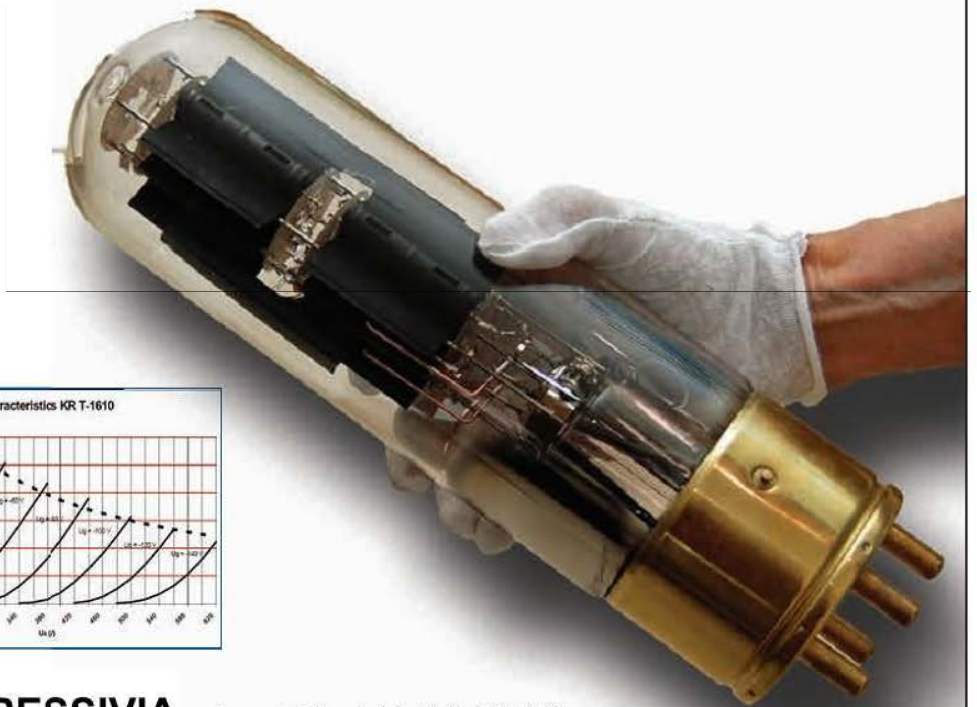
Méret (M x Sz x H):
1330 x 195 x 403 mm

Súly: 36,5 kg

KR Audio Electronics

A cég 1992-ben kezdett elektroncsövek gyártásába Prágában, az akkori Tesla gyárban. A Ricardo Kron által tervezett, és Marek Gencev főmérnök által továbbfejlesztett T1610 típusú kettős trióda ma a világ legnagyobb audio célra készített triódája. Elektroncsöveik élettartama átlagosan felével, kétharmadával hosszabb, mint más típusoké.

Impressiva Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.
1067 Budapest, Csengery utca 62/a. 3. em. 16.
5435 Martfű, Jókai út 24.

Bricasti Design M1 D/A konverter

Megkaptam néhány napra, ezért most kapva kapok az alkalmon és amellett, hogy feltárom képességeit, még össze is hasonlítom a Sony DAS-702ES-el a retro referenciakészülékünkkel. Érdemes lehet lépéseket tenni ebbe az irányba, mert mostanában túl sokat bízunk öregedő vállaira. Igaz csak a retro keretein belül, de jól jött valami, ami mellett lehet értékelni. A Bricasti név annyira nem közismert, hogy szóba hozva, egyből vásárlási kényszert váltana ki, de származása, amit viszont a jól csengő Mark Levinson márkától eredeztetünk és ára, ami nagyjából egy évnvi átlagjövedelemmel azonos, azért szélesebb körben elfogadhatja...

Induljunk a Sony DAS-702ES D/A konvertertől:

Ugyan mit tudhat ehhez képest egy harminchat éves őskövület? Már azért sem szabad előre elvetni, leírni, mert, mint a legtöbb új formátum esetén, melyet a gyártó komoly piaci szereplőnek szán, a beharangozott készülékekbe, így ebbe is, beleadott apait-anyait. Erre utal már az alumínium ház is, és ha felbontjuk, az a minőségi alkatrészbázis, amit belepakoltak. Mai szemmel nézve nem túl nagy a tudása, korlátait eléri a 44.1 és a 48kHz-es felbontással és a forgatógombbal választható két darab SPDIF bemenettel. De a maga idejében még önálló forráskészülék sem nagyon létezett hozzá, ezért házon belül kellett megalkotni a Sony CDP-502ES alapjára épített CDP-552ESD elnevezésű lejátszót, ami már tartalmazott digitális kijáratot. Egy 75 Ohmos koaxiális kábeleken keresztül kommunikáltak egymással a CD szabvány 44.1 kHz-es mintavételezési frekvenciáján.

DAS. Mond ez a három betű valamit, ha a Sony-ra gondolunk? A cég az elit szériáját különböztette meg ezzel a jelöléssel és 1984-ben ez volt a legelső a sorozatból. Ezek tagjai a következők voltak: DAS-702ES, DAS-703ES, DAS-R1, DAS-R1A, DAS-R10 D/A konverterek. Ezek ma már unikális darabok, a gyűjtők kedvencei, a gyakorlatilag szinte elérhetetlenek ritkaságuknak (is) köszönhetően. A rajongók a hangbeli képességeiket is nagyra értékelik és a mai napig használják őket, még akkor is, ha ezek a képességek a múlt század technológiájának színvonalát idézik. Nem így a Bricasti...

A Bricasti kissé fura hangzású neve az alapítók keresztnévének kezdőbetűit hordozza: Brian Zolner és Casey Dowdell.

Kezdetben a stúdiótechnikában voltak érdekeltek, első termékük az M7 reverb (visszhangosító) volt, ami hamar népszerűvé vált. Eztán dobták piacra az M1-et, ami korszerű terméknek számít még ma is. Igaz ennek elérhető már a fejlesztett változata az SE verzió is. Illetve megrendelhető bele az M5 Network Player panelje, amivel kiterjeszhető a gép hálózati lejátszásra is, így nem kell külön megvenni a teljes M5-öt. Ez sok szempontból előnyös, például mert nem kell foglalkozni a jelutakkal, plusz összeköttetésekkel, na meg jóval kedvezőbb az ára is. Opcionálisan távirányítható, így, egy külső távirányító vevő modul csatlakoztatásán keresztül lehet működtetni. Ezzel az volt a cél, hogy a még tisztább hangzás

érdekében, a tápot ne terheljük meg ezzel, a nem a hangra irányuló részfeladattal. Ez a megoldás jónak tűnik és még a kényelem is megmarad.

Eloxált alumínium az előlap, ami kicsit tradicionális elemeket tartalmaz a közelmúltból, hasonlítva ezzel az etalonnak használt Mark Levinson elő-végfokra, ami mellett erősödik a szubkulturális high-end összhatás. Még a piros betűkkel operáló kijelző is azonos irányt jelez. Mint nemrég megtudtam, a Bricasti csapata fejlesztette a mai napig referenciának számító Mark Levinson ML30.5 és ML31.6 kétdobozos CD játszóját. Ha még nem kaptad fel a fejed, akkor ideírom az akkori árát. Lehet tippelni, biztos van, aki tudja, de a nyomaték kedvéért megemlítem: négy db M1 DAC ára volt húsz éve. (Használtnan elég olcsó, mivel nehezen javítható, ezért olyan 10000 Euróval bezárólag megszerzhető. Néhány rész műgyantával van beöntve és, ha ezen belül megy tönkre valami, akkor anyagilag bizony rendes „bukovári” lesz a DAC-unkból. A Bricastinál maradtak a tervrajzok és mivel más cég, így már nem az ő gondjuk.)

A hátoldalán ott sorakozik mindenféle ki és bemenet, amire manapság számítani lehet. Kezdve a digitális bejáratokkal, mint a Toslink-optikai, SPDIF 1/2-koaxiális, AES/EBU-szimmetrikus és az elmaradhatatlan USB is természetesen. Analóg kimenetnek használhatjuk az RCA-asszimmetrikus és XLR csatlakozós szimmetrikus kijáratokat. A

hangerőszabályzás miatt köthetjük közvetlenül végerősítőre is, de egy magához hasonló kategóriás előerősítő kiszélesíti lehetőségeit a hangzás területén. Hálózati aljzatos és ebben is ahhoz a területhez tartozik, ahol meghálálja a magasabb minőséget. Közvetlenül az aljzat fölött egy kapcsolót találunk, amellyel elvileg áram alá lehet helyezni a készüléket, - ha nem használunk, ma már átlagosan nagyok számító tápcsatlakozót a készülékoldalon. A „nagy” hajlamos eltakarni a kapcsolót, ezzel akadályozva a felhasználót a szabad hozzáférésben.

Miután életre kel, a kijelző informál az aktuális állapotokról. Ezek lehetnek a bemenettel kapcsolatosak, amik között automatikusan is kiválaszthatja az aktív jelforrást. Vagy éppen a használatban lévő digitális szűrő felől informál. Esetleg a működési hőmérséklet kijelzéséről és a hangerő szabályozó állásáról is tájékoztathat, ha úgy kívánjuk. Használata közben logikus, átgondolt megoldásokkal találkozunk. Az egész gépről az első benyomás az, hogy korrekt.

A hangja helyett:

Nem egyszerű megfogalmazni ezt a részt. Írhatnám, hogy ilyen és olyan a hangja, de az, hogy ez ténylegesen milyen, az a beépített szűrő aktuális állásán múlik. A szűrőt a Linear és Minimal fázis változatainak számos állása közül váltogathatjuk. Ezzel, így majd hűsz különböző hangképhez jutunk hozzá. Ez azért borzasztó, mert nincs konzisztencia abban, hogy valójában milyen is az M1. Olyan, amilyen az a szűrő, amellyel éppen be van kapcsolva. Ez lehet nagy ívű (Linear4), vagy definiált (Linear6), de az igazság az, hogy egy meghatározott

kereten belül gyakorlatilag lehet bármilyen. A kategória pedig, amin belül érvényesül ez a hatás, nyilván magas szintet képvisel. Ezzel azt is mondhatnám, hogy a stúdiótechnikában ezek a hangzásképp változások hozzájárulnak a zene hangzásának a kiterjesztéséhez. Hogy mi mit tudunk vele kezdeni? Hát, jó kérdés, de némi munkát befektetve a kísérletezésbe, ezáltal bizony közelebb kerülhetünk a rendszerünk optimális illesztéséhez! Mondom ezt úgy, hogy engem kifejezetten zavar, hogy a szűrőkkel kell szórakozni. Mi jobb a városban, egy fixi, vagy a váltós bicikli? Ugye, hogy a fixivel hatékonyabbak vagyunk, legalábbis ezt mondják futáréknál.

No, most már jöjjön a hangja:

Egyértelmű a fejlesztés iránya, hogy a kapott hangban igyekszik megkerülni az elektronika bekorlátozását. Megint csak azt vélem felfedezni, amit már az M12 előerősítővel és M28 végerősítővel kapcsolatban is leírtam. A hang nélküli az elektronika zavaró, befolyásoló hatását. Olyan mintha a jelutak az anyag befolyásától mentesen lennének képesek a célba

juttatni a kis információhordozó töltött részecskéket. Igen aktív a hang. Ezt kifejtem bővebben. Nagy hang és nagy a felbontás is. A dinamikai spektrum az árnyalttól egészen a meghökkentőig tart, ezzel lehangereve a hallgatóját. Sávszélek „nincsenek”, mert, ha volnának, akkor korlátok is lennének. Ezzel azt szeretném kifejezni, hogy nem sávhatárolt - csak kicsit szerencsétlenül fogalmaztam meg. Ezek a gondolatok, a jó hangzás színárnyalatai, csak, hogy érthetőbb legyenek.

Bekötni nem nagy ügy. Egy gyors illesztésnek köszönhetően életre kel és már szól is a muzsika. USB bemenetről 44.1 kHz-től 384kHz-ig képes kezelni az érkező anyagot, ami a dupla DSD-t jelenti (DSD128x), míg a hagyományos digitális bejáratok 44.1kHz-től 192kHz-ig tartják a lépést a felbontással. Nagyon ne csodálkozzunk, hogy így van, hiszen a DSD elsősorban PC-re épül és az vagy hálózaton, vagy az USB porton keresztül kommunikál a D/A-val. Az más kérdés, hogy a képességeit lehet szabályozni, prokontra, az illesztési környezetével. Így akár el is hangolható, sokat

veszíthet a tudásából. Minél egyszerűbb közegbe tesszük, annál inkább.

Volt szerencsém egyszer villanydrótok és egyéb összekötő kanócok társaságában is mintát venni a tudásából és bár így történt, de érdekes, még mindig olyan jó maradt, hogy ez a leszedált állapot főként csak a hang méretében köszönt vissza. Olyan volt mintha egy „oktávval” zsugorítottuk volna össze a teret. Valahol minden ott volt, mégis arányaiban jóval kisebb az előadás.

Jöjjön az összehasonlítás:

Az M1-nek nincs mit profitálnia ebből, ellenben a DAS ázsioját emeli, ha jól szerepel. Mivel a retro kereteit támogatjuk ezzel az összehasonlítással, az egyik bejátszó is ebbe a kategóriába tartozik majd. Ez lesz a Sony D11, míg a mai szemléletet a Tascam DA-3000 fogja képviselni. Zeneileg elég széles repertoárból válogattam, igyekeztem a legtöbb fő műfajt bevonni.

Az első figyelem a hang lényegét veszi célba. Az összkép hanghordozása a vélemény alkotásához elsődleges. Az M1 törekszik kivonni magát a hang útjából és egy tökéletességre hangolt felső kategóriát idéz. Gép, amely úgy van megalkotva, hogy az élet a hangból ne vesszen el. Mindent átad, vagyis nem érezni, hogy van olyan, amit nem. Legelőször ez fog meg benne. Nem zavarja össze a zenét, saját magát beleerőltetve, inkább átadni igyekszik azt. Nincs különösebb behatároltság, vagy korlát. Precíz, pontos, a ritmustartása jó, ezt ellensúlyozva összefüggő és zenei, mondhatnám, hogy analógos érényekkel bír. Jó hallgatni, megvan

az az érzés, amit az a kategória vált ki, ami a kompromisszumok többségét már nélkülözi. Jelenleg a 44.1 és 48kHz korlátait megtartva hallgatom. Az összehasonlítás lényege az azonos platform. Ettől elrugaszkodva továbbléphetünk a felbontás és valószínűleg a minőség terén is, de az igazat megvallva ez van olyan jó, hogy egy illesztett rendszert megfelelően kiszolgáljon, és ne legyen meg a hiányérzet.

Míg az M1 odatette magát és a tápoldali illesztés is odafigyelős volt, képességei figyelembe vételével, addig a Sony esetében a gyári madzag került bele az elosztóba. Ez a harminchat éve alatt valószínűleg összeért már a technikával. Lássuk, hogyan bontakozik ki a DAS-702ES. Ugyanabból az aspektusból figyelve a muzsikát egyvalami rögtön feltűnik. A hang élő karaktere az. A DAC lenyomata egyértelműen nincs jelen a zenében. Összefüggő, igazi analóg hang. Szárnyaló, megfogott, valóságos.

Talán nem is kellene ezt tovább ragozni. A lényeg, mindenki megtalálja az örömét mindkét esetben és, mert a változatosság gyönyörködtet, ez bármelyiket kötöm be, így is van. Nekem jó hír, hogy a DAS 44.1-en még mindig jobban tetszik, de ez az én ízlésem és, mert otthon is ezt hallgatom, ezért gazda szerepben ez esetben nem biztos, hogy a véleményem teljesen pártatlan. Erre egy vakteszt cáfolna rá, de egyelőre ilyesmit nem tervezek. Talán nincs is értelme. A 702ES európai változata igen drága manapság és az ár megy felfelé azon ritka esetekben, amikor előkerül egy. Ezen kívül van, hogy rájuk fér egy kis felújítás, szóval ennyi eltelt idő után már nem problémamentes a széria. Képességei korlátozottak, ami szintén nem túl jó színben tünteti

fel az átlagfelhasználó szemében. Életképessége igazából kizárólag a fanok körében van, meg aki még meghallja...

Ajánlás:

A Bricasti oda van téve nem vitás. Korunk megnövekedett igényeit kiszolgálja, tudását predesztinálja az árkatóriája is, így nem lehet félvállról venni. Képességeit akár előlotti kategóriában is méltón csillogtatja meg a hangvisszaadása terén, de ez illesztés és próba kérdése. Aki ebben a ligában játszik annak már illő rálátnia az igényeit a legjobban kiszolgáló masinára és a megfelelő választáshoz a szóba jöhető társakra is. A távirányító funkcióval kényelmesen kezelhető. Akár a hangerő szabályzás szerepét is magára vállalja, ha kell. Korlátokat ezen a területen csak akkor fogunk érezni, ha egy nálánál jobb előerősítőre akasztjuk rá vonalszinten és így azon keresztül hallgatjuk. Ez még egy komolyabb beruházás lesz, arra nyugodtan fel lehet készülni. Mindenképpen milliós az elköltendő tétel, amivel így a magasabb minőség irányába továbbléptethető a rendszer.

A forgalmazó ajánlása:

Bizonyára a Bricasti Design márkanév nem cseng túl ismerősnek még a tapasztalt és régóta az igényes zenehallgatás világában jártas emberek számára sem, mégis egy ismeretlen ismerősül állunk szemben. A Massachusetts állambeli Medfordból származó cég mérnökei korábban a Madrigal/Harman/Lexicon berkein belül terveztek legendás készülékeiket, azonban valamikor 2008 tájékán új céget alapítottak, amely elsősorban a pro audio igényeit volt hívatott kiszolgálni. M7-es reverb aztán hatalmas sikert aratott mind a

mastering stuidókban, mind a filmhangmérnökök között. Ekkor gondoltak egyet, hogy elindulnak a konzumer audio világában is.

Az M1 Converter eredetileg egy kétcsatornás D/A átalakító volt, amely kizárólag Pro Audio célra készült. Első változatában nem volt még USB csatlakozási lehetőség. A nagyobb audiophile szaklapok, webes portálok (Stereophile, Audiostream), szokásukhoz híven azonban letesztelték a korai változatot is, és már akkor elismerték a készülék kvalitásait. Mára az Egyesült Államokban a Bricasti márkanév a nagy referencia DAC gyártók közé emelkedett. A készülék már megjelenésében is határozottan emlékeztet egy igen elismert és legendás márkára. A tervezői nem hazudtolták meg magukat, a CNC mart alufelületek, a szűrke gombok és az informatív kijelző teszi esztétikussá a készüléket. A belsejében található architektúra is legalább ennyire hasonlatos távoli rokonaira, a dual mono elrendezés, az oldalankénti táp, az arlonból nyomtatott áramkör magas minőségről árulkodnak. A konvertálást oldalanként egy egy ADI 1955-ös chip végzi mono üzemmódban. Az alacsony jitterért a DDS clocking felelős. Bemenetek széles skálája miatt a készülék jól csatlakoztatható, a kimenetek közül pedig nem hiányozhat a szimmetrikus XLR csatlakozási lehetőség, amely gyárilag 0dbV-s szintre van beállítva, de ha végfokra csatlakoztatjuk, az adott eszközhöz megfelelő kivezérlési értékeket is beállíthatunk.

Az USB bemeneten keresztül native DSD lejátszására is képes készülék, 24 bit 192kHz-es maximális felbontást tud PCM jelek esetében 384kHz-es felkonvertálással. A fejlesztők elmondták, hogy számukra az etalon a solid state analóg keverő pultok meleg, de mégis részletes hosszan élvezhető hangzása volt. A saját felélesztésű digitális szűrőrendszerükkel azonban a legharsányabb felvételek is kellemesen hallgathatóvá, szórakoztatóvá válnak.

Az eszköz használati értékén nagyban növeli az esztétikus kivitelű mart alumínium távirányító opció, amely az összes hasznos paramétert kezeli, beleértve a bemenetváltást, a hangerőszabályzást, de még a filterek hallgatás közbeni állítását is.

Főbb tulajdonságok:

DSD lejátszás

24 bit 192kHz maximális felbontás kezelése

Legutolsó generációs aszinkronos USB interfész

Valódi Dual Mono felépítés

Saját fejlesztésű digitális filter technológia

Extrém alacsony 6 pikoszekundum jitter

Minimum és lineáris fázisú szűrő

Távirányító

AES, USB, SPDIF Toslink bemenetek

RCA és szimmetrikus XLR kimenetek

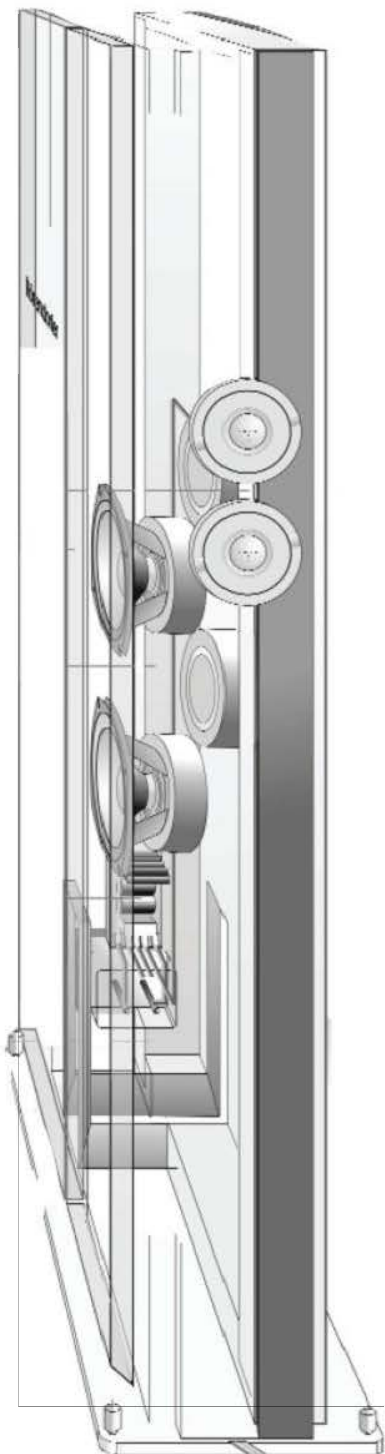
60db-es hangerőszabályzás

Lista ára: 10000 Euro

ISMERKEDÉS EGY

Ismerkedés egy teljesen más

zenei univerzummal - a Bösendorfferek világa (régí új nevén Brodmann)

Tudtommal nem sok cég van a világon, aki ilyen elven épít hangszugárzókat. Szinte homlokegyenest szembe megy a hagyományos hangfalépítési elvekkel ez az elmélete és gyakorlata Hans Deutschnak. Mivelhogy ő alkotta meg az eredeti Vienna Classic termékcsaládot a Bösendorfer hangszergyártó cég számára.

A hagyományos elektroakusztikus hangvisszaadó gépezet, ugye egy négyzet, vagy egyéb „sokfiguratív” alapú hasábból és a hangszórókból áll. A dobozt eltérő módon merevítik, növekvő ár/érték arányban valamennyire finomhangolják (jaj, óvatosan mondom, nehogy megkövezzem sok gyártó) és ebben rezegnek az elektromechanikai átalakító eszközök. Úgy tartjuk, hogy minél merevebb egy doboz, a hangszórók teljes szerkezetének mozgásához képest, és, ha minél tudatosabban vigyáztak a belső akusztika hasznos/ felesleges rezgéseinek kezelésére, annál inkább és annál természetesebben fognak tudni leszakadni a hangok a hangszóró membránjáról és fog tudni kivetülni a térbe a zene, függetlenül a kibocsátó forrástól.

Természetesen még sok aspektusáról kellene itt írni a hangdobozok tervezéséről, illetve az installálásról, a szobaakusztika és a háttérlánc minden eleméről. De e kissé általános összefoglalás után,

áttérnék a Bösendorfferek működésére, ami, ahogy mondtam is, homlokegyenest szembe megy a hagyományos dobozok építésével.

A nehezebb út

Hans Deutsch, a nehezebb utat választotta, ezen típusú hangfalai építésében. Ugyanis, ő egy nem merevített, minél alacsonyabbra, vagy magasabbra tolt önrezonanciájú, a hangszóróktól minél jobban függetlenedő kabinetet tervezett, hanem egy rezgő dobozt hozott létre. Olyan elven működött, mintha egy hangszer lenne. Belül teljesen üres. Se merevítést, se csillapító anyagot nem találunk. Az egész szerkezet az egymást segítő és kiegészítő rezgésekre épül. Keskeny, mély és magas a kabinet, az alsó részén egy réssel. Külön érdekesség, hogy a mélyközép hangszórók oldalra sugároznak és így rezgetik meg a kabinetet. Tehetik ezt jótékonyan, mert a doboz oldalai harmóniában vannak velük. Úgy van az egész összehangolva, hogy a falak mintegy kiterjesztései a hangszóróknak. Persze, mindez megadott frekvenciatartományban és amplitúdóval történik, úgy, ahogy megtervezték.

Gondolkodtam azon, hogy milyen jó lenne valamilyen szeizmográffal megmérni ezt a tartományt, csak külön a kabinetnél, de tovább bonyolítja a helyzetet, hogy egy, vagy mindkét oldalon rezgő paneleket is találunk, tovább fokozva az egyediségét és a kiterjesztett képességét

a hangfalnak. Az előbb nem is mondtam, de gyakorlatilag egy akusztikai hangváltást is csinál ez a rezgésátadása a mély-közép hangszóróknak. Ennek elvi határa a három modellnél különbözik (1450, 2150 és 1600 Hz) és ezt egészíti ki 130 Hz-től lefelé a rezgő panelek felülete. Ezek rézgyűrűkkel és feszítőcsavarokkal csatlakoznak az oldalfal hátsó harmadára, így terjesztve ki még jobban a hangszóró(k) membránfelületét.

De még itt sem ér véget a rezgés-ária. A talpak is különlegesek, a tűskék is, és még póttalpakat is lehet beszerezni a csúcsmodellhez (mindegyik talp MDF-ből és acéllemezből áll). Ezek mind-mind további rezonanciamódosító hatással bírnak.

A magassugárzó, vagy többes számban sugárzók, pedig egy részgyűrűvel, rézalátéttel vannak illesztve a külön beragasztott előlaphoz. Mondanom sem

kell, magának a gyűrűnek is van hangoló szerepe. Illetve érdekesség még, és szerintem a hangfal különleges megszólalásának másik fő oka, hogy a magassugárzó képes 800 Hz-ig lemenni és ehhez a tudásához mérten kerülhetett lejjebb a váltási határa, ami hihetetlen térképzést eredményezett. Hiszen, igen gyors mozgásra képes egy magassugárzó a kicsiny tömege miatt (is) és relatíve minél szélesebb frekvenciatartományt bízunk rá, annál pontosabban fogja tudni kimozogni, mint jóval lassabb mélyközép társa, a jóval nagyobb tehetetlenségével. De, hogy a membránfelület is arányosabb legyen, a VC-7-esbe már két magassugárzót tettek. Ez már igazi „hangorgiára” képes a két-két oldalra és a két előre sugárzó hangszóróival...

Nos, így, ennyi minden információ után, jogos a kérdés: miért? Mi

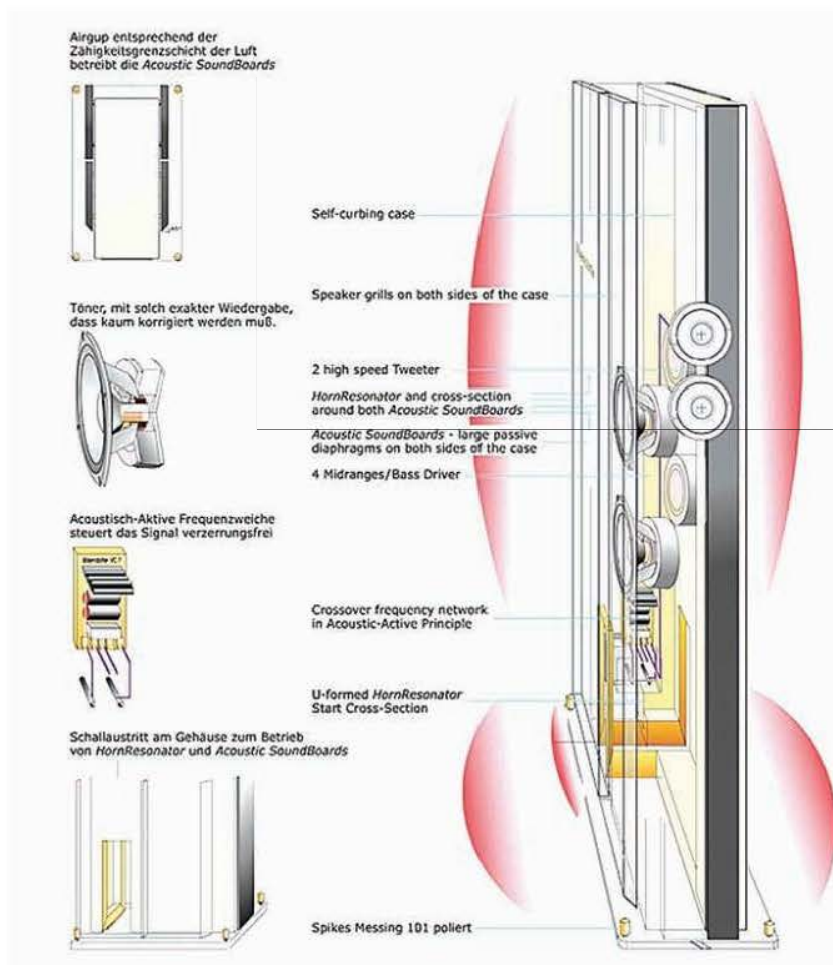
volt a terve az alkotónak egy ilyen hangfallal, és hogy szól?

Ahogy nekem is elmagyarázták, és ahogy a tapasztalatom is megerősítettek benne, gyakorlatilag ez a „szerkezet”, - bármelyik modelljét is hallgatjuk, - hangszer elven, hangszerként működik. Felveszi, kezeli, áttereszti magán és felerősítve visszaadja azt a hang - láncot, ami megrezgette, amit kapott. Csak itt nem bőrön, vagy a hürokon keresztül, hanem a mikrofon membránjától az erősítő elektronjain keresztül.

Különleges hangolásánál fogva pedig képes nem csak egy hangszer hangjait élethűen visszaadni, hanem még az emberi hangot is. Minden hangot. Talán erős így kimondani, de nem hiszem, hogy lenne korlátja. Az biztos, hogy egyedi a hangképzése és lehet, hogy ezt valakinek szokni kell. De sokan rájöttek már, hogy ez sokkal természetesebben tud megszólalni, mint merevített társaik, amiknél többnyire csak a belső levegő működik együtt a hangszórók membránjával. Persze, most kicsit sarkítva mondom ezt, de tudom, hogy ugyanúgy számít mindegyiknél még a tűske anyaga és minden egyéb paraméter is... Viszont ennél egyszerűen annyira hallani a különbséget, az élő hang javára, hogy engem meggyőzött az egyedisége, az elmélete és a gyakorlata.

Ez persze nem azt jelenti, hogy ezentúl mindenképpen hanyagolni lehet a „hagyományos” elven működő hangsugárzókat, hiszen igen különleges modellek vannak azok között is, de azt mindenképpen jelenti, hogy mindenkinek érdemes „meghallgatnia” ezt az utat is, és meggyőződnie többletéről. Hátha egy igen gazdag élményt és tapasztalatot szerez számunkra.

DM

Együtt zenélés

a Roksan Blak erősítővel

Van az a bizonyos kifejezés autós körökben, idézem: „kilinccsel előre bevenni a kanyart”. Hifis nyelve, hogy tudnám ezt átültetni, hogy megfelelően érzékeltethessem a történeteket? Amiben jelen volt valamennyire a „veszély”, még inkább az élvezet és mindez együtt az adódó lehetőség határait fesztítő túltolásban végződött...

Egy ilyen zenehallgatási élmény után ragadok tollat, van, hogy rögtön szükségesnek érzem ezt megtenni. Lehet, senkit nem érdekel, de magam miatt mégis le kell jegyezni, mert maradandó emlék maradt és talán érdemes rá, hogy legyen írott nyoma is. Mivel ez egy olyan fórum, ahol az olvasótáborból kerülhetnek ki olyanok, akiknek ez így, ebben a formában szórakoztató lehet, ezért van a közlendőmnek némi közérdekű éle is. De hangsúlyozom, ez a cikk önérdekű és ezen nincs mit szépiteni. Annál inkább, mert ez a bizonyos együtt zenélés, személyesen és koncentráltan csak engem ért. Lássuk a bizonyítékait, vajon miért sikerült azt a bizonyos kanyart csikorogva, de mégis bevenni.

...koncentráltan engem ért ugyan, de a hangerő olyan szélsőségen tartva érkezett a társasház lakóközössége számára, hogy egy kicsit szégyeltem is magam. A másik részlet, ami szintén nem elhanyagolható, hogy miért van erre a túltolt hangerőre szükség. Jelzem, szükség nem feltétlenül van, és igazából nem is állt szándékomban eképpen cselekedni, de a rendszer egyszerűen kérte, ennyi az egész. Általában nem különösebben igénylem a koncerthangerőt szobai körülmények között. Ami nekem a zenéhez elég, az már piano-ban is át szokott jönni, - azért persze időnként van olyan dal, aminek

a pezsgéséhez jól áll egy kicsi plusz. A legtöbb rendszer általában nem is tolerálja, ha kihajtuk belőle a tudását. De nem csak mert bírná tovább, hanem akár a felvétel minősége miatt, és, mert ilyenkor már az akusztika is sokkal könnyebben összezavarodik. Illetve abban a hangok sokasága. Hangosan, hamar kiderül, hogy a hangzás kordában tartása nem is olyan könnyű feladat. De mi van akkor, ha a rendszer az akusztikával és a felvétellel együtt, úgy áll össze, hogy nem lesz korlátja a megjelenítő képességének, még nagy dinamikával sem? - már a miénken (a mi fájdalomköszöbünkön) belül, úgy értem.

A rendszerről

Véletlenül állt így össze, igazán nem tehetek róla. Nem az volt a célom, hogy, akkor most csak azért is felfedem mire képes. Annyi történt csak, hogy meg akartam hallgatni az erősítőt, mielőtt útjára

bocsájtom... Hát megpróbálom most kielemezni a részleteket és magam, hogy én is értsem, mi is történt velem valójában.

Az áramellátás, - köznyelven megfogalmazva, - az órától érkezik (de igazából a kismegszakítótól), közvetlen kábelbecsatlakozással. Emiatt a hangzás nagyobb kiegyensúlyozottsággal jelenik meg, mint ha az egyszeri fali konnektorból meríteném az áramot. Ugyanezzel a kábelezéssel történik a rendszer tápolása, egy elosztón keresztül, így az egyensúly továbbra is markánsan vonul a hangban és szerintem, ahogy hallom, eddig jó. Az összeköttetések mellett, hogy nem fordítják a rendszert egyéni hangzásirányokba, velük az informativitását sem veszíti el. Ennyi év együtt töltött idő elteltével megszoktam és megszerettem már a hangzását, és a tapasztaltok, sok-sok összehasonlítás alapján, talán megengedhetem magamnak, hogy ilyen „könnyelmű” kijelentéseket tegyek. Bár bizonyítani, különösen így, a betűkből úgysem tudom,

és egyébként sem lenne igazán könnyű, hiszen erősen szubjektív ez a mi hobbink...

A hangolás további lehetőségeként számba kell venni a rezgéscsillapítást is. Ez annyiból érdekes, mint szempont, hogy a hangerő növelésével nő a felerősített szeizmikus ártalom is és az emberi tevékenység által gerjesztett rezgések átvitelének a gyakorlati hatékonysága. Ott, ahol már az akusztika terhelése túlzó és ezáltal a visszajelzései kontrollálatlanok, mindennemű hozzáadódó zavar is sokkal hatékonyabban jelentkezik. Ha lehetőség van a nyugalom megteremtésére a hifi komponensek számára, akkor az ilyen szélsőségesnek tekinthető helyzetekben többszörösen térülhet meg. Ebből a szempontból – nem jól hangzik a rendszer csendje? ... miközben a Volume gomb, már a túloldalon jár? Ilyenkor jövk rá, hogy mennyire.

Tascam DA-3000

Ez úgy illeszkedik a Roksanhoz, hogy nem is értem az egészet. „Futóműnek” eddig sem volt rá panaszom, de valahogy az analóg kimeneteiről levehető teljesítményét egészen picikét, de behatárolhatónak ismertem. Erről itt, már szó sincs. Az SD kártyán tárolt felvételek digitális potenciáljába teljes betekintést engedett a szimmetrikus kimenetén és az arany kábel szetten keresztül.

A Roksanról

Rá kellett jönnöm, miként kell bekapcsolni - a Hegelhez hasonlóan ennek is a bal oldalán, az alján keresendő a főkapcsolója. Megtörtént.

Először bevallom nem tetszett. Bekötöttük, de kelletlen, hullámzó teljesítménye középszerű visszaigazolást adott az erősítőről. Ilyenkor az agy elkezd lamentálni és általánosítani, hogy ezek a modern cuccok már megint másra koncentrálnak, mint a hangra. Csillivili hangerőszabályzásra persze futotta, meg látványos házra. Az elme hajlamos könnyen leírni, elkönyvelni a futottak még kategóriába. Sajnos ez olyan mélyen képes rögzülni, hogy ezután szinte nem is lehet másképp emlékezni rá. Ilyenkor egy komoly technika még komolyabb mellőzöttséget szenvedhet el, mert ez igen könnyen el tud terjedni hifis körökben, ha valakinek nagy a szája, (vagy erősen fog a ceruzája.) Nálam

is eltelt némi idő, mire úgy éreztem, hogy a kíváncsiságom erősebb a hirtelen kialakult ellenérzésemnél.

Mindent úgy hagytam beállítva, ahogy előzőleg hallgattuk, és gondolkodtam, mit lehet a baj? Egyszer csak, egy hirtelen ötlettől fogva tápkábel cserét hajtottam végre rajta és kapott egyet az ellenfázisba kötöttek közül...

A hangfalról

Nyomós érv a hangerő felsrófolásához, ha kéznél van a Bösendorfer VC-7. Értem ezalatt azt a tulajdonságát, hogy a mélyközép hangszórói oldalra dolgoznak ezért inkább teres, mint frontális hangja van. Gyakorlatilag szinte nincs az a hangerő, amit, - ha jól sikerült a beállítása és illeszkedik hozzá a rendszer is - ne kérhetnénk el tőle. Már addig a tartományig persze, ameddig ki nem könyökölnek belőle a hangszórói. Higgyétek el, én mindent megtettem, hogy kiköpje a pilléit és füstbe borítsa a szobát, de inkább jutottam a saját határom szélére, mint ő az övére.

A hangerőről, még

Nevezhetem hangosnak, de ez mindenkinél mást jelent. Megpróbálom körvonalazni, hogy érhetőbb legyek. A préskamra kifejezés, talán a legjobb szó erre, - gondolom, mindenkinek mond valamit. Van egy optimum, amikor a hangerő elér egy olyan szintet, hogy a teret teljesen kitölti, olyannyira, hogy a falakról a visszaverődés úgy érkezik meg, mintha az is hangfalként üzemelne. Ezzel létrejön, jó értelemben véve egy

egység. Kialakul egy olyan rezgőkör, amely egységként tud rezonálni.

De mi történik akkor, ha a rendszerben lévő tartalékokat nekifeszítem ennek az egységnek? Itt jön a képbe a már eszelt egyensúly, meg beállítás, meg a szerencse, meg a többi meg kérdése! De, ha minden rendben van, akkor elvileg hiába kérek el nagyobb teljesítményt a rendszertől, a közeg energetikai egyensúlya és óvatosan írhatom akár, hogy harmóniája, olyan tartalékokat feltételez a terhelhetőséggel kapcsolatban, hogy az akusztika szinte korlátlanul veszi fel és sugározza vissza a zenei teljesítményt. Tudom, ilyen csak a mesében van, meg anekdotaként kering a hifisek között, hogy valaki tud olyanról, aki már ilyet tapasztalt. Maradjunk annyiban, hogy ekkor és itt a csillagok állása, vagy valami hasonló nem kézzelfogható negyedik dimenziós dolog, éppen kedvezett ennek a lehetőségnek.

Az STS referencia felvételei voltak az alapok és igen, ezek igen jól tudnak megszólalni. Az akusztikus produkcióknál még értem is. De Kraftwerk, Yello? - ezek hangjai is tökéletesen kibomlottak a térben, olyan dinamikai végletekkel, amit egyszerűen nem akaródzott érteni, hogyan lehetséges...

Roksan Blak

Jókora dobozban, biztonságosan szeparálva a külső hatásoktól lakik a természetes erősítő. Prospektus,

takarólap és fólia, amiken gyorsan átfűzöm magamat, míg kiemelhetem belőle. Az első benyomás mindig fontos és jó, ha az pozitív töltésű. A második benyomás erősíti az elsőt, jól esik a hifizésben, ha van súlya egy készüléknek, segít alatni a gyanakvást és erősíteni a hitelességet. A harmadik pedig a kidolgozás, ami hozzátesz az összképhez. Szintén előremutatóan, mert a fekete szín alatt a fém igényesen kidolgozott. Ez a vastag előlapra ugyanúgy érvényes, mint az egyszerű, de funkcionális fémháza. A hátulja kissé puritán, legalábbis keveslem a csatlakozók mennyiségét a fennmaradó helyhez képest, de nem kérdőjelezek, inkább felsorolok. Hálózati aljzattal szerelt és WBT hangfalterminálokkal. 4 pár RCA, - a RIAA korrektor miatt az egyik a lemezjátszóé, 1 XLR és egy USB csatlakozással. Végül is kell ennél több? Igen, ma már, a Bluetooth-os kapcsolathoz - antenna.

Az erősítő szimmetrikus felépítésű, elszeparált fejhallgató erősítéssel rendelkezik a magasabb minőség elérése érdekében. Ez a törekvés szembeűnő, ha a belsejét görcső alá veszem, rendezett és ebben a rendben a phononak is, de akár a BurrBrown DSD1794A DAC-nak is szuverén hely jut. A válogatott, minőségi alkatrészek és a zavarmentesség, ebben a kategóriában már követendő irány. Az előlapi kijelző tájékozódásom fő forrása és bár mellette begombozták, sokkal inkább a

távírányító lett társam a kezelése során. A VC-7 ellenállása névlegesen 40hm, így az erősítő leadható teljesítménymaximuma a szobai körülmények között mindenre elegendő 2x230Watt.

A távírányító a következő benyomás és a spórolás általában itt szokott a legkézzelfoghatóbb lenni, szó szerint. Most azon tűnődöm, van e, de azt hiszem inkább az a meggyőző érv, hogy ergonómikus fém házával és kialakításával méltó az erősítőhöz. Az is igaz, hogy ezért a pénzért, ami 1,14 millió Ft, rendben levőnek tűnik. Végezetül a bekapcsolás marad, ami kiegészíti az összképet és meg kell hagyni, jól mutat az informatív ledsor a hangerőszabályzó gomb mellett.

De az első tétova zenei lépésekről, amiket megtettem a társaságában most tekintsünk el, jöjjön az ellenfázisba kötés. Hirtelen magára talál. A sávszél konkrétummá válik, a hangerő emelésével a végtelenbe távozik. Meg vagyok lepve, ezt csak újabb emeléssel lehet felülírni, főleg, hogy a zene beindul. Olyan szinten különül el a hangfalaktól a hang, hogy a térben sajátít ki magának személyes aurát. A jelenlét intenzív, mit lehet tenni, rányomok még a távval, most járok 11 óra környékén, - nem időben, hangerőben érve. A fül alkalmazkodik a hangnyomáshoz és még mindig azt érzem, hogy elfér egy kis hangerő. A szomszédok fenyegetését elengedem, amit most átélek (tévesen), úgy érzem felmentést ad. Féltizenkettő, és

tudom, hogy már nem sok kell és függőlegesbe állítom a potmétert, bal oldalról határoló sárga ledsort. A hangfal bírja, én is, pedig erre lenne a legkevesebb esély. A teret tölti a hangintenzitás és ebből úgy lép ki, hogy az együttrezgés nem megterhelő, hanem sokkal inkább élvezet. Figyelem, meddig bírja a VC-7-es. Az egy órát még igen. Fogalmam sincs, éppen mekkora teljesítményt adhat le az erősítő, de nem látszik még a vége. Ennyiben maradtam tehát a rendszerrel és azt hiszem, ha ez az állapot az örökkévalóság csábítása lenne, szívesen mondanék rá igent.

Zenék tükrében

Lássuk az STS referencia felvételeinek tükrében, hogyan muzsikált.

Dominic Miller-Rush Hour – A kezdet, és jelentem a pengetős hangszer még a félresikerülten illesztett rendszert is jó színben tüntetné fel, most viszont a térben szól a gitár, kifutnak az akkordok a középpontból minden irányba. Sem behatároltság, sem másmilyen idegen „szín” a hangzásban, vagy vibráció nem érzékelhető. A falak többnyire csillapítottak, így hagyományos

értelemben vett visszhang nincs, ami van, az pedig kiegészíti a térhangzást. Érthető reakció részemről a hangerő fokozása, amikor a jóból több, még több kell.

Janis Ian-Breaking Silence – Mélyebben nyúl a lemez a rendszer akusztikai teljesítményének kiteljesítéséhez. Itt már több a hangszer, néhol rockos betétekkel és ezen felül még ének is koronázza. Hirtelen ütemek, gyors váltások, hatásos dinamikus részletek. Soha nem unalmas, élő és zengő. Dinamika tesztre kiváló a lemez és a dal. (Arra is készült.) Itt már körvonalazódik, hogy a szobahangerőt elhagyom, de még óvatosan nyúlok a hangerőszabályzáshoz. A társasház normáit kívánom magam mögött hagyni és komoly indok kell, hogy levetközzem e téren minden aggodalmamat. Nem hiányzik a szomszédság látogatása... de magunk között fel tudok hozni olyan érvet, mellyel kivívom a ház ellenszenvét. Remekül helytáll a dal. Betölti a rendelkezésre álló teret és egység van, de nekem ez nem elég, - följebb srófolom tehát a hangerőt.

Marcus Miller-MR.Pastorius – A gitárzenét még jó, hogy ki lehet vezérelni, gyorsak a lecsengések,

mindez az előadónak köszönhetően virtuóz előadással. A húrok éles felhangjai, amik túlterhelnék a fület, nem is léteznek. A felhang ugyan megvan, csak nem terhel, hanem elomló, ugyanakkor dinamikus, de nem frontális, hanem teres, pedig a keresztezési frekvenciában mélyre eresztett magas sugárzó rendesen dolgozik. Ez már annyira tetszik, hogy átszakad a gát és gátlástalanul beletekerek a hangerőbe. (Ennél a számnál értem el a kivezérlés 11 óráját.) Előttem rezeg az energia, meríték belőle, soha nem elég. Már rezeg az egész szoba is, de nem önállóította magát, hanem az egész kezd hasonlítani Marcus Miller gitárjára. Olyan, jellemezhetném, mintha egy apró pontként kezdenék belekerülni a húrok alatti szabad térbe.

Kraftwerk-Aerodynamik - A meggyőzés fegyvere. Ez valóban dinamikus és ráadásul elektronikus, mondhatni gépzene. Így, ha van, amivel térdre lehet kényszeríteni egy rendszert, ez az. Először is, annyira azt érzem, hogy kell még a hangerő, hogy tovább emelem. Van egy olyan feltevésem az erősítőt belülről látva, hogy az alkatrészeknek van „szabad levegőjük” egymástól. Mindnek

megvan a saját helye, ahol zavartalanul dolgozhat. Azért vagyok ebben egyre inkább biztos, mert a zsúfoltságból eredő zavar a hangképben ezen a hangerőn már megjelenne, képtelenség lenne ezt így visszakapni. Mégis tiszta, finom, egységes a megszólalása, ez gyors megjelenítési sebességgel és lehangoló dinamikával társul. A rendszer zeneisége ebben a hangorkánban mégsem sérül. Viszont a felvételt dicséri, hogy művi hatásoktól mentes.

Yello-Rhythm Divine – Mi tudja még fokozni az előzőekben ecsetelt együttjárást? A Yello, szintén elektronikus alapokon nyugvó zenéjére Shirley Bassey éneke úgy épül fel, hogy míg a zene generált és hangszeres részletei bontják a falakat, addig az énekhang közepéről kontrolláltan, mégis erővel, ugyanakkor érzelmesen, kicsit teátrálisan, de könnyen befogadhatóan érzékelik a hallgatási pozícióhoz.

Mari Boine – Vuolgge Mu Mielde Bassivarai – Bevallom ezzel a dallal előszeretettel bontok falat egyébként máskor is, - kivételesen, persze nem ezen a hangerőn, közel sem. (A dinamika teszteknek sokszor ez adja az alapját.) A kivezélés maximumán komoly dilemma, hogy kibírja-e a hangfal? Amit kérek a rendszertől, az már a normálisnak nevezhető koncerthangerő szintjén felül van. Persze voltam olyanon, ahol hátrább kellett soroljak, hogy bírjam a hangerőt, de ez a torz és egyenetlen hangzásnak volt a leginkább köszönhető. Most szabályozott rendezettség uralkodik a számot felvezető halkabb, mégis fenyegetően induló részen. Ha nem ismerném, akkor is sejteném, hogy valami készül. Azután elrúgja magát a dal és berobbantja a mélyeket a szobába. Hmm, a hangfal kibírta és bírja folyamatosan. Itt jön képbe a négy nagyméretű rezonátorlap. Ez kiegészíti a

nyolc hangszórót, méretes rezgő felületként hozzáadva a szub rész monumentalitásához. És, ha közel egy négyzetméter felület bekapcsolódik a mélyszekció kiterjesztésébe, az a dinamikában visszaköszön. Az oldalra néző lesugárzás most életet ment, ha szemből kapnám, leterítene, így elosztva a térbe pedig úgy fogalmazhatok, hogy „meghatározó élmény marad”.

Doug Macleod – Come To Find – Felesleges tovább ecsetelnem a nyilvánvalót, ezért inkább leszűkíteném erre az egy számra, holott több lemezen is végimentem az STS kínálatából, illetve többször is végighallgattam némelyik számot. A recept ugyanaz. Dinamikára kihegyezett számok sora, valóban dinamikusan – velőtrázóan dinamikusan szólal meg, mégis annyira finom és értelmezhető az előadás, hogy lehetetlen betelni vele. Pedig azt hiszem, sem a technika sem én nem bírok többet elviselni. A csúcson egy pontban a hatások összegződtek és a rendszerre, mi több az erősítőre vonatkoztatva a minőségről (és a mennyiségről is, ami a hangot illeti) a meggyőzésnek már olyan sziklaszilárd a pillére, hogy kételkedésnek nyoma sem marad bennem. A Roksan el van könyvelve a jelen hifizmusának értékei közé, továbbá most már vágyaim titkos tárgyát látom benne, szeretnék még vele újra találkozni.

Csöndje, letisztultsága és megjelenítőképességének finomsága olyan kiterjesztést enged meg, ami a rendszert igen nagy magasságokba juttatta el, amire eddig a gyakorlatomban, alig akad példa. Nem csak az erősítő tehet erről, a valódi okok a harmóniában, az illeszkedésben és a lehetőségek megszületésében, az esetlegességben vannak. Ennek része az erősítő és mostanra már elmondhatom, - megtanultam értékelni.

Véggövetkeztetés

Lehet, ellenfázisban kapott az eredmény, mégis volt lehetőség normál állásban is firtatni képességeit. Illesztését lehetett úgy igazítani, hogy akkor is kellemesen teljen a társaságában a zenehallgatásra szánt idő. Jól teljesített alacsony, illetve magasabb hangerőn is. Az élményeim fordított állásban produkálta, mégis azt mondhatom rá, hogy ebből a szempontból különleges darab. Mindkét állásban lehetett úgy alakítani, hogy a hangzásképpen az érényei jelentkezzenek túlsúlyként. Jellegbeli változások igen, kifejezetten hibák, amik köztöködésre adnának okot nem különösebben jelentkeztek, - rendhagyó módon. Igaz, maga az installáció fontos részlet e kérdésben, mert való igaz, szimplán bedobva a rendszerbe nem mutatta valódi tudását, inkább körülményeinek rá vonatkoztatott esetlegességét. Ez alapvetően érénye, hiszen így megvan a monitorozási képessége, emiatt a forrás fokozottabban van jelen a hangképben, míg az önhang sokkal kevésbé.

Műszaki adatok:

Bemenetek: 3 pár sztereo RCA, 1 pár XLR, USB B, MM phono, aptX Bluetooth

Teljesítmény: 2x150Watt/8 Ohm (1kHz) 2x230Watt/4 Ohm (1kHz)

THD: <0,02% (1 Watt, 8 Ohm, 5 kHz), <0,035 % (12 Watt, 8 Ohm, 5 kHz)

Jel/zaj viszony:

> 76 DB (1 kHz, 8 Ohm, 1Watt)

Frekvencia átvitel: 20Hz-80kHz (-3 dB, 12Watt, 8 ohm)

Teljesítmény felvétel: 480 Watt

Méret: 440 x 140 x 309 mm

Tömeg: 14 kg

Ár: 1.129.999.-Ft

SOUGA

Precisely delineates the magical moment between every fading note. The sophisticated world of exquisite sound.

Samson MediaOne BT3

...eddig tapasztalataim alapján ebben a kategóriában nehéz komolyabb hifi minőséget találni, különösen elérhető áron. De ez a kis doboz igazi meglepetés lett a számomra. Hadd 'sztorizzam' egy kicsit hozzá...

Olyan hifista vagyok, aki maga is igyekszik zenét alkotni, nem csak hallgatni. Nem profi szinten, de játszom zongorán és főleg, akusztikus gitáron. „Basszusgítározni meg mindeki tud!” – mondta Hajós, de még sokan mások is – így még az is lehet, hogy azon is tudok. Viszont viccet félretéve, a hangszerek szeretete miatt nem csak zenét hallgatok, hanem demo felvételeket is, a különböző márkák különböző modelljeiről. De bármilyen hangszert is szeretnénk meghallgatni, - ugye, elvileg akusztikusan felvéve és effektmentesen keverve, - hogy igazán tudjuk a különbségeket érzékelni, jó visszaadó láncra van szükségünk. Itt a forrás egyértelműen az általános internetes portálok közül kerül ki, ahol a különböző cégek, vagy kereskedők hangmintákkal próbálják előzetesen bemutatni a forgalmazott termékeiket, még az élő találkozás előtt. Persze még sokan osztanak meg otthoni felvételeket, ezek közül is sok valóban hasznos.

Persze, az igazi az lenne, ha legalább Cd-n, de inkább Master szalagon rögzítenék a hangszerek felvett hangját, és igazi demo anyagokat lehetne vásárolni róluk... ez persze álom, és még mindig csak messziről közelít a valóság adta élményhez.

Egy másik megoldás, ha valamilyen streameren keresztül érjük el a feltöltött videókat, hangfájlokat és a profi hifi cuccunkon keresztül

hallgatjuk a különböző hangszerek hangját... Viszont a legáltalánosabb, hogy gyorsan bekapcsoljuk a laptopot (hogy a kicsinyített másairól ne is beszéljek) és vagy a saját hangján, vagy egy kis hangfalon, hangfalpáron hallgatjuk, amit szeretnénk.

Nos, én is szoktam így tenni, filmet nézni, néhány előadóval a multi-forráson keresztül ismerkedni, mielőtt a lemezük után keresek, és ahogy mondtam is, hangszer demókat hallgatni. Ezekre térve, sokáig nagyon kevés különbséget hallottam a hangszerek között. A szokásos, vagy kicsit magasabb szintű Logitech, Dell, vagy JBL... „egy-két-sok-pontegy” rendszerek, de mondhatnám az új és drágább forduló soundbar-ok példáját is, azt tapasztaltam, nem alkalmasak a természetes hangok igazi visszaadására. S bár tudom, hogy ez

a felnőtt testvéreik, a nagy hifi lánc elemei közül is sokaknak kihívás, mégis jó lenne, ha találhatnánk olyan egyszerű de nagyszerű, ilyen forrásra köthető ktyüket, még nem Genelec áron, amivel természetes hanggal lehetne visszahallgatni a legegyszerűbb felvételek is.

Így próbáltam ki nemrég ezt a Samson monitorpárt is, egyszerűen, - de azért fázishelyesen, - rákötve egy régebbi, de minőségi Dell laptopra. Az eredmény meglepő volt:

Bösendorfer – Yamaha – Kawai zongorák

Korábban nem hallottam, csak a hifi láncon, de igen nagy különbségek vannak egy márkán belül is a különböző típusok között, hát még a márkák között. Ezen a hangfalpáron viszont egyértelműen hangzott, több, sok típust összevetve a Bösendorfer zongorák kicsit talán

klasszikus, akár öregesnek is mondható, nyugodt, mélyről jövő zeneisége.

A Yamaha hangszereknek, nem csak a billenyűseiknél, megfigyelhető egy jellegzetes édeskés hangzás, tónus. Olyan yamahás – így szoktuk mondani. Egy plusz „fény”, „szín” mint ahogy szoktuk mondani, hogy általában az amerikai erősítők, hangfalak „dögösen” szólnak (illetve szólatatják meg a felvételeket – ha nagyon hivatalos akarok lenni).

A Kawai zongoráknál pedig úgy vettem észre, hogy nyílt, lenyűgöző, gyors, transzparens hangzás a cél, különösen az új fejlesztéseknél. Amikor sikerült egyet elcsípnem, persze akusztikafüggő is, de elég volt néhány akkordot összehangolni, máris úgy tűnt, mint ha szinte magától játszana, mert annyi hang jelent meg egyszerre. Ezen a kis hangfalpáron visszaköszönt ez az élményem is, mint ahogy az öreg Bösendorfer nagyzongora „komoly” hangja is, amit egy kedves idős hangszerész lakásán próbálhattam ki.

Gitárok – fahangok

Míg a zongoráknál a korpusz általában nem tömör fából készül, hanem sokszorosan rétegelt falapokból, illetve a vázuk fém, a kevesebb húros hangszerek

magasabb kategóriái már mind színfával, tömör fával készülnek. Legáltalánosabb a vonósnaknál a jávor, vagy juhar, míg a pengetőseknél... nincs ilyen. Talán a fenyő – mert az legtöbbször a fedlapok anyaga és a mahagóni. De főleg az új cégek, manufaktúrák új fejlesztéseinél már ezerféle faanyagot, ezerféle eljárással használnak. Ha csak az akusztikus, fémhúros gitároknál maradunk – ezt hadd kérjem már, - használnak rózsafát, brazilait és indiait, de Koát, Blackwood-ot, Redwood-ot, habos mahagónit, szemes jávort... igen sok egzóta fajtát. A testformákról nem is beszélve. Abból is rengeteg van. Ráadásul, néhol vastagabba hagyják, máskor direkt elvékonyítják az anyagot, a belső merevítő-hangoló pálcákat, de minden egyes lakkréteg és visszacsiszolás is módosít a hangzáson. De minden fa, amit kivágnak, egyedi, és még ezer ok miatt, még egy típuson belül, az újak között is lehetnek komolyabb hangzásbeli különbségek.

Megdöbbenve hallgattam és hallgatom azóta is ezeket a különbségeket ezzel a hangfalpárral.

Bár, ha itt lezárnam a beszámolómat, akkor igazából nem is írnék sokat a hangfalpárról. De akkor jó egy hangfal, egy hanglánc, ha nem beszélnek sokat róla, különösen nem a hangjáról, hanem csak az élményről, ahogyan zenélt, nem? – legalábbis így gondolom.

Azért azt azonban elmondom, hogy mindössze 3"-os mélyközépgugázója van, viszont 1"-os a magasa. Összetettebb és általánosabb zenei anyagokat is hallgatva úgy gondolom, a hangszórót nagyon jól sikerült összehangolni a dobozzal, ami reflex kivitelű, hátrafelé nyitva. Egyszerűen együtt működnek, nem puffog és nem erőlködik a mélyebb tartomány lesugárzásánál sem. Persze, nem vehetjük azért túl hangosra, mert jelzi, hogy azt már nem bírja. Erre a gyári adatok adnak igazolást, mert csak 15 W-ot ajándékoztak a tervezők e remek hangzás művészi megszólaltatására és egyben „korlátozására.” Aki hangosabban akarja mindezt hallani, vegye meg a drágább testvérét, a BT4-et. Ki tudja,

- én nem, - lehet, hogy ugyanezt tudja, csak valóban hangosabban.

A belső, aktív hangváltója is finoman lehet hangolva, ezt feltételezi a kiegyenlített megszólalás, együtt az erősítővel, amire ez esetben tényleg igaz a magyar leírás: „minőségi alkatrészekkel építve”. Így lesz ügyes a térképzése is.

Amit még megemlítenék a 80 Hz-től 27 kHz-ig terjedő átvitelén túl, az, hogy egyáltalán nem akart nagyobbak mutatkozni, mint, ahogy a kisdobozok néha. Tényleg kiegyenlített a hangképe, még a mélytartomány enyhe hiánya sem érződik, a közepe nem harsány és a magasabb hangok is természetesen igyekeznek megszólalni.

Az elhelyezéssel kell azért játszani, de ha csak úgy kirakjuk az íróasztal monitorja két oldalára, vagy akár az ablakpárkány két sarkába, szerintem még onnan is magára fogja hívni a figyelmet előadásával.

Szintem, ebben a kategóriában tényleg igazi kis ékszerdoboz! Az ára nincs 40 ezer forint, használtan pedig lehet, hogy csak a fele, ami azért is szuper, mert nagyon remélem, hogy néhány fiatal megtalálja, és a drága és igen igénytelen instant kis zenedobozkaja helyett, megveszi és beteszi majd a szobájába, ami a hallását és a hangokhoz való szocializálódását is megváltoztathatja. Persze nem gengszter rapp-en... vagy ki tudja.

Még valami – Bluetooth-os – és jól működik ez a része is!

DM

Adattábla:

Samson MediaOne BT3

2 utas stúdió monitor, minőségi alkatrészek, 3" woofer, 1" tweeter, 15W RMS teljesítmény csatornánként, 80Hz – 27kHz frekvencia átvitel, LED visszajelző, Level szabályzó, fejhallgató kimenet, sztereó bemenet, bluetooth, RCA bemenetek, tartozék kábel, méretek: 140mm x 167mm x 199mm, súly: 4,8kg

Ez valami más.

retro

Nakamichi 700ZXE

- a jelenés

Először is köszönetet mondanék Sándor barátomnak, hogy segítségével ennek a magnónak is a közelébe kerülhettem. Az ugyan lehet, hogy most a magnó előttem magasodik, de engem mégis egy világ választ el tőle. Mert ez tele van megilletődöttséggel és féken tartott rajongással, lenyűgözve ülök előtte.

Az ideológiai távolságot nem könnyen lehet felszámolni az alatt a rövid idő alatt, amíg ismerkedhetek vele. Talán könnyebb lenne a kedves olvasónak egy rezignált, kiégett író szavait fogadni, mégis, most a rajongó tollából idéznék.

Utolsó értelmes szavam a magnóval kapcsolatban a magasodik. Innen folytatom tehát. Nehezen találok rá magyarázatot, minek kellett ezt a szerkezetet megalkotni, de, ha a lehetőséget számba veszem, akkor azért

találok igazolást a létezésére. Először is, utóda a 700MKII-nek – talán az 1973 óta tartó sikeres széria kifutása lenne? A konkurenciát földbe döngölni, hogy megmutassák ki a főnök? Nem hinném, hogy a japánok ennyire magamutogatók lennének. A legvalószínűbb, hogy a márka imázs erősítésére alkották meg, vagy esetleg, egyes fejlesztők voltak annyira bolondok, hogy ezt a ziccert nem akarták kihagyni.

Ennyi „szálahúzott” elegancia, minőségérzet és letisztultság, mégis a funkcionális gyakorlat útján. De ugyanakkor olyan „tuskó” - mindez a megszokott hifi szabvány mérettől, ugye jóval terjedelmesebb előadásban és súlya is van rendesen (14kg). Mégis, hogy lehet egy drabális tárgy ennyire kifejező és művészi is egyszerre?

A kazettafészek rész az előlap síkjából vizuálisan még könnyen kivehető, de a fő kezelőszerveken és néhány kiegészítőn kívül, mint a szalagválasztó, vagy például a monitor gomb, az összes többi funkciót működtető kapcsoló a rejtett ajtók mögött található, ami alig felfedezhető.

Végre bekapcsolom. Elvesztem... A felső élen a sötétben húzódó háttér előtt igen kontúrosak a piros jelzőfények. A számláló, a kazetta szalagtípus jelző, vagy a kivezérlés jelző, ami uszkve kétszer hosszabb, mint az átlagos csúcs Nakamichi magnón. Valamiért nagyon működik ez a design, előben még sokkal

inkább, mint a képeken. A kivitelezése mellett, nem utolsó sorban ennek a darabnak az állapota is tökéletes. Minden illesztés párhuzamos, nem lóg rajta semmi...

Egyszerűen kortalan. Nem gondolnám, hogy valaha rá lehetne sütni olyan bélyeget, ami hozzáintegrálja bármelyik részét is egy adott korszakhoz. Inkább vélem úgy, hogy az időn kívül létezik, nem fog a megjelenése elavulni. Ezt még az eggyel nagyobb modellre, az 1000-re sem merném leírni, ennél ebből a szempontból az is behatárolhatóbb. Amivel eddig találkoztam és hasonlóan ufószerű volt, az a B&O 9000 úber receivere. Valahogyan az az érzésem, az is kilóg az idő fogságából. Talán nem véletlenül, jellegükben eléggé hasonlítanak egymásra.

Kezd kellemetlenné válni a kapcsolat. A mézesmadzag még csak most húzódik az orrom előtt, de már most belém hasít, hogy nemsokára majd vége lesz ennek az idillnek. Nekiállok hát jobban felfedezni a gombokat. Jóleső tekergetéssel és kapcsolgatással köszönnek vissza a nagy nakák által már otthonossá érett válaszreakciók, ami egyben tudatja velem, hogy mégis ismerős terepen járok. Most átmenetileg tekintsünk el attól, hogy egyenként ismeressem ezeket, elégedjünk meg annyival, hogy a kazettához kitalált fő funkciók bő terelgetésére most is van lehetőség. Van egy két ismeretlen fogalom a kapcsolók fölé írva, amivel máson még nem találkoztam (pl. RAMM) és bevallom, ezzel most elsősre nem is nagyon tudok mit kezdeni. Már a kalibráció elindítása is gondot okoz, valahogy nem akar menni. Igaz addig nem is fog, amíg egy TDK SA-XS kazit bele nem helyezek. Majd most... Nem, most sem megy... addig egy kis lejártság?

Vittem pár kazettát, közöttük Françoise Hardy vinylről rögzített egyik lemezét, amit egy Maxell XLII-S, a magnóval kortárs kazettára írtam ki. De különleges lehetett, mikor újan megvásárolható volt a 700ZXE, hozzá néhány bontatlan kazettával és kezdődhetett a móka.

Jól szól. Miért, lehetne másmilyen? Kezdem látni, nem sok értelme van ennek a tesztnek azon kívül, hogy leírom az élményeket. A magnóról túl sokat átadni nem lehet, hiszen ezzel személyesen kell találkozni, elé ülni és kipróbálni, meghallgatni. De talán nem is igazán hallgatni kell, hanem elég, ha csak látjuk. Így hát beszéljenek helyettem inkább a képek...

Olyan nagy Nakamichis érzés kerít hatalmába. Végigvonul érzékelésem a hang – nyugodt, fenséges. Kívülről pompázik hozzá ezüstösen, feketében és most már a kijelző is rákezd. A hangját nem is csak feltétlenül füllel közvetlenül érzékelem. A szem által érkező inger felturbózza az egészet és így együtt az egyik legütősebb magnós élményemmé avatja. Krémesen, selymesen dolgozik a mechanika, talán még finomabb is, mint a

ZX-9 esetében, pedig a kazettafészekbe pillantva a látvány, hasonló. ...ja, és a hátulján ennek is csak a szokásos ki és bemenetek vannak, mint a többi magnón. Ezek szerint mégis csak földi eredetű!

Az élményből immár valamelyest kijózanodva, a közben eltelt néhány hétnek köszönhetően megpróbálom behatárolni a jelenést.

Megjelenése 1981-re datálható, ritkaságát fokozza, hogy csak két évig készítették. A törekvés vele kapcsolatban a csúcsmoделl, az 1000ZXL hangminőségének megidézése volt, valamivel egyszerűbb felépítéssel és kivitelben, megfizethetőbb áron. Így már nem is tűnik soknak az a 2400USD, amit kértek érte.? Attól függ persze, mihez képest! A 700ZXL azonos alapokra építkezett, de fejlettebb kalibrálási rendszerrel látták el, így 600USD felárral adhatták. Az „ezres” pedig 3800USD-be került. (Nem véletlen nem került be az országba újan túl sok belőle, sok indok szólt akkoriban amellet, hogy ennyi keményvaluta ellenértékének megfelelő forintból inkább autó, vagy ingatlan legyen.) A limitált 24ct arannyal futtatott verzióból pedig kijött két (!) darab.. Az az érzésem ezektől a gépektől a mai napig igen messzire esünk és erről most már nem csak az éghajlat, vagy az anyagiak tehetnek, hanem inkább a lehetőség, ha egyáltalán adódik a beszerzésre. Épp nézegetem az ebay-t. Kivételesen van licitre bocsájtva egy eladó 1000ZXL. Még öt nap van hátra az aukcióból

és már most 1300EUR áron jegyzik. Ha pedig sikerül egy ilyen megcsípni, majd valahol 4 és 6000 között, érdemes személyesen felvenni a kapcsolatot az eladóval és kilátogatni érte, elsősorban a biztonságosabb szállítási szempontok figyelembevételé miatt.

Hagyományos a kazettaajtó kialakítása, de finoman mozog a beépített csillapításnak köszönhetően. Három fejes rendszer, külön a törlő, felvevő és lejátszó szekció, ahogy ezt már a csúscatégoriában megszokhattuk. Érdekesség, hogy a kazettás rendszert a hatvanas években még elsősorban diktafonos beszéd rögzítéséhez fejlesztették ki. Ebből kreált a Nakamichi cég zene rögzítésére alkalmas formátumot, mi több, ezt sikerült olyan szintre feltomárazni, hogy a kazettára rögzítés egy jó géppel egyáltalán nem jelent visszalépést a zenehallgatásban. Személyes megjegyzésként hadd jegyezzem meg, van benne valami olyan plusz, talán nyugalom, vagy egy kiterjesztett analógos zenei élmény, hogy ha nem kazettást, vagy szalagost hallgatok, bizony valami hiányzik a zenéből.

A fej a figyelő áramköröknek köszönhetően rááll a különböző szalagokra és kihozza belőlük a maximumot. Ez az Auto Azimuth funkció igen hasznos és ugyanilyen problémás, ha vacakol, mert érzékenységénél fogva mi sem természetesebb annál, hogy szokott. Javítása szakértelmet kíván... Szerencsémre most működik. Dupla Dolby B funkcióval szerelték, egy áramkört a lejátszás és egy másikat a felvétel oldal is kapott. Ezzel maximalizálták a zajszűrését, ami kazettatípustól függően elérhette a 10DB-t is, és ez igen jó érték! Gazdasági megfontolásból Dolby C nem került a magnóba. Sejtették, hogy nem lesz tömegtermék, így kimaradt. Viszont tükrözi a Nakamichi hozzáállását a kérdéshez, hogy felárért természetesen, de külön zajszűrő modul lehetett venni tőlük (NR-100 C-type NR Processor), amivel viszont igény szerint lehetett kiszélesíteni e szolgáltatás lehetőségeit. Ráfeküdtek ezzel az eszközzel a zajcsillapításra és jogosan, mert a magnó 23kHz-ig képes átvinni, márpedig ebben a tartományban a zaj már intenzívebben jelenik meg a magas hangok mellett. Ezt a célt szolgálja az MPX zajszűrő is, mely leszedálja a rádióadást, kvázi a hallástartományon kívül kísérelő vendég frekvenciákat.

A gombok áttekintését pedig, hogy is kezdhettünk

máshol, mint a jelentéktelen bekapcsoló gombnál, amit a bal alsó sarokba rejtettek. Hát igen, elsőre keresni kell a hatalmas fém felületet kísérő fekete periferián a színazonosságában rejtőző piciny gombot, de hamar megszokható lehet. A nyilat formázó Eject gomb ellenben nem egészen úgy jár, mint ahogy a sztereotíp rögzülések ezt meghatározzák. Furcsán oldalra húzva kezeli a kazetta ajtónyitó mechanikáját. Egyéni sajátosság, fokozza a különlegesség érzését, de elsőre és másodsorra is furcsa. Az Automata kalibráció leveszi a beállítás terhet a felhasználóról, de teljesen dilettáns nem lehet, mert előtte a kazettaválasztóval (Tape Selector) típushoz kell igazítani. Ez a gomb még a környéken van, menni fog. A három állása a szokásos normál, króm és metál, Nakamichi nyelven kifejezve: EX, SX, ZX. A monitorozó kapcsoló itt sem gomb és mivel több energiát fogok befektetni a kapcsolgatásába, mintha szimpla nyomógombot alkalmaztak volna, (amit előszeretettel böködök, már csak az érzet miatt is,) most meggondolok minden váltást a szalag és a forrás között.

A jobb alsó sarokban várakozik elkülönülve a dupla tárcsás felvételi szint szabályzó. Mondják, hogy a 700-as kenyérpírtóra hasonlít, de ez a megoldása inkább mikro sütős. Nekem azonban megfelelő, így e megoldás kivitelezése mind esztétikailag, mind gyakorlatilag, de ahelyett, hogy elkezdénem tekergetni, inkább nyitok az újra és az elképesztően finoman járó és elegánsan működő takarólapot emelem fel. Sebességszabályzó, időzítő, a mikrofon bekeverését szabályzó potméterek, szűrők (Dolby B, MPX filter), 400Hz-es kalibráló teszthang és 70-120 mikrosecundumos kapcsoló a kazettát finomállítani, van alatt. Ez utóbbi igen fontos, mert kiszélesíti a magas tartományt, ezzel frissebb hangzást és nagyobb felbontást eredményezve. Ezen felül van kimeneti jelszint szabályozás és egy vakdugó is rajta. Ilyenkor mindig az okozza a fejtörést és a kíváncsiságot, ami nincs ott. Vajon mit spóroltak el?

Zsinóros távirányító (Remote Control Unit RM-200) jár hozzá, illetve összefüldelhető a hátulján lévő csatlakozáson keresztül a többi hifivel, például

a rádióval, ha akarjuk, vagy, ha a szükség úgy hozza. A zajt tekintve akár hozhatja is, de ez a legtöbbször a hálózat, vagy elektroszmog függvénye, szóval akár még hasznos is lehet.

Kazettát helyezve a betöltő nyílásba, majd részesévé válni, hogy a kifinomult csukódás elnyeli a Dual Capstan rendszerű és három fejes mechanika számára, nos... izgulok. Nyomás alá helyezve a tekerés gombot, felette led villan, visszajelző fény tájékoztat a kért funkcióról. Ezzel indítok, az ajándékot mindig lassan kell kicsomagolni. Tekerése sima, zajmentes.

A négysegmenses digitális számláló pontos tájékoztatást ad a kazetta állásáról, melyet könnyű újra pozicionálni a memória segítségével. A kijelző tónusa élénken követi a zene ritmusát, ezzel a többlettel is hozzájárulva a zenei élményhez. A kazetta típusjelzés és a Dolby visszajelzése már csak hab a piros ledek által világító tortán.

A magnó hangját összehasonlítani lenne értelme, de továbbra is azt gondolom, önmagában értékelni nem sok. Igen, mondhatom, hogy oda lehet tenni a ZX-9, vagy az 1000MKII mellé és hasonlót kapunk. Nem a hangjában van a katarzis, - az a megszokott nakamicis felső ház, hanem a hangban és a kinézetben, így együtt. Ez pedig személyes élmény és sajnos csak annak adatik meg, aki egy ilyenrel tényleg kapcsolatba kerül. Bevallom ritka kegy a gondviseléstől, ha ebből egy példány az utamba esik, ez biztosan maradandó élmény lesz.

Ajánlás

Direkt korhű kazettával és zenével hallgatom. Deklarálja a hangulatot az évjárat, összhangban állnak, így teljes az élmény. A korszellem visszaidézésén van a lényeg. Bele tudom magamat élni a nyolcvanas évek elejébe, ahol a viszonyítás emléke most nem a keleti blokk fémrugós sezlonján hallgatott BRG magnóját hozza fel, hanem inkább bepillantást enged a nyugat kényelmi és komfortos, valahol emberközpontúbbnak kinéző világába. Van hely, idő és lehetőség megélni egy elvonatkoztatást a jelentől, ez az időkapzsula szinkronizálja vendégét a testet öltött átgondoltsággal és kifinomultsággal. A hangja keretbe foglalja és legitimmé teszi az élményt, ahol az illúziót a szem becsukása teszi immár teljesé.

Azt, hogy fenntartható e manapság egy ilyen technika, nem firtatom. Azt hiszem, a tulajdonosának tűzön-vízen át megéri, hogy működőképes maradjon. Mivel elég

régi, úgy vélem műszakilag és elektronikailag nincs annyira megbonyolítva, hogy ez lehetetlenné váljon. Az egyszerűbb megoldásokat pedig a mai kor még jól tolerálja. Használt árára valahol 2000 euró környékén, illetve fölötte érdemes számítani, állapotától függően.

Specifikáció

3-fejes, egykazettás magnó

4-sávós, 2-sávós sztereo

Lejátszási sebesség: 4.75 cm/s

Fejek: 1 x felvétel, 1 x lejátszás, 1 x törlő

Kazetta típus: Normal, CrO₂, Metal

Zajcsökkentés: B

Frekvencia átvitel: 20Hz-től 23kHz (Metal szalag)

Jel/zaj arány: 66dB (dolby B)

Nyávozás: 0.04%

Bemenet: 50mV (vonal), 0.2mV (mikrofon)

Kimenet: 1V (vonal)

Méretetek: 500 x 262 x 250mm

Tömeg: 14kg

Évjárat: 1981-1982

Lista ár: 2400USD (1981)

Alpine AL90 kazettás magnó - a csúcson kell abbahagyni

Előzetes

Jogos a kérdés a nem magnósoktól, - hogy a retro rovatban már megint egy kazettás? Miért nem valami olyat tesztlünk már, ami lemezt forgat, vagy nagyméretű orsót visz, vagy bámit, csak ne kazettást. Nos, eleve úgy indult a magazin, hogy a kazettásokat külön kezeljük. Egyik gyűjtő barátom jóvoltából, eleve erős lett volna ez a vonal. Azt hiszem lélekben velünk tart, ugyanakkor szeretném az Ő emlékéért is, ha lehet, tovább szélesíteni e csapat.

Újabbán valahogyan megszorodtak a magnósok. Lehet találgatni ennek mi az oka. Én oda vezetném vissza, hogy a formátum mélyebb betekintést ad, több lehetőség van hozzányúlni a technikán keresztül a zenéhez. Emellett kedves, szerethető, sokunknak

jelent nosztalgiát, ami visszaidézi a fiatalságot és az akkor megélt életérzést. Egy olyan világba röphíthet el, amit úgy vélem legtöbbször nem szerettük volna, ha ennyire gyorsan elmúlik. Emellett pedig intenzíven terjed a stream, ahol tényleg nincs lehetőség hozzáérni még a lemeztokhoz sem és így lecsupaszítva kevésbé személyes az ápolható kapcsolat a zenével. A fizikai hordozók erősítik a műfaj szeretetét, nemkülönben a hifi, melyen keresztül többen kedvelték meg a zenét, ha már inkább a technika állt közel hozzájuk, sem mint a művészi kifejezés.

Hozzáadott értéként, na meg az üzlet miatt is léteztek extrák, úgy, mint: kitűzők, ruházat, szakújságok. A falainkon voltak poszterek, fényképek, emlékszünek még ezekre. A zene szinte a „mindent” jelentette. Meghatározta a gondolkodást, a hovatartozást, a megjelenést, a viselkedést, - már legalábbis igen sok rajongónál. Ha láttál egy magadfajta fiatal el tudtad dönteni, hogy metálós, punk, vagy DM-es, azt, hogy általában milyen stílust képvisel, hova tartozik. Az előadók sokszor szinte félistenként ejtették rabul az elmét. Mindenki hozzájuk akart hasonlítani, vagy éppen nem, attól függően melyik táborhoz tartozott az illető. És ez a lényeg. Elmondhattuk, hogy tartozunk (és még mindig elmondhatjuk, hogy tartozunk) valahova. Tulajdonképpen a zenén keresztül éltük meg az életet.

sűrűbb lett. Nyolcvanas évek eleje, már komputeres autokalibrációval, de még deprez műszerral. Nézzük részletesen-tételezen a felhozatalt a kezelőszervekből.

Az előlapon egyetlen apró plusz kallantúynak sincs szabad hely, így tényleg ez az egyik legjobban beépített masina, amivel eddig dolgom volt. A logikát követve bal felülről kezdeném az Eject gombbal, mely kézre áll, megnyomásával pedig kivágódik a kazetta ajtó. Ezt könnyű megfékezni a hüvelykujj segítségével, ami egy kis gyakorlattal már éppen jó helyre esik. A vastag üveggel borított és alatta igen informatívan felmatriázott ajtó eme viselkedése típushibára utal, mely könnyen orvosolható lenne a fékező mechanika felújításával, de javíttatni csak akut hiba esetén érdemes, mert az esztétikai állapot elsőbbséget élvez, mivel akkor könnyebben marad meg szépnek, ha kevesebbet van hurcolva. Ilyen jelentéktelen, bár azért hozzáténném, hogy zavaró hibánál átmenetileg érdemes lehet ezt a kompromisszumot megkötöni.

Lehetőség van belenyúlni a szalagsebességbe közvetlenül az Eject gomb alatt található és igen hasznos Pitch kontroll funkcióval, tekintve, hogy nincs két egyforma sebességen futó magnó. (Ami most kivételesen nem gond.) A minimális eltérés általában nem zavaró, de rögtön az lesz, ha kilép a fül által még elfogadható tűrésből, mert a másik magnóval felvett kazetta túl gyors, vagy túl lassú. Dicséretes, hogy van lehetőség korrekcióra, - ez a felső kategóriás termékek ismérve, ahol erre is gondoltak.

A bekapcsoló gomb egyértelmű és könnyen kezelhető, nem úgy, mint a Nakamichi ZX-9-nél, ahol még mindig azon vacillálok, hogy melyiket ne nyomjam véletlen, ezt, vagy az Ejectet, ha csak be akarom kapcsolni.

A globalizált digitális világban viszont már csak a zene van, de az a kérdés, ma még mennyit jelenthet ez, amikor az információözönben a zene már inkább csak egy kicsiny részletet képvisel. Ma jobbra a különböző online platformok véleményvezéreit követik. A sztárok emiatt nem is annyira a zenei előadók, - tisztelet a kivételnek!

A zene a lélek mélyére hatol és onnan szabadít fel érzéseket, érzelmeket, az információról általában ez kevésbé mondható el. Amennyiben pedig mennyiséggel társul nehezebb lesz rájönni, hogy ez már messze nem az a világ, ami annak idején, - az Alpine AL-90 magnó idején volt. Viszont tájékozottsággal és széleskörű ismeretekkel jár együtt, így nem is biztos, hogy ez különösebben hiányozni fog.

A magnó

Mindez, amit előzetesen leírtam, hogyan függ össze az Alpine magnóval? Csak annyiban, hogy ez is annak a világnak a fizikai kifejeződése. Az egész fizimiskája már előre azt tükrözi, hogy ez a magnó bizony a zenei élvezet szolgáltatásában fog állni.

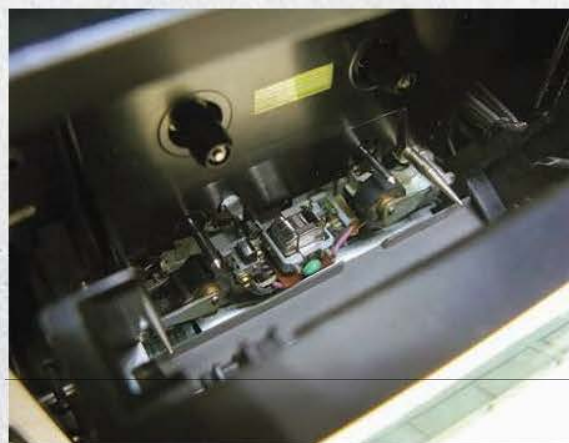
A kérdés az, hogy szerethető e? Mint magnós mondhatom, hogy igen, de idáig, hogy valóban az lehessen hosszú út vezetett. Az út kezdete az első találkozási dátálható és az, hogy akkor elengedtem, vagyis, képes voltam elengedni azt támasztja alá, hogy nem egyértelműen győzött meg. Pedig ehhez több eszköz is rendelkezésére állt. Luxman K-05 csúcsmagnó, a gyűjtők által hön áhított ritkaság Alpine változata. Műszakilag azonos platform, színben és méretben van szembeötlő eltérés. Ez feketeségével modernibbnek hat és azzal, hogy az aljáról lecsaptak egy kezelőfelület-sornyi előlapot, a fedélzete is

Az megint más kérdés, hogy hallgatni melyiket üzemeltem be gyakrabban, - lehet találgatni... A fejhallgató kimenete van legalul és az elrendezés logikáját a könnyű kezelhetőség gyakorlata erősíti. A kazetta ajtó túlméretes, legalábbis a kazetta tokhoz képest, de mivel része egy leüvegezett design részlegnek, csukottan ez nem annyira feltűnő. Az igen vastag üveget elegáns imbuszos csavarozás rögzíti a keretéhez. Általánosan elmondható, hogy mindenhol párhuzamosak a hézagok élei, rendezettek a vonalak, esztétikus a kivitelezés és a megvalósítás.

A kazettafészek alatt találjuk a fő kezelőszerveket. Soroljam fel? – szerintem ugorjunk egyet jobbra, így tovább a kalibráló komputer visszajelzőjére, ami mellett még az informatív kazettatípus választó kijelzője és a négyjegyű számláló található. Pontosan megmunkált üveg fedi az ajtóhoz hasonlóan, szintén igényesen grafikált fémet. Az üveget három egyértelmű feladatot kapott gomb miatt ütötték át és ezzel a megoldással így

külön hangsúlyossá váltak ezek a funkciók. Ezzel a kalibrálás folyamata egy magabiztosabb kivitelezést enged, hiszen nem keverhető a többi funkcióval. A többi e miatt mindjárt jelentéktelenebbnek hat, hiszen a fekete előlapon fekete gombokat nyomkodhatunk. Talán pont így tették helyére a dolgokat, mert a számlálót befolyásoló és a memória, író és törlő gombjai már ez alatt sorakoznak, jelezve nem annyira kiemelt, de azért fontos a szerepkör, mely rájuk van bízva.

A kalibráló gombok vannak a magnó mértani közepének tengelyvonalában, szemmértékkel mérve természetesen, de annyira annak tűnik, hogy ezt ki merem jelenteni centi nélkül is. E kiemelt résztől jobbra és immáron elhagyva a képzeletbeli felező vonalat a kijelzőt leljük, az eddig megszokotthoz képest cseeneveszebb üvegezés alatt, melynek a miértjét nem kérdőjelezem meg, mert illeszkedik ide. De azért furcsa, hogy lefelezték a vastagságát. A zöld háttérvilágítás jól passzol az általánosságban zöld ledekkel kommunikáló magnó számára. Van néhol narancs is, például a monitorállásnak, ahol a source - bejövő jel kapta ezt a kissé riasztó és így elutasító színt, - már úgy értem, a kifejezetten barátságos zöldhöz képest. Auto Play, Auto Rew – kényelmi funkciók, a végállásba került kazettának ad újrakonfigurálást. Ha ezek nincsenek funkcionalitásban, akkor csak ugyanúgy megáll, mint

az összes többi magnó. MPX filter, majd jobbra tőle a már szóba hozott monitorozás kapcsolója, majd kissé odébb, illetve ez előlapi mércével, jóval „odább” a kijelző végállás kitartásért felelős gombocska a Peak/Vu felirattal.

Lejjebb, csúszó potik gondoskodnak az elegancia és a jel továbbviteléről és egyben adnak lehetőséget vonalszintről, illetve mikrofonról a külön beállításra. Az alsó sor tekerői nem jelentéktelenségből kerültek ide, hanem inkább a helyes logika által diktált gyakorlati megvalósítás érdeme. Időzítő balról az első, mely áram alá helyezésnél adhat indítást lejátszásra és felvételre. Mai szemmel milyen romantikus folyamat: műsorújság elő, - kívánt előadás kezdetére időzítő beállít, majd mire a legközelebb a magnó elé kerülünk kazettán az anyag. Azt hiszem, ezt a gyakorlatot mára elég kevesen üzik. Ez is csak feltételezés, hogy egyáltalán van olyan, aki így rögzít, mert nem tudok példát mondani rá.

Kanyarodjunk vissza a kapcsolókhöz, mert jön az, melyhez az a funkció társul, amit még nem kellett használni és emiatt kivívtá a magnó kalibrálási rendszere a tiszteletemet. Ez a Bias (előmágnesezés) finomállító! Automatán bekalibrálunk, majd jön a dilemmázás, hogy jól sikerült e? Majd az ellenőrzés, hogy igen, vagy nem, - a monitor gomb nyomkodása közben jön a fülelés és biztonságból a tekergetése a fentebb nevezettnek. Még soha nem kellett belenyúlni a komputer beállított értéket korrigálva! De, ha szükség lenne rá, lehetne.

Kazettafajta-váltó következik, majd a Dolby B, C és itt jegyezném meg, hogy még külső zajsűrő is csatlakoztatható rá, melyet a hátlapon elhelyezkedő RCA csatlakozás kiállásai bizonyítanak. Utolsó a sorban a kimeneti jelszint szabályzó, mely egyben a fejhallgató jelerősség szabályozója is. A szokásos és kivételesen nem annyira mondvacsinált helykihasználás érdekében a mikrofon bemenetek csatlakozói zárják a sort jobbra lent.

Mondanom sem kell, természetesen, mint minden valamire való csúcs magnó, ez is háromfejes, - és Dual Capstan a hajtómű...

Bekapcsolásra zöldes fénnel kelnek életre a ledek. Első lépés a szalagfajta választót beállítani a kazettához, - így ni. Enyhe nyomás a Play gombon és a lejátszás egy kis elektronikus hang és egy halk kattanás társaságában megindul. Kicsit olyan, mint a régi villanymozdonyok, melyek áramra kapcsolva azon morfondíroznak, hogy most merre előre és ezt a hezitálást játékos gerjedéssel oldják fel. Ilyesmi, csak sokkalta halkabb folyamat,

mely végbemegy. Sajnos nem emlékszem már rá, hogy az is ilyen volt e, amivel anno találkoztam, vagy ez már kissé problémás és ezért ilyen, de úgy emlékszem mintha ez echte ilyenre lenne tervezve és most csak remélem, hogy nem tévedek.

Beállítottam felvételre és igen állítom, az egyik legjobban használható gép. Nem csak gyakorlatban, hanem minőségében is. Nem számolhatok be különösebb veszteségről semelyik kazettatípusnál. Ha pedig nincs veszteség, akkor a funkció általam el van könyvelve jónak. Megírtam vele legkevesebb harminc kazettát és se a szalagkezelésére, se a felvételre nincs panaszom. Biztos vagyok benne, hogy a kazetták között az esetlegesség jegyében lehetnek itt-ott, helyenként viseltesebbek is, már enyhébb gyűrődésekre, vagy recézettségre a széleken gondolok, de annyira jól működik a mechanika, hogy, ha volt is hibátlanul kisimította. Elsősorban CrO2 (krómos) kazettákat használtam. Kalibrálni minden szalagtípus változtatásnál szükségeltetik, - logikusan és általában szépen beállít a kazettákhoz. Ritkán, de előfordult, hogy nem ment neki, ilyenkor a visszajelzés zöldje helyett a másik, a riogató (narancs) szín rögtön tájékoztat a kudarcról. Ilyenkor lehet újra próbálkozni, másodjára általában teljes sikerrel.

A hangja

Mondhatnám, hogy kissé Luxmanos, na, de milyen is az a hang. Elsősorban plasztikus, nem túl látványos, inkább kiegyenlített. Nagy sáv szélességű, stabil, informatív, könnyen hallgatható. Enyhén lágy, de többnyire nélkülözi a saját karakterét. A fázisforgatásra viszont finnyás. Karaktere ettől változik, de igazából mindkettő állásban vannak erényei. Egyikben az elébb felsoroltak, a másikban viszont kiegészül egy kicsit dögös, rockos, erőteljesebb megszólalással. Attól tartok, az illeszkedés dönt arról melyikben érdemes használni, nálam ez utóbbi vált be újabban. Érdekes viszont, hogy ez közelebb van az ellenfázis esetén tapasztaltakhoz, most mégsem hallom a rendszeresen kísérő elektronikuságot és beszűkülést a sáv széleken. Viszont már tudom, hogy közel húsz éve miért engedtem el. Köszönöm... - ez egy újabb tanulság.

Műszaki részletek

3-fejes, egykazettás deck

4 sávós, 2 sztereo csatornával

Szalagsebesség: 4.76 cm/s

Fejek: 1 x felvevő, 1 x lejátszó, 1 x törlő

Kazetta típus: Type I (Normal), CrO2, Metal

Zajcsökkentés: Dolby B, C

Frekvencia átvitel: 20Hz-től 22kHz-ig (Metal kazetta)

Jel-zaj arány: 64dB (dolby C)

Nyávgóság: 0.03%

Torzítás: 2%

Kimenet: 0.58V

Méret: 435 x 126 x 347mm

Tömeg: 10.1kg

Pörgetted ceruzán, Pax tollon? Készítéttél válogatás kazit? Ücsörögtél órákat félhomályos szobában egy-egy késői rádióműsorban zenékre vadászva? A kivezérlésjelzők hipnotikus állapotba juttattak? Akkor Te még emlékszel a kazettára. Én is. Bár sosem tudtam meg igazán, mire képes ez a formátum, mert sohasem volt igazán komoly magnó a birtokomban. El is engedtem, nem foglalkoztam vele. Az élet azonban úgy hozta, hogy tulajdonosa lettem egy Nakamichi TD-1200II SE-nek és Ádám barátom meggyőzőtt, hogy írjak róla egy bemutatót.

Nakamichi - egy legenda születése és halála

1948-ban Etsuro Nakamichi alapította meg a Nakamichi Research Corporation Ltd.-t, ami – sok japán céghez hasonlóan – szinte teljes mértékben családi vállalkozás volt. Kezdetben hordozható rádiókat, majd hangkarokat, hangszórókat, kommunikációs berendezéseket gyártottak. A vállalat irányítását 1950-ben Etsuro Nakamichi öccse, Niro Nakamichi vette át, és kizárólag audio eszközök gyártására specializálódtak.

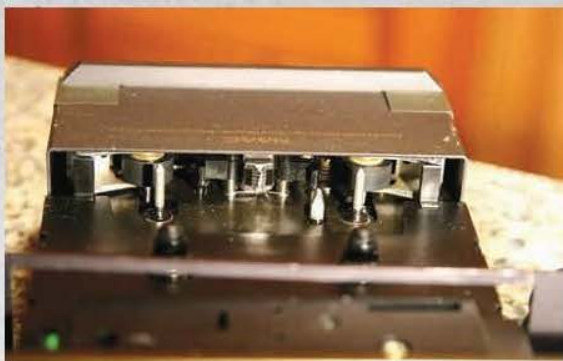
A '70-es években kezdődött a legjobb időszak a Nakamichi számára: a vállalat kiváló minőségű kazettás magnókat kezdett gyártani, minden tekintetben megelőzve versenytársait.

A kompakt kazettát a praktikusságra való törekvés hozta létre. A Philips 1963-ban mutatta be, mint a diktafonok új formátumát, ami kisebb és jobban kezelhető volt, mint a korábban erre használt eszközök. A kompakt kazetta jellemzői okán – alacsony szalagsebesség és keskeny sáv szélesség – fel sem merült, hogy hangminőségét tekintve alternatívát jelenthetne az LP-vel és az orsós magnókkal szemben: normál ferrit szalaggal 12kHz,

króm-dioxiddal 14kHz volt a frekvencia átvitel felső határa (-20dB kivezérlésen mérve). A kazetta tokot csak két fej - a törlő, és a kombinált felvevő-lejátszófej - befogadására tervezték, kizárva a monitorozás lehetőségét, ami a komolyabb orsós magnetofonok esetében szokásos volt. A megfelelő szalagfutásért is nagymértékben a kazetta tok felel, így itt is nagy a hibalehetőség. Az orsós magnókhoz képest viszont jelentősen egyszerűbb volt a használatuk, ezért sok cég gyártott otthoni felhasználásra lejátszó/felvevő berendezéseket. Törekedtek ugyan a hardver és a szoftver fejlesztésével jobb hangminőséget elérni, de ezen törekvéseket nem koronázta siker.

1972-ben azonban a Nakamichi bemutatott egy korszakalkotó kazettás decket: a Nakamichi 1000-es – köszönhetően többek között a lejátszófej 0.7 mikronos résszélességének – 4,76cm/s szalagsebesség mellett 20 kHz-es jeleket is képes rögzíteni és reprodukálni bármelyik típusú szalagon (-20dB kivezérlésen mérve). Ez volt az első háromfejes kazettás deck a világon mechanikusan, mágnesesen és elektromosan különálló felvevő- és lejátszófejekkel, ezáltal a monitorozási, és a felvételi szintek kalibrálásának, továbbá a felvevőfejazimutjának (résmerőlegességének) az adott hangkazettához való optimális kézi beállításának lehetőségeivel. És ez a készülék volt az, amely a kompakt kazettát valóban képes volt az orsós magnók alternatívájaként bemutatni: hangminőségével felülmúlta sok korabeli orsós képességeit.

Az 1970-es évek odavissza-játszós készülékei elég pontatlanok voltak, többek között résmerőlegesség (azimuth) instabilitástól is szenvedtek. Az „azimut”, leegyszerűsítve, mind a felvevő és a lejátszó, mind a kombinált fejek ún. „réseinek” a szalaghoz viszonyított optimális elhelyezkedését jelenti. Az ideális beállítástól eltérve a magas hangok átvitele és a jel/zaj viszony is jelentősen romlik. Ez a hiba sokkal jobban érinti a kompakt kazettát, mint a nagyobb sebességgel működő szalagos magnókat, ráadásul a magnónként eltérő azimut beállítással készült felvételek más magnókon pocsék reprodukciót tudnak okozni. A kazetták kialakításának másik velejárója a szalag pozicionálásának instabilitása a „fejhídhoz” képest. A szalag haladási iránya ui. gyakran eltér a mechanika referenciasíkjától: néha egy kazetta elfogadhatóan hangzik az egyik irányban, a másikban viszont nem.

A Dragon (1982) volt az első oda-visszajátszós modell a Nakamichi gyártmány-családban és a világ első kazettás magnója, amely automatikus azimut-korrekción (NAAC) rendszerrel is rendelkezett. Az alapötlet a Philips mérnökeiktől származott és Niro Nakamichi fejlesztette tovább. A készülék folyamatosan beállítja a lejátszófej azimutját, hogy minimalizálja a fej látszólagos ferdeségét és így megfelelően reprodukálja a szalagon lévő magas hangokat. A rendszer lehetővé teszi a mechanikusan „hibás, gyengébb” kazetták és a rosszul beállított magnókon készített felvételek helyes reprodukcióját. A Dragon ráadásul nem forgatja a lejátszófejet, azt stabilan monitorozták a fejhídra: a Nakamichi elképesztő bravúrral ilyen kis méretben és ilyen kis résmérettel is négysávú fejet alkotott erre a célra, még hozzá kiemelkedő minőségben.

A Dragonon kívül hasonló rendszert csak a Nakamichi 1000ZXL szériában a Nakamichi TD-1200 autós rádiómagnóban és a Marantz SD-930 kazettás deckben használtak. Utóbbi valamivel később látott napvilágot (1983). A Marantz auto azimut rendszere (MAAC) ugyan kifinomultabb és stabilabb szerkezet hírében áll, mint az NAAC, de az SD-930-as mégsem vált igazán népszerűvé a zenehallgatók körében.

A Dragon viszont fogalom lett a hifis társadalomban. Később több gyártó (Sony, Studer, Tandberg, Teac,

Revox, Aiwa...) is készített hasonló minőségű kazettás magnókat, amelyek egyes esetekben mechanikai minőségben, vagy funkcionálisan akár felül is múlták a Dragon-t, de összességében az mind a mai napig elismerten az egyik legjobb kazettás magnó maradt, amit valaha készítettek.

Egyes források szerint az „azimut-érzékelő fejek” és további alkatrészek gyártása túl drága és túl nehéz volt még az őket feltaláló vállalat számára is, talán ez volt az oka, hogy a Dragonon kívül ezt a rendszert csak egyetlen készülékbe építették be: a TD 1200-as autós magnóba.

Az 1986-ban bemutatott Nakamichi CR-7 lett az új zászlóshajó, de már „csak” kézi azimut vezérléssel rendelkezett, ahogy az autó hifiben is a TD 1000-es és a TD-700-as típusok is. Ezek szintén nagyszerű és drága gépek, de már egy másik szemlélet képviselői.

Egy korszak lezárult. A kompakt kazetta kompromisszumok nélküli, a lehető legjobb minőségre törekvő időszaka hanyatlásnak indult.

A 80-as években nem lehetett újabb forradalmat kiváltani. A kompakt kazettának megvolt a maga határa, és a Nakamichi javarészt már az 1970-es évek végén elérte ezeket a határokat. 1988-ra befejeződött a csúcscategóriás kazettás magnók fejlesztése. Ha egyáltalán lehetséges lett volna magasabb minőséget elérni, ez jelentős költségekbe került volna és a cég

ekkorra már a digitális világ felé fordult. Alkotott ugyan jelentős CD játszókat és analóg lemezjátszókat, de a kazettával elért sikereit nem tudta megismételni.

Maga a márkanév, mint az gyakran előfordul, túlélte az életre hívóit, de már semmi köze nincs Niro Nakamichihez. A cég a kínai Grande Holdings vállalat tulajdonába került. Niro Nakamichi mérnök, kutató és üzletember pedig egy másik japán céget alapított, amely a 2000-es évek elején a zene szerelmesei között drága és jó minőségű erősítők gyártójaként volt ismert.

Szerencsére a világ változik, ahogy az LP a reneszánszát éli, a kazetták irányában is maradt érdeklődés. Egyre többen tartják nagy becsben, mind a kazettákat, mind a legendás gépeket. Egyre több írás olvasható róluk, a használatukról, felújításukról. És egyre nagyobb értéket képviselnek, mind a magnók, mind a kazetták. Talán nem csak nosztalgiából.

Nakamichi TD 1200

A TD 1200-as három reinkarnációt ért meg. A legkorábbi modelltől csak hallottam, még képet sem találtam róla, állítólag nagyméretű berendezés. Csupán a második verzió mérete tette lehetővé a DIN-szabvány méretű helyekre való beszerelését. A harmadik az SE modell, az utolsó. Ő a bemutatott tárgya.

Több elképesztő megoldása is van, amik teljesen egyedülállóvá teszik. Ha a külsejét tekintjük, hát Istenem, ízlés kérdése. Nekem tetszik. Robosztus, fekete, aprócska, narancssárga kijelzővel, amin csak az adott rádió frekvenciája látható. Régimódi. Csodálatos. Annak, aki az ilyet szereti.

Két analóg Alps potmétere van, végtelen funkciókkal (a bal és a jobb oldalon is 5-5 gangos!). Lehet nyomi, húzni, tekerni, rajtuk az ujjak számára kialakított ergonomikus tárcsákat forgatni, ekkor hangerősödik, avagy halkul, elnémul, hangszínszabályoz (három sávos!), balanszol,

féderel, bemenetet vált, állomást keres... Mindez két potméteren. Minden egyéb gombnak saját funkciója van, rádióhoz, kazettához külön kezelőegység jár. 70/120 microsec közötti EQ beállítást tesz lehetővé a különböző szalagtípusokhoz, továbbá Dolby B/C zajcsökkentéssel rendelkezik. Normál, CrO2 és Metal szalagokkal is használható.

Két bemenete van, CD, illetve AUX (DAT) felirattal. Az egyik a készüléken található, a másik a rádiót és a tápot tartalmazó, külön dobozon. A két egységet két vastag kábel köti össze. Két pár RCA kimenettel bír, beépített erősítője nincs, CD-tárat nem vezérel.

A mechanika fektetett, a kazettát szalaggal a felhasználó felé kell behelyezni. Ilyet sem sokan alkalmaztak, tudomásom szerint csak a Blaupunktak és a Beckernek volt hasonló (csak fordított állású, szalaggal „befelé”). Viszont csak és kizárólag a TD 1200-asnak mozog a teljes mechanikája a kazetta tálcájával együtt. A többi gyártó berendezései és a későbbi Nakamichi modellek mechanikai azonos alapokon nyugszanak: a kazettákat az oldalukkal befelé (kifelé) kell betenni a kazettafészekbe. Ezt a „tálcát” nagyon egyedi érzés kezelni. Mintha egy téglát mozgatnánk, legalábbis ami a súlyát illeti, nagy és nehéz valami. Viszont nagyon

finoman jár. Mindene robusztus, nem spóroltak az alkotók. Amit kellett és lehetett, beletették.

Például egy brutális méretű léptetőmotort (Super Linear Torque). Autós készüléknél egyáltalán nem hallottam ilyesmiről, sem senki, akit ismerek, de otthoni berendezéseknél is csak a felső kategóriában szokványos ez a megoldás. Ahogy a nagy lendítőmegű hangtengely (Capstan) is.

Az NAAC, a híres „auto azimut” rendszer működtetéséhez szintén külön motort használtak. A lejátszófej 0.6 mikron-os réssel rendelkezik. Felső frekvenciaátvitelének határa 22kHz.

Az utódja, a híres TD1000-es már modern készülék, másik korszellem megtestesítője, manuális azimuttal, kettős hangtengellyel (dual capstan), cd-tár vezérléssel, más technikai bravúrokkal, de már NAAC és a léptetőmotor nélkül.

Amit ez a korszak tudott

Megmondom őszintén, így utólag el kell ismernem, negatív előítéleteim voltak. Hogy jó, meg különleges, de csak egy kazettás „valami”. Ezért nem is voltam rá nagyon kíváncsi. Megfelelő minőségű kazettám sem volt. Így hát kezdésnek bekéredzkedtem Ádához, hadd hallja meg ő is, mert Ő szereti ezeket a masinákat. Egy Bösendorfer VC7-es hangfalpár, egy Sony TA-N690ES erősítő és a referenciának használt kábelek és állványok voltak a rendszer többi elemei.

Leesett az állam, mert nagyon tetszett. Nem gondoltam, hogy ennyire jó lesz, de nem ismertem jól a rendszert, sem a felvételt, ezért megkértem Ádámot, hasonlítsuk össze valamivel. Személyében jónéhány magnó tulajdonosát tisztelhetjük, így akadt kihívó. Revox B 215-S, Nakamichi 582, Ingelen HCC 500. A Revox és a másik Nakamichi ebben a felállásban elmaradt a TD1200SE-től, a Revox teljesen más iskola, de az 582-es sem tudott olyan természetesen jó hangminőséget nyújtani. Teljesen elképedtem, mert ez az autós magnó fantasztikus természetességgel, levegősen, kontúrosan, nagyon kiegyenlítetten zenélt, olyan alázattal és nagyszerűséggel, hogy fel sem merült bennem a hang egyéb tulajdonságait vizsgálni. Csak hallgattuk. A másik két magnónál erről nem lehetett szó, ott valahogy jelen volt a technika. Itt nem. Direkt nem beszéltem az Ingelen-ről. Ez a magnó szintén fantasztikus.

Kértem Ádámtól egy megfelelő felvételt, aminek az eredetijét is magamhoz vettem. Otthon egy Accuphase rendszert hallgatok, Martin Logan Monolith III-al, Transparent és Siltech kábelekkel. A CD játszó az Accuphase DP 80L/DC8IL futómű/DAC páros, amit '89-ben egy 5L-es Ford Mustang áráért lehetett megvásárolni.

A TD1200SE itt is nagyszerűen teljesített, meg kell mondanom, szintén felülmúlta minden várakozásomat (már voltak). Nem jobb, mint az Accuphase, de nem is feltétlen rosszabb, inkább más. Sőt, valamikor jobban esik hallgatni. Semmiféle kazettás-jelleg betegségét nem mutat. A hang rendkívül stabil. Nincs nyávogás, torzítás. Van természetesség. Nem sziszeg. Nem kemény. Nem puha. Fantasztikus. Tér, dinamika, sávszélek. Minden rendben. Nagyon jó forráskészülék. Nagyon jó hallgatni. Sokáig, fárasztó jelleg nélkül. Egészen belekesedtem. Ez a formátum tényleg alkalmas zenét hallgatni. Sőt. Nagyon is.

Gondoltam, megnézem, mit szól hozzá a kedvesem. Szereti a zenét, táncos. Is. Meg úrihölgy. Nem káromkodik. Nem túl sűrűn. „B..meg, ez kazetta?! Úristen... Kazetta? ...ez k.va jól szól! ...Atyaisten! Kazetta?!?!” Nincs hozzáfűznivalóm...

Lehet, hogy annak, aki ismer több nagyszerű decket, ez nem újdonság, nézzék el nekem ezeket a lelkendező szavakat. Nem tudtam, hogy ez a médium ilyen

fantasztikus lehetőségeket rejt. Azonban azt hiszem, ezt a kiemelkedő hangminőséget mégsem sokan tapasztalták meg, mert ez a kazettás magnó valóban a legjobbak közé tartozik, legalábbis ezt mutatta a kis teszt Ádámnál, aki szintén megerősítette a tapasztalatai alapján, hogy nemcsak technikailag, de a hangját tekintve is unikális berendezésről van szó.

A közelmúlt technikai remekei között sokszor valódi kincsek is találhatóak, amelyek a minőség szimbólumává váltak, a kollektív mémöki génusz megtestesítőjévé. Sajnos néha alaposan meglepedezünk az ilyen eszközökről, valamint azokról a vállalatokról, amelyek gyártották őket. Köszönöm Ádámnak, hogy a cikk megírására kapacitált. Ezek a berendezések ösztönözhetik a jelenkor mémökeit és tervezőit, hogy valami hasonló technikai remekművet, kimagasló hangminőséget alkossanak és minket, zenehallgatókat arra, hogy megkeressük őket és nagy élvezetet leljünk használatukban. Remélhetően még sok ilyen berendezés születik. És marad meg használható állapotban. Mert általuk több, színesebb, teljesebb az élet. Ne feledkezzünk meg róluk. Ahogy Szalai László is befejezte a cikkeit egykoron: „őrizték a régi hangszalagokat, gyűjtsek a vinileket és bakelitokat, ki-ki szíve-kedve szerint!” Vigyázzanak az ilyen kuriózumokra!

Köszönet M.Gy. barátomnak, aki újra használhatóvá tette a berendezést!

Bakai Gábor

and when shoppers are able to find an item without help, many times no one is there to help them compare products and ascertain which one is the right choice for them.

Due to Cimo's findings, it is reported, a number of companies have scrapped plans for experimental "mega-box" stores, which were slated to incorporate 80-foot ceilings and would have been large enough to have their own ZIP codes.

According to detractors of such stores, the effect on shoppers would have been "catastrophic." The mega-box concept could result in shoppers actually becoming even more lost and disoriented. Imagine that all you might need is a screw or a single bolt. It may take hours to find it and, if you do, another 30 to 40 minutes walking toward the register to check out.

Asked about these new concept stores, Cimo said, "What if shoppers lost their bearings in these massive boxes? These corporations would have to take responsibility for that, which would require such measures as the creation of a Customer Search Party Department. According to anonymous sources, to avert such incidents these companies were considering fingerprinting all shoppers as they entered the stores.

Conversely, if a shopper's shopping experience is so stressful that they are unable to find what they need, the negative impact on their overall shopping experience is significant. It is that experience not only elicits a negative response, but a sense of dread and a quickening pulse, and, in some cases, a fainting spell. We have seen that shopping in a store isn't what it should be.

It has been suspected that an adverse reaction to an item amidst a sea of products, once a customer is given a choice, is a result of a cognitive overload. Research has shown that the brain can only process a limited amount of information at any one time.

the big-box stores can't touch in terms of a shopper's experience is the STIHL product itself. STIHL products are available exclusively through servicing dealers. According to one STIHL dealer, "Service is the first reason new customers come into our store. The mass merchants sold (other) equipment, but we were repairing it. Those customers then became our regular buyers and turned to STIHL products as the more reliable brand. Our trained service technicians stay up to speed with the latest training. We do not get from any other manufacturer the level of support that we get from STIHL."

And that level of support filters down to the ultimate group: STIHL customers. This is a group of individuals from many walks of life, united by a common desire to use the finest power tools available—the company's legendary chain saws, blowers, edgers and trimmers, and a host of accessories, all crafted with exacting standards to perform under a range of conditions and in various environments. When studying the STIHL customer, Cimo found very real and different findings.

First off, there was a common thread of "high-end" lifestyle. STIHL shoppers are not just any old consumer. They are individuals who value quality and performance. They are people who are willing to invest in their tools and equipment. They are people who are looking for a long-term solution to their problems. They are people who are looking for a product that will last. They are people who are looking for a product that will give them the best possible experience.

form of satisfaction. Consequently, it is no coincidence that owners of STIHL power tools tend to have better-looking yards, because they simply enjoy using the tools more. One such customer is Kaitly Maloney of Austin, Texas. One look at her front yard gives the casual onlooker the hint that Maloney has a garage that houses not only her fuel-efficient hybrid automobile, but a host of STIHL power tools equipped with low-emissions engines.

"I made a conscious decision to buy STIHL for a number of reasons," says Maloney. "These tools are powerful, nicely designed and friendly to the environment than the average gas-powered tools, and I don't have to sacrifice performance." One look at Maloney's yard and that statement is revealed to be true. Every edge of her lawn is as sharp as a razor. Not a blade of grass for a fallen leaf appears to spoil the effect of her verdant turf, and each tree looks as if an expert arborist maintained it. The total effect of her property is not unlike a finely manufactured piece of garden furniture. Maloney affirms that she is proud to have STIHL in her property and to have the best of both worlds: a beautiful yard and a powerful, reliable tool.

Using its legendary assurance for quality and breakthrough engineering, STIHL manufactures and services a formidable array of power tools and accessories for homeowners and professionals, among them forestry workers, landscapers, farmers and anybody who wishes to harness the power to do more in his or her specific environment around the world.

According to Hans Peter Stihl, son of founder Andreas Stihl and chairman of the supervisory board of STIHL AG, staying in close proximity to its users "... provides us time and again with new impulses for visionary ideas."

Indeed, customers who purchase STIHL equipment tend to have high expectations of the quality and performance of the products. These standards are born of engineering and manufacturing excellence. STIHL's commitment to quality is evident in many of its products, such as the chainsaw, which is designed to last for decades.

its power equipment. According to Fred Wight, president of STIHL Inc., Virginia Beach, Virginia, a leader in the outdoor power equipment industry, it is his duty to set the example. We continue to invest in innovative technologies, programs and partnerships as part of our ongoing commitment to socially responsible environmental stewardship.

STIHL also cultivates partnerships among organizations and individuals renowned for their support of the environment, commitment to making the world a greener place. The company is an active participant on the board of directors of the Tropical Forestry Foundation (TFF), a nonprofit educational institution dedicated to the conservation of tropical forests through sustainable forestry. TFF has become widely recognized for establishing demonstration models and training schools that show the advantages and techniques of sustainable forest management and the reduction of impact logging. Another partnership, with the American Tropical Forest System and its more than 65,000 independent landowners, is aimed at the planting of more than 5 million trees this year. For other partners in the project, you may have heard the name: the Virginia Beach Brothers Band and the Black Leavelle has been a most respected name in the world for many years. Concurrently, the Charlene Plantation in Virginia Beach, Virginia, has been a leader in the field of sustainable forestry. These Lane has been a leader in the field of sustainable forestry. These Lane has been a leader in the field of sustainable forestry.

STIHL's commitment to quality is evident in many of its products, such as the chainsaw, which is designed to last for decades. The company's commitment to quality is evident in many of its products, such as the chainsaw, which is designed to last for decades. The company's commitment to quality is evident in many of its products, such as the chainsaw, which is designed to last for decades.

A szó elszáll, a KR megmarad.

Audio Innovation Alto - használt teszt

Talán közhelynek tűnik, de mivel sok használt készülék fordult meg nálam az elmúlt 10-15 évben, főleg a középkategóriából, a tapasztaltak alapján úgy gondolom, van igazság abban, hogy az egyszerűbb készülékek is bizonyos körülmények között képesek felvenni a versenyt a felső kategóriával.

Ahogy a kedves olvasó bizonyára észre vette, szinte mindegyik tesztben van szó ezekről a körülményekről, mégpedig az elhelyezésről/akusztikáról és az összeköttetésekről/illesztésekről. Én az utóbbi néhány évben jöttem igazán rá, mennyire számítanak ezek a körülmények.

Addig én is, mint sokan mások, ha kipróbáltam valamilyen új eszközt, elvártam, hogy szinte azonnal jól szóljanak, ott ahová helyeztem őket. Pedig mennyire számít az állvány anyaga, a polcok felfüggesztése, s, hogy milyen lábcskákon áll, vagy lebeg egy-egy elektronika. Aztán, hogy fém, vagy fa, esetleg kompozit, vagy gránit, esetleg beton – a hangfalállvány anyaga – amik szintén ide – oda képesek csavarni a hangfalak energia elvezetését. A kábelek jelátviteli képességéről, önhangjáról, áteresztéséről pedig ne is beszéljünk.

Megkaptam ezt az angol erősítőt, - felbízva arra, hogy érdemes lenne kipróbálni, mert a látszat ellenére komoly dolog. Ezt még anno a Merlinben vásárolták, ahol, (a legtöbbször emlékeimben él még a hely szelleme), az Audio Note-ok is képviselve voltak. Rögtön az eddig használt helyére tettem, és minden mást úgy hagytam.

Kíváncsi voltam, mit kezd a kitapasztalt, természetes hangú, komoly felbontású és térben jó megjelenítésű lánc fennmaradt tagjaival.

Hát, igencsak meglepődtem az eredményen! – és egyelőre ennyiben is marad a hangélmény részletezése. (Arról majd lenn olvashatnak még). Most egyelőre olyan egyszerűséggel from le, amilyennel ez a kis erősítő is kézbe vette és működtetni kezdte a rá bízott eszközöket: egyszerűen elbűvölt a tudásával!

Érezni lehetett, hogy az erősítő igazán ki tudja futni magát, nincs semmi akadály, amivel küzdenie kellene és apait – anyait beleadva, felemelve a körülményektől – szárnyra kel.

Meglepetés volt tehát ez a kis erősítő, hiszen ma már olyan olcsón hozzá lehet jutni, és így gondolná az ember, hogy akkor biztosan ezen a szinten marad a tudása is. De ez mégsem így van! Különösen, ha magas minőségű háttérbe helyezzük...

A hang-élmény

Ugyan a DIY kötelékébe tartozó, de a zenét számomra hitelesen közvetítő kétutas, Scan-speak/Seas motoros, külső hangváltós hangfalak, a 40 kg-os tömör tölgy állványokon úgy áteresztették a hangokat, ahogy csak préselni bírta magából az erősítő. A zene lendületét és magas energiaszintjét figyelve, gondoltam, már odalépek és megnézem milyen teljesítményű a gép.

Áramfelvétele 400W, ez állt a táblán! Nem is rossz!

Ez az egyik előnye ennek az erősítőnek, a dinamikája. Megfelelő átérésztőképességű, energiaszintű illesztéssel kötve, megmutatja, milyen gyorsan tudja egymáshoz fűzni a hangokat. De ezt nem csak Borlai Gergő dobszólójánál tudja megmutatni, pl. a Sztereo tesztlemezét hallgatva, hanem megjelennek a klasszikus zenében is, például a hegedű, vagy jazz-en a bőgő húrjátékában is. Feszesen, ritmusosan ropognak a húrok, vagy halljuk egy-egy jobb felvételen, ahogy a vonó eltalálja a húrokat és megindul rajtuk.

A felbontásával is meg voltam elégedve, sok részletet megmutat a zenéből, még a felvételek hibáiból is. A kevés hangszeres felvételeken pedig szépen hallani a zengő lecsengéseket, melyek bár inkább a hangszer, vagy a mikrofon körül maradnak.

Viszont itt szintén negatívumként kell megjegyezni, hogy amikor a hangok „végére ér”, gömbölyűen zárja be azokat. Úgy értem, hogy ízesen hallani, van végük, és nem tűnnek el az univerzum végtelenében, mint máskor.

Hosszabb hallgatás közben azért egy-két jelből lehet érezni, hogy a kategóriáját igazából nem annyival lépi túl, csak túl mutat rajta.

Ezek a gömbölyű hangok valójában egyfajta meleg tónusú, jóindulatú, inkább amerikai beütésű színezetnek, önhangnak a megnyilvánulásai.

Ugyanígy a mélytartomány megszólaltatásában is hasonló jelleg jelentkezik, kicsit dögösen, mélyben egy kicsit kiemelve, de élvezhetően, ha valaki ezt szereti. Mindenesetre úgy tűnik nem igazán lineáris, inkább tetszeni akaró a megszólalása.

Ez a hangkép viszont jól illeszkedhet a kategóriatárs, visszafogott dobozokhoz, akár az alacsony érzékenységűekhez, ha szeretnénk életre kelteni őket. Talán így illetve a lineáris megszólaláshoz is közelebb

lennénk. (Szívesen kipróbálnám pl. egy LS 5-tel, vagy egy régebbi Chartwellel, ProAc-kal – bár ezeket, inkább csak a régi dobozok iránti szeretetem jelzésétől említem, hátha nem vagyok egyedül, így gondolkodva.)

Viszont, kipróbáltam másik dobozzal is, kíváncsian várva, mit kezd a Pointe Source 5-ösökkel. A két kisebb, néha kamaszhangú membránnak (13 cm-es fáziskúpos, kevlárszövet Focal mély-közepesek, közepesen lágy felfüggesztéssel) szépen összeadódott a területe, inkább úgy szólaltak meg, mint ha egy 17-18cm-es érettebb hangú motor rezdülne. Egyik barátom úgy fogalmaz ilyenkor, hogy „olyan nagyfiús” a doboz hangja. A mélytartomány játékosága tehát jól passzolt ehhez a hangfalhoz.

A közép és magas tartományról azonban el kell mondani, hogy mindkét hangfal esetében hallottam egy karcosságot, keménységet a hangban. Ez pedig az énekekénél a legzavaróbb, különösen akkor, ha a felvétel is hagy némi kívánni valót maga után (pl. a túlvezérlés miatt). Paul O'Brian – Long May You Sing, Stockfish R. albumát külön teszteléshez is fel szoktam tenni, mert pl. az első számmal hallható egy furcsa maszatos tónus Paul énekehangján. Viszont hallottam már úgy is ezt az albumot, hogy egy rendszer annyira közel vitt a forráshoz, az énekeshez, kinevetve a felvétel minden körülményét, hogy ez a színezés alig volt hallható. Ezzel az erősítővel viszont igen.

Egyébként egy bizonyos szereplőszám alatt szépen különválasztja a hangszereket és az énekeseket. A nagyobb összhangzattal bíró felvételeket is lejátssza, de minél több hangra kell figyelnie, annál inkább kezd összemósodni az előadás. Greeg – Manók táncába, vagy például Daniel Chorzempa sokregiszteres játékába - nyilván felvételfüggően, -de azért valamennyire belezavarodik.

DM

HETEDHÉT HATÁR

Felidézük az eredeti Hi-fi magazin egyik érdekes rovatát, amelyben a nemzetközi sajtóból szemléltek érdekesebb írásokat. Abban az időben ez könnyebb volt, nem volt túl nagy választék az itthon hozzáférhető szaklapokból. A lakosok nagy része nem beszélt idegen nyelvet, hogy elolvassa eredetiben a cikkeket. Mennyit változott a világ! Az internet segítségével tonnaszámra találunk Hi-Fi-vel kapcsolatos cikkeket.

Rotel Michi P5/S5 elő- és végerősítő

Andrew Everard

Visszatért a Michi. A 90-es években a Rotel kifejlesztette ezt az elit márkát, külön részlegük volt erre, ahol kézzel készítették ezeket a termékeket. Nostalgiaival gondolok a látványukra: jó minőségű fémmunka, vörösre lakkozott fa oldalpanelek.

Most a P5-ös előerősítő és az 500 W-os S5 végerősítőt vizsgálom. Az előbbi 1,2 M Ft, az utóbbi pedig 2 M Ft körüli áron kapható Angliában. A külsín kicsit hasonló a kanadai Classé formavilágához.

Digitális bemenetekkel is rendben van, 3 optikai, 3 coax és egy USB-B a számítógépnek, no és Bluetooth. Az Ethernet csak a kontrol miatt van, az USB-A meg a kütük töltésére. Nincs hálózati lejátszóra lehetőség az erősítőben.

A DAC szekció AKM és 84kHz/32-bit,

és a DSD-t, MQA-t is kezeli. Az analóg előerősítő A osztályban működik.

Az S5 végfok sokkal egyszerűbb vadállat, figyelemreméltó a maga 24 cm-es magasságával és 60 kg-os súlyával. Természetesen RCA és XLR bemenetekkel is rendelkezik, no meg két pár ródium bevonatú hangfal terminállal.

Az előlapon, ha ez a vágyad kapcsolhatsz VU-műszereket, három különböző frekvencia-tartományban. Mindenesetre én örültem, hogy ez kikapcsolható.

Belül 2.2kVA transzformátor, angol gyártmányú kapacitorok (188 000µF)

2 x monó AB osztályú szimmetrikus

kapcsolás, automatikus sebességű ventilátor hűtéssel. (azért elég meleg szerkezet, ha rendesen meghajtják - ne építsd szorosan körbe)

A hangja? Ez a kombó az érzelmekről, a zene lelkéről mesél a teljes skálán. Lehet, hogy néhányan kicsit keményebb fellépést várnak, minden részlet felfedve, de itt inkább teljes kontrol található a teret betöltő muzikával.

Duevel Venus hangfal

Adam Smith

A Venus 20 év után is szószólója a minden szobával barátságos "omni" technológiának.

A Venus a középső a sorban, alapárban 1,6 M az ára fekete színben. Minden kedvünkere való változtatás extra pénzbe kerül. A képen is látható, 5 db kis kör alakú rezgéselnyelő párnát helyeztek el.

Meghallgatáshoz a szokásos helyre tettem, Naim Supernait az erősítő, Naim CD5XS/Flatcap XS CD játszó, és Michell Gyro SE/SME 309/Clearaudio MC a lánc eleje. Hamar kiderült, hogy finomítanom kell az elhelyezésen a hangzás érdekében. Több időt kell szánni a pontos pozíciók megtalálására, ha nincs gyakorlatod a "mindenfelé sugárzó" hangfalakkal, hogy élvezhesd a különleges szinpadképet. Minden más hangfalnál még csukott szemmel is megállapítod, hol vannak a hangfalak

a szobában, de nem a Venus esetében. Soha nem tudod megmondani hova tették őket a szobában.

Az igazi erőssége a tér stabilitása, persze csak akkor, ha úgy tudtad elhelyezni, hogy a nem kívánt visszaverődéseket kikerülöd. Nekem sikerült, a nejem kicsit ijedten vizsgálta a boldog vigyort a képe-men. Gyakorlatilag mindkét oldalon egészen rátooltam a falra, mire a szinpad tompulni kezdett. Kis mozgásokra nem annyira érzékeny, igazán tökéletes hangfal, ha nem egyedül akarsz zenét hallgatni.

A Venus kicsit eltér a normálisnak nevezett zene reprodukálástól.

Az énekes nem középről énekel, mint más hangfalaknál, hanem egyszerűen csak ott van. Persze, ha az a

fajta rajongó vagy, aki a szék szélén ülve próbálsz centiméter pontossággal meghatározni a másodhagedűs pozícióját a szinpadon, akkor a Venusnak hiányosságai lesznek ezen a téren. Szintúgy, jó erőben lévő erősítőt kell használnod, hogy meghajtsd ezeket a szépségeket. Ezt a kis picit hátrányt elfelejtjed, mert mindegy milyen előadót hallgatsz hamar rászoksz a jó minőségre.

Amikor elképzeled, hogy a magas-sugárzót a föld felé fordítod - már gondolsz, hogy ebből csak egy tompa, unalmas hang születhet. Nem így van ez a Venus-szal, szépen, részletezően szólalnak meg a magashangok. Az énekehang különösen kiemelkedik. Nagyon precízen behatárolhatsz mindent a sztereó-székből, bizonyára nem erre számítottál. Meglepő a mélyhangok kezelése is, pláne a doboz méreteihez képest. A mélyhangszóró mérete sem nagy, mégis jól bírta az iramot, betöltötte a szobát, soha nem tévesztve ritmust.

Az egész rendszer olyan melegséget áraszt, hogy a szememet becsukva majdnem úgy éreznem, hogy egy füstös jazz-klubban hallgatom a koncertet, akkora életet hozott a Venus a szobámba.

A Hi-Fi News ítélete

A Duevel elkötelezettsége a minden irányban sugárzó hanggal kifizetődik. A hang teljesen más, mint a konvencionális hangfalak esetében, A Venus teljesen betölti a szobát, teljesen megszünteti a megszokott zenehallgató fotel kis pontját, tényleg sajnálom, hogy vissza kell adnom.

stereophile

Quad Artera Solus integrált erősítő és CD játszó

Herb Reichert

Úgy tervezték ezt a kombót, hogy jól mutasson a nappaliban, vagy az irodában. Jól mutat, komoly mérnöki munka eredménye és érződik, hogy igazi audiofil termék a Quad névvel.

AB osztályú 75 W-os erősítő, DAC, fejhallgatóerősítő és a JVC által gyártott CD játszó egy készülékben. A készülék hátulján található 2 db RCA analóg bemenet, 5 digitálissal kiegészítve. (USB-B, 2 optikai, és 2 RCA) A kimenetek: XLR, RCA és digitális is. A szokásos hangfal-kimenetek és a Bluetooth antenna csatlakozása. Sok lehetőség, de talán a legfontosabb az óriási távirányító. Ezt használják majd

a legtöbben, hogy ne kelljen mindig a FooBar2000-es alkalmazást futtatni. Kényelmesebb a távirányító, ha az ember CD-t hallgat többnyire.

Az USB-n keresztül is lehet zenét hallgatni, ehhez tanácsos letölteni a DSD kiegészítőt, hogy a 384 kHz-es muzsikát, illetve a DSD256-os felbontását is tudjuk lejátszani. (ugynakkor, velem együtt nem alkalmas a Roon szervezésére).

Összességében a zene a hálózatról energikus volt, jó kontrasztokkal. Tisztában hallottam, jobb ritmusokkal, mint a Chord Qutest DAC-kon keresztül.

Négy különböző szűrőt választhatunk a zenehallgatáshoz, ezzel testreszabhatjuk a különböző berendezéseket, amiket használunk. Nagyon függ ez a hallgatótól, és nem is mindegyik használható a beépített CD játszóhoz, illetve az USB-n érkező jelekhez. Nekem mmindenestre a Smooth elnevezésű

szűrő vált be. Ez a gyár alapbeállítása is. Kipróbáltam a többit is, volt amelyik néha kellemesebb volt a fülemnek, de kevésbé érdekes, szétcsúszó fókusszal. Azért nem értem, a modern digitális mérnököket, miért tesznek ki engem ilyen választásoknak? Lehet, hogy ők nem is hallgatják meg ezeket a lehetőségeket, csak a számokkal dolgoznak?

Többféle hangfallal kipróbáltam, a Klipsch RP-600M, a Harbeth P3ESR és a Magnepan .7-tel. A Rogue Audio RP-7 előerősítőt és az EleKit TU-8600R erősítőt váltotta most le a Quad Artera Solus. Három fő kategóriába sorolom a Hi-Fi készülékeket: unalmas, zavaró és megnyerő. Mindhárom hangfallal a megnyerő kategóriába sorolható a Quad. Nem igazán számítottam ilyen eredményre.

Az integrált erősítő referenciám a Pass Labs INT-25, ami minimalista szerkezet. Kétszer olyan nehéz, egy harmada az ereje viszont háromszor annyiba kerül, mint a Quad. Nincs benne DAC, fejhallgató-erősítő, iPhone kezelő felület és CD játszó. A kettő összehasonlításából persze a Pass Labs jön ki győztesen, de a Quad-nak sincs ok a szégyenkezésre.

A CD játszó

Amikor CD-t hallgatunk, hamar észrevesszük, hogy itt nem csak egy odadett szolgáltatásról van szó. Meglepetésben volt részem néhány felvételnél, olyan finomságokat hallottam, amik eddig rejtve maradtak. Nálam a zenehallgatásnál a hálózati lejátszás képviselte a jobb hangzást, de csak mostanáig. A Quad beépített CD játszója minden más digitális forrásnál jobbnak bizonyult.

A Bluetooth is használható, de nyilván nem ez a referencia szint.

A fejhallgató kimenet

Amikor az erősítőn van erre lehetőség, mindig kipróbálom a fejhallgató kimenet

et is. Nehéz leckét adtam most egy (50 ohmos, 83.5dB/mW) HiFiMan HE6se füléssel. Nehezen hajtható, amikor hangosan hallgatom, több kraftra van szüksége, mint más fejhallgatóknak. Finoman szól, de elveszett néhány finom részlet. Nem összevalók. Kipróbáltam néhányat, a Focal Clears jött be nekem. Komoly fejhallgató rajongóknak nem javaslom a Quad fejhallgató kimenetét.

Összegezve

Ahogy említettem a három kategóriát, (unalmas, zavaró és megnyerő) a Quad Artera Solus könnyedén sorolható a harmadik kategóriába. Könnyű kezelni, és zenei hangzása van. Ajánlom azoknak, akik még szeretnek CD-t hallgatni és egy elő, természetes hangot akarnak egy egyszerű zenejátszó berendezéstől.

Lindemann Limetree Network

Gyorsan követte a Limetree a Bridge médialejátszót, ugyanolyan házba tették ezt is. Viszont a Lindemann Limetree egy komplett játszó, beépített DAC-kal, RCA analóg kimenetekkel. Nincs digitális kimenete, van viszont USB-A, amire külső tárolót, vagy

USB-s CD játszót köthetünk. Wi-Fi és Bluetooth vezeték nélküli csatlakozás is lehetséges. A hálózati kódolása különbözik a hasonlóan árazott lejátszóktól. AKM AK4452 DAC-ot használ, dupla monó leosztásban. Kétféle lehetőség van, a jelet ahogy van feldolgozza egészen 24-bit/384kHz-ig, vagy DSD256-ig, a másik megoldás, hogy minden bejövő jelet felkonvertál DSD256-ra.

Irányítani a gyár saját iOS vagy Android alkalmazásán keresztül lehet, ami nem nagy szám, inkább csak megfelelő. Nem nagyon szeretem a megoldásukat, elég nehézkes a nagyobb könyvtárakban navigálni. Támogatja a Tidal, Qobuz, Highresaudio, Spotify és Deezer szolgáltatókat és az internet rádiót is. Használhatjuk Roon kliensként is.

Ahogy megszoktuk a Limetree családtól, ez sem egy műalkotás a kinézetét tekintve, de jól összerakták és amikor megszokod a LED jelzéseket, tudhatod, mi történik éppen. Szokatlan a hálózati lejátszóknál a 3,5 mm-es fejhallgató kimenet, amit ebbe a készülékbe építettek.

Hangminőség

Mindig sok összetevője van a vásárlásunknak, mi a fontos a szolgáltatások, vagy a minőség. Jó hiem van ezzel kapcsolatban, a Limetree az elsők között van az 500 000 Ft alatti kategóriában.

Naim Supernait 2 erősítővel próbáltam, a felkonvertálás nélkül, jól muzsikált, energikus, élő és jól részletező előadást adott. A legjobbját akkor mutatja, ha jó felvételekkel tápláljuk és ez igaz az ismert szolgáltatókra is.

ha elváránk, hogy legyen lehetőség az AirPlay2-re, vagy a Chromecast kapcsolódásra - ami ezzel a kis készülékkel nem sikerülhet - ugyanakkor a hangja olyan, hogy semmilyen jobb készüléket nem találtam ilyen árkategóriában. Szóval, ha a hang számít a legtöbbet, Roon használó vagy és ennyi pénz szánsz a vásárlásra, megtaláltad a neked való lejátszót.

Bekapcsolva a DSD-re való felkonvertálást, ne várjunk csodákat, de érdemes ezt a beállítást használni.

A hangzás nem javul sokat, de a tér növekszik, a szinpadkép tágul. Pláne, ha komplex felvételekkel használjuk, igazán megmutatja a legjobb oldalát, különlegesen közel hoz minket a valósághoz.

Ajánlás

Ez a hálózati lejátszó előben jobban mutat, mint ahogy itt bizonygatom a papíron. Ez a 400 000 Ft alatti ár egy ilyen német precizitással megépített készülékért igen kedvező, még akkor is,

WHAT HI*FI?

NAD C 658

Együtt érezhetsz azokkal, akik felelnek a médiajátszók tervezéséért. Minden szempontból folyamatosan többet kell tudniuk, ha eredményt akarnak zeneszórás terén.

A NAD C 658 a drágább készülékek közül jön, elvárható a sok szolgáltatás. Lejátszó, DAC és előerősítő egy dobozban.

A saját zenék lejátszásán kívül alkalmas a Spotify, Amazon Music, Tidal, Deezer, Qobuz, HDTracks, Napster, TuneIn Radio és iHeartRadio működtetésére is, 32 bit/192KHz-ig. (az MQA sem probléma neki). Ethernet, Wi-Fi, Bluetooth és Airplay 2 természetes.

Több szobában is használható, analóg és digitális bemenetek (lemezjátszót is ráköthetsz)

Foglalkoznak a fejleszhetőséggel is, a részegységeket cserélheted, hogy folyamatosan a legfejlettebb technológiát alkalmazhasd. Extra pénzt már most is beleteheted a 4K-s HDMI kimenetet.

A beépített Dirac Live alkalmassá teszi a szoba akusztikájának vizsgálatára és aztán optimalizálja a hangzást ennek függvényében. (ez kb. 20 perces procedúra) Kipróbáltuk, tényleg ad a zenehallgatás élményéhez, pedig alap felállásban is

nagyon élvezhető ez a készülék. Lépést tart az évek óta díjakat nyerő Cambridge Audio Azur 851N lejátszóval, talán ritmusok súlyozásában elmarad kicsit, nyitottságban viszont jobb. A kinézete kicsit csalódás, ebben az árkategóriában többet adnak a formatervre. A műanyag távirányító sem dob fel egy pillanatra sem. Végeredményben azért ebben a kategóriában (800 000 Ft környékén) a jobb előadók közé tartozik, jó munka volt a NAD-tól.

**Az U1 ereje egy kisebb
csomagolásban**

Ode to Joy
Ludwig van Beethoven 4/4 14:49
DSD 2.822 MHz 1 Bit

LUMIN

LUMIN U1 MINI

Miért a Lumin U1 Mini?

A Lumin D2 hatalmas sikere után a gyártó megvizsgálta a lehetőséget, hogy a Lumin futómű technológiáját hasonlóan elérhetővé tegyék. Az eredmény nagy teljesítmény kompakt csomagolásban. Az U1 Mini szinte minden kategóriában hozza az U1 szintjét, kivéve az árat.

Limar Audio

Szent István krt. 12.
I. em. 4/a
Budapest 1137
Email: info@limar.hu
Telefon:
(+36-1) 359-3136
(+36-1) 329-2980

Ez a futómű kombinálja az U1 és a D2 előnyeit.

- a Lumin D2-ben használt processzor ami támogatja a DSD256 és 384khz lejátszást
- MQA lejátszás
- 5-féle digitális kimenet (USB is)
- Alacsony zajú leszigetelt trafó

Az új doboz és a belső alacsony zajú kapcsolós PSU alacsonyan tartja az árat, de a magas minőség marad.

- Mintevételezés minden használható formátumhoz DSD128-ig
- DoP támogatás

TÖBB, MINT A RÉSZEK ÖSSZEGE

**SZÁMÍTÓGÉP ALKATRÉSZ
NAGYKERESKEDELEM**

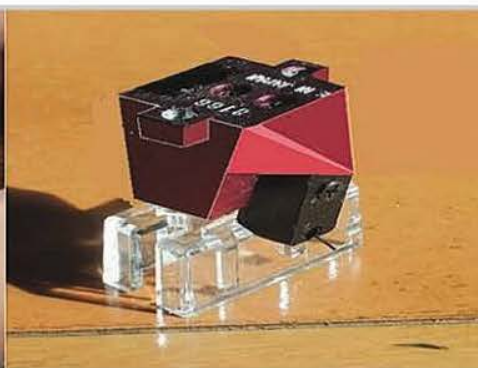
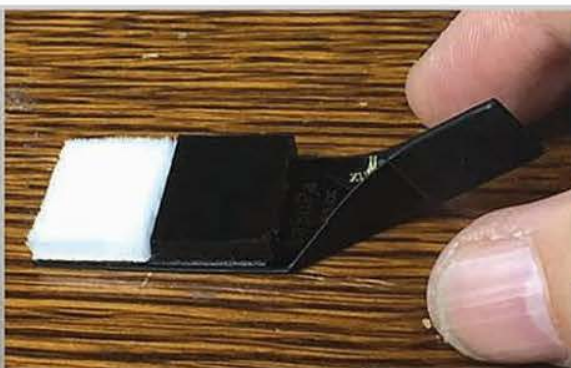
JTC Kft.
1033 Budapest, Szőlőkert utca 4/b.

mobil: +36 30 202-7713

tel.: +36 1 469-5847
fax: +36 1 469-5870
web: jtc.hu

LORICRAFT:
loricraftaudio.co.uk

FIDELIX:
www.sibatech.co.jp/sasupa/index.html

TIGLON:
www.tiglon.jp
www.sibatech.co.jp/tiglon/index.html

Analog Audio

www.analogaudio.hu
www.facebook.com/analogaudiohu
telefon: +36/30-595-57-19
m:kyt@analogaudio.hu

HAZAJÁRÓBAN

Hazajáróban

Vass András Györgynél

Engedtessek meg nekem ez a cím. Minden hifis életében vannak olyan helyek, ahová úgy érzi, hazamehet. Az egyik hely, ahol a hifis barátaim között otthon érzem magam, az Gyuri bácsinál van.

De úgy gondolom, nem csak én lehetek ezzel így, hanem még sokan az egész országból. Hiszen, aki csak kapcsolatba került Audio Note, illetve Kondo termékekkel, mindenképpen, minimum hallania kellett róla, de inkább találkoznia volt érdemes Vass András Györggyel, Magyarország szinte egyetlen Audio Note „karbantartójával”.

A kilencvenes évek elejétől kezdve, amióta csak kapcsolatba került a cég hazai képviselőjével, sok száz márkán belüli, illetve egyéb, főleg csöves készülék volt a keze alatt. Nem csak javítás céljából, hanem továbbfejlesztés, átalakítás motivációjával is érkeztek hozzá az eszközök. De bármi volt is a feladat, amivel megbízták, mindig igyekezett maximálisan a legjobb tudása szerint segíteni bárkinek. Így van ez még egészen a mai napig is, s bár már 75 év élettapasztalat kíséri, még mindig szeretettel, türelmesen és jókedvűen fogadja a segítséget kérő, vagy akár csak egy jó beszélgetésre vágyó hifiseket. Ilyen baráti légkörben, sok hifi között beszélgettem vele, most a hifi magazin megszólításából.

... erre a hatalmas tapasztalatra, élete munkájára kérdezve egy viccet mesélt a beszélgetés végén (remélem jól jegyeztem meg):

Szentpéterváron két zenész sétál. Elérkeznek Csajkovszkij szülőházához, látják, ott a tábla: itt élt a híres zenészerző.

Mire, az egyik: tudod a te házad falára, mi lesz felírva, ha már meghalsz? – **ELADÓ!**

Nevetek, és közben igyekszem hangsúlyozni, hogy mennyire gazdagnak tudom azt a munkásságot, ami az Övé...

Honnan eredt a zene az életedben?

Már gyermekkoromban tanultam zongorázni, 11 évet jártam zeneiskolába. Most is van, igaz egy egyszerűbb billentyűs hangszerem, néha elő is veszem.

(Közben jazz és komolyzenei válogatásokat hallgatunk, főleg lemezről.)

A műszaki vonal pedig, hogyan kapcsolódott ehhez?

Amikor a Miskolci Egyetemen, műszaki rajzolóként kezdtem dolgozni, találkoztam egy meghibásodott, speciális mérőműszerrel, amiről azt mondták, csak valahol Németország környékén lehet javíttatni. Azt mondtam, hogy megpróbálom rendbe hozni. A professzor kételkedett, de 5 perc múlva már újra működött a gép. Innentől kezdve pedig, amikor szabadidőm

volt, lementem a raktárba és sorra kezdtem javítani az ott pihenő, rossz gépeket.

Az elektronikai ismereteket egyébként szakkönyvekből, szakújságokból tanultam, inkább olyan autodidakta módon. **(Sok egyéb mellett Ágoston Lajos könyvét is kiemeli.)**

Ebből viszont, hogyan lettél Audio Note szervizes?

kezdve a nyugdíjazásomig feljártam a fővárosba. Emlékszem, még levélben kerestem meg először. A nyugdíjazásom óta viszont, már mindenki ide jön, és csak itthon dolgozom.

Bemehetünk –e a műhelybe?

Természetesen igen.

(Egy 6 – 8 m²-es kis szobába toppanunk, ahol minden csupa műszerész és mérő gép és mérő alkatrész, műszaki rajz gyűjteménnyel fűszerezve. Mindez a lehető legnagyobb rendezettségben.)

Itt dolgozom, minden munkát itt végzek, itt minden egy helyen van.

...már rögtön le is vesz néhány mappát, amiből a számomra érdekes dolgokat ki is keresi – a hangfalakról...

Ez itt az LS 3/5A doboznak a leírása, hangváltója, méretek stb. De építettünk szélessávú hangsugárzót is, Lowter hangszóróval... Őrzök alkatrészlistákat is, Japánból. Drágák, de igen jó minőségűek... és természetesen ide van elrejtve sok-sok erősítő műszaki leírása is.

Közben mindent megnézhetek, megmutat. Ebben a helységben műszerész esztergátót a nyákelel készítés eszközein keresztül, a legkülönböztöttebb mérőműszerekig minden megtalálható.

Ezek itt pedig az engedélyek, amivel dolgozhatok. Különböztöttebb területeire szólnak a tervezésnek és a kivitelezésnek. Amikor ezeket megkaptam, már önállóan is vállalhattam munkákat, nem csak az egyetemen keresztül, ahol tanítottam. Így, tervezhetek olyan eszközöket, gépeket, melyeket gyártásba is tehetnek. Sőt, ehhez kötve állították ki őket. Csak akkor, ha már volt olyan tervezésem, amelyet gyártottak is.

Emlékszem, korábban mondtad, hogy egy üvegyárába is terveztél egy igen fontos gépet.

Igen. Mindjárt megmutatok egy ilyen tervrajzot...

Amit most látsz, az egy CNC gép munkaeszköz tárája. Ezt a részt én terveztem. Itt van a teljes gép leírása...

Közben átmentünk fénymásolni, mert kisegített egy hangváltó tervvel. Ekkor mutatta meg a rádió adó-vevőt.

Ezzel pedig itt rádiózhatok is, ha van időm. Külön meg kellett szereznem az engedélyt, ott van a falon. A Galya tetőre küldöm a jelet, majd onnan hűsszoros erősítéssel megy tovább...

Köszönöm, hogy ide is beengedtél Gyuri bácsi!

Szívesen! Menjünk vissza a zeneszobába.

Az állványokhoz közelebb lépve, rákérdezek egy aktuális témára: Az „új”, Angol Note vonal termékeire többen néznek kérdő szemmel, mert látják, egyszerűbb kapcsolástechnikával is dolgoznak. Például, kevesebb csövel, ugyanazon műveletnél. Vajon a hangminőséget ez rosszul befolyásolja?

Úgy gondolom, nem feltétlenül. Van, hogy valóban jobb az egyszerűbb felépítése egy áramkörnek. Nem rosszak ezek az újabb termékek sem. Például a Soro, vagy más SE felépítésűek, jól szólnak. Sőt, ha jobb csövet találnak, lehet jobb is!

Tudom, hogy sokan szeretik azokat a készülékeket is, melyeket még a Japán tervezés szerint utánépítettél. Vajon, milyen tudásuk lehet az eredeti, ottani szerelésekhez képest?

Ennél a legújabb építésnél (Ongaku) is biztosan vannak különbségek, már csak azért is, hiszen, Kondo ezüst trafókat használt. Illetve, például a kábelezettségben is lehetnek eltérések...

Úgy, hogy Csontos István, '90 környékén kerestem egy csöves erősítőkhöz értő szakembert. Akkor ajánlottak engem, s onnantól

De igen jó minőségű, gyors, transzparens lett ez a darab is. Amióta hallottam, csak finomodott a hangja.

Igen, valóban így van, mostanában legtöbbször ezt hallgattuk. Én is nagyon szeretem. De a régi erősítőm is itt van, ez egy Neiro,

ennek már nagyon kiegyensúlyozott a hangja, meleg, barátságos. Egyébként én csak ezeket az SE változatokat készítem.

20 év alatt volt ideje bejáratódni...

Hogyne! Rádásul Lundahl trafók vannak benne. Az enyémen

hangerőszabályzás nincs, hiszen mindig előfokról használom. Az Ongakuba azt is beleépítettem...

Érdekesség még, hogy az egyik alkalommal, amikor Kondo itt járt és meg lehetett hallgatni az erősítőket, amiket hozott, én is találkozhattam vele. Ekkor saját kezűleg nyomta kezembe a tervrajzokat, amik alapján dolgozom ma is.

Ez igen különleges élmény lehetett!

Hogyne! De visszatérve az építésre, többször voltam hazai kiállításon, pl. Hódmezővásárhelyen is. Ezeket még Ágoston Lajos szervezte. Meg is jelent néhány cikk, pl. a VA feliratú erősítőm képével. Pávó Feri készítette ezeket a trafókat is, amiken látod a monogramot. Majdnem olyan, mint az AN, csak ez VA...

És mik ezek a nagy csövek? (Mutatok a sarok polcra.)

Szovjet katonai csövek. Az SS20 rakéta rendszer tápegység csöve. Érdekessége, hogy ezzel zavarták itt Miskolcon a Szabad Európa Rádió adását – amit egyébként most terveznek újraindítani.

Be lehetne építeni ezeket erősítőbe is?

Be bizony. De volt, aki ilyenből készített tápegységet magának, és azon mindenféle feszültséget be lehet állítani...

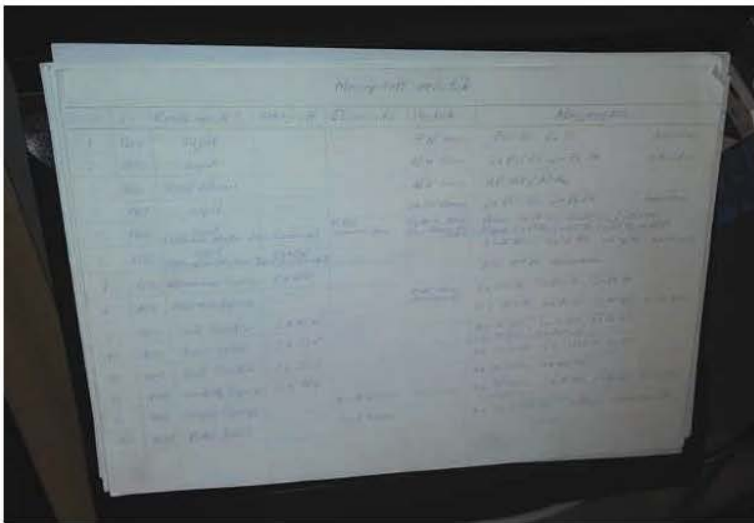
Egy kicsit arrébb, lehet rajta lesz a fényképen, az a háromszöges jel pedig a 47LAB-é. Sok-sok egyéb hifis dolog mellett, voltak itt nálam olyanok is, de azért én a csövesre szavazok. Egyszer Csontos Pista elhozta még az Avantgarde hangfalait is.

Gondolom, azok nagyon egyediek voltak, talán kicsit színezetten is.

Igen, tulajdonképpen úgy tapasztaltam, legjobban a rézfűvósok szólnak rajtuk.

Beszéltük egyszer az elméletemet, hogy talán, ha élethűen szeretnének visszaadni a hangszereket, minden hangszerhez mindegyik típushoz más típusú hangfalat kellene fejleszteni... Olyan dobozt építeni, ami mindent, még

egy nagyzenekart is pontosan egyszerre képes a hangban visszaadni, szinte nem is lehet építeni.

Ahhoz bizony nagyon jó hangfal kell. A Hifi-Choice-nak volt egy minősítő-besoroló részletezése, elő is veszem. A 'poor'-tól egészen az 'excellent'-ig kapták az értékelést. Ez utóbbit egyik sem érte el, illetve egyszer fordult elő, egy kb. 15 ezer akkori angol fontosnál. De az olyan volt, hogy a gyártó elment és ahhoz a

szobához állította be, és onnan nem volt szabad átvinni sehová.

Az én hangfalaimat is Isten őrizz piszkálni, hetekbe telt, mire beállítottam. Muszáj voltam újra megtenni, mert új peremeket kaptak nemrég.

Vizont most már nem a fújható (motor) gumitömlők vannak az állvány alatt, hanem szorbotánból készült kisebb darabok. Ez is speciális akusztikai csillapító gumi,

Manger Isopack márkájú, 4-4-et tettem a vasállványok alá, de még közbeiktattam egy kicsit nagyobb felületű falapot is, hogy stabilabb legyen az egész. Bár az előző megoldással is szerettem a hangot, de ez így egyértelműen jobb!

Én most már fa állványokat használok, mert úgy vettem észre, hogy a fémek, még homokkal töltve is inkább magukban tartják és „cirkuláltatják” a rezgések egy részét, de nem vezetik le. A fa viszont jobban...

Egyébként a lemezejátszónál is használom ezt az anyagot.

Beszéljünk most erről, hiszen a lelkemre kötötték, erről igazán kérdeznek meg mindent.

Itt van az eredeti leírás és rajz. Azt bátorkodták ráírni, hogy a világ legjobb lemezejátszója.

De, ha nem is az, biztosan az egyik legjobb.

Igen. De a tervező nem talált gyártót, és nem került sorozatgyártásba, mert annyira összetett és bonyolult a megalkotása. Sőt, ha már van van készen, akkor is csak a gyártó tudja beállítani, és, ahhoz már nem szabad nyúlnia a tulajdonosnak. Kezdvé a kompresszortól, minden alkatrésznek pontosan a helyén kell lennie, mivel ugye légcsapágyas.

Vagy valaki így ért hozzá, mint Te Gyuri bácsi, és akkor mindig jól fog működni!

(Folytatás következik...)

VENDÉGJÁRÁSBAN

Vendégjárásban

A rendszer aktualitását az adja, hogy Magyarországon egyáltalán ilyen van, - ez elegendő indoknak számít, azt hiszem... Az egyre inkább retróba hajló elektronika felett már lassan eljárt az idő. Ilyenkor jogos a kérdés, miért nem a legújabb fejlesztés sorakozik a polcon? Nos, a válasz egyszerű: amellet, hogy többsége utód nélkül futott ki és így nincs mire továbblépni, - már márkán belül természetesen, - ezek az elektronikák képviselnek egy szemléletet, egy értékrendet, amit érdemes megőrizni.

Igaz, a jelen is képviselve van ebben a rendszerben, ráadásul igen érdekes formában mutatja meg magát. E termék újdonsága révén még igen ritka a felhasználóknál, de kifejezetten formabontó a világa. Ez az állvány. Viszont ne szaladjuk ennyire előre, megpróbálom bemutatni a rendszert részleteiben és a maga teljességében egyaránt.

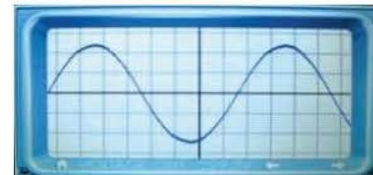
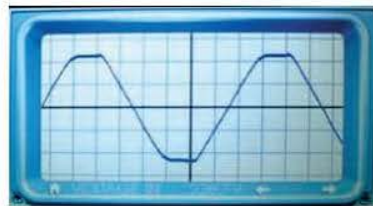
Az akusztika

A ház modern, nem feltétlenül hifizéshez készült lakószobákkal, de azért, ha szűken is, mégis talált megfelelő helyet benne magának a hifi. Látszóbeton megoldásai, a kemény felületek, a konyhával

és az étkezőrészlettel egybenített tér, mely bár nem túl terjedelmes méretű, enyhe visszhangossággal keretezné a hangot. De megbontva a függönyökkel, a nagy ülőfelülettel és a berendezési tárgyakkal, úgy oszlik el az akusztikában a zenei teljesítmény, hogy visszahatása inkább jó térképzést okoz, sem mint visszhangosságot. A hangfalak közel kerültek a falhoz, de mégis úgy szólnak meg, mintha nem lenne mögöttük semmi. A színpad akár méterekre mögöttük és valamelyest előttük is megjelenik.

Energiaellátás

Az eleje, a PS Audio PerfectWave Power Plant 10-re van bízva. Becsatlakozása a hálózatba, nem különül el a ház többi fogyasztójának kiépített áramköröktől, így kifejezetten hasznos lehet egy ilyen szerkezet bevetése. Monumentalitását (43x36x21,5cm és 33kg, az új ára is 4999 USD volt!) ezúton is hangsúlyozom, hiszen a cég egykori csúcsterméke volt, amiből következik, hogy csúcslvárások kereszttüzeiben is állt. Meg is tettek minden tőlük telhetőt, hogy ebben a tekintetben ne ébresszen kétségeket, méretein túl, ha például végigmegyek a

menürendszerén, a funkciók, melyek a hálózat paramétereinek javítását célozzák, szintén ezt tükrözik. Egyébként könnyen értelmezhető és kezelhető és Péter, a tulajdonos szerint is igen hatékonyan veszi fel a harcot a hálózati zavar ellen. Ő rendszeresen méri az elektromos áram THD értékét 3,5%-on, amiből a PS 0,1%-ot csinál. Ezen felül az esetlegesen ingadozó feszültséget is a beállított 230V-os értéken tartja, mert gyakran befigyel a bejövő áram feszültsége ez alá. 1200VA folyamatos és rövid ideig 1500VA csúcsteljesítmény kezelésére képes, ami úgy vélem mindenhez elegendő, amit a szoba

hifis részében látok. Kilenc aljzata is elég, sőt, van közte három, amit nagyobb teherbírásra terveztek, külön az erősítők számára. Így is van használva.

Most, - bár ilyen készülékeknél szeretem firtatni, - további kérdéseket nem teszek fel a hanghatásával kapcsolatban, hanem hiszek a tulajdonosnak, akinek jó füle van és helyesen szokta értelmezni, amit hall. Egyébként sincs lehetőségem most külön ennek hasonlítására...

Összeköttetések

A kábelezés éppen változóban van, a homogenizáció szellemében. Egy elemét szeretném csak kiemelni, ami érdekesség több szempontból

is, ez pedig a MIT csúcsterméke az Oracle 1.1!

Vegyünk két fém koffert, jókora fogantyúkkal, madzagoljuk be a hangfalakhoz meg az erősítőhöz és kész - valahogy így kell elképzelni. A titok pedig az, ami a fém dobozokban van. Ezt persze nem tudjuk elképzelni, kinyitni pedig vétek lenne... Fontosabb, hogy a hallottak alapján úgy tűnik, kifejezetten illeszkedik a rendszerbe. Fenntartásomat ezzel kapcsolatban most sem tudom cáfolni és visszaigazolni sem, hiszen nem célom szétborítani a rendszert. Ez pedig azért (is) van, vagy volt, mert korábban, egy másik rendszernél egyáltalán nem illett a lánchoz. Most pipa!

Rezgéscillapítás

A hangfalak a saját műanyag lábukon állnak. A bemutató során a parketta rezgéseire is figyeltem, hogy a hangfal mennyire dolgoztatja meg a környezetét. Az aljzatbeton vastag és sziklaszilárd. Építész házában vagyunk, ez biztosan nem lett elismámolva, csak azért mert alul el van rejtve. De a tömeg felett a faborítás bizony rezeg. Viszont az elektronikát magába foglaló WP Audio Stands állványokon ezt már nem érzni. A gyártó (Core Audio) ígérete szerint a szeizmikus tartomány rezgéseinek átvitele tabunak számít az állvány számára. Amennyiben így van - a mérési jegyzőkönyv szerint igen, amit azonnal készhez is kapok - akkor az állványra helyezett technika „csendben van”. Lehetne ezt a kérdést is még tovább firtatni, hogy mi van az állványban felhasznált anyagok önrezgésével, ha mégis egy-két kósza frekvencia áthatol a vastkos rezgéscillapító megoldásokon, de most nem ez a cél. Talán, ha önállóan lenne alkalmam vizsgáztatni a technikát és mérni... Most ez is az összkép része, nem elkülöníthető, és olyan embert találni, aki kihallja a hangképből, ismeretlen helyen, ismeretlen rendszerből az állványt, na, azt jól megnézném magamnak. Nekem sem sikerült, holott a rendszer több tagja ismerős már a számomra, többször is zenéltünk már itt együtt és az akusztikai tényező viszonylag könnyen behatárolható, mégsem... Az állvány kivitelezése szép munka, tetejébe igen precízen van megmunkálva, részleteiben is jól hangolt kivitelezésről árulkodik. „A dupla tuskézések magassága állítható, a tüske hegye egy kialakított mélyedésbe ereszkedik. A rezgéscillapító tömbök valamelyest hasonlítanak ahhoz, mint amit a játszótereken használnak.” - meséli

büszkén Péter. Őt meggyőzte az állvány és az üzenete. Ebben benne van a kivitelezés, a formanyelv és az ígélet, mellyel a megfelelő rezgéscsillapításért küzd és a megfelelő nyugalom megteremtéséért a rendszer számára.

Klipsch RF-7

Honnan is kezdhethetném a hardver rész felsorolását, mint a végénél. RF-7 - komoly történelme van már ennek a hangfalnak is, pedig ez a modell a tradicionálisnak tekinthető vállalkozás újkori történelmében nyom a latba (volt már MKII és elérhető az épp aktuális MKIII modell is). A Klipsch mindig is előszeretettel rendezkedett be a stúdiótechnika paramétereit közé, legtöbbször így is jegyezték a komolyabb termékeit. Legalábbis

bármilyen Klipsch-et vettél, könnyen belemagyarázható volt egy ilyen színezet. Ez jó lenne reklámfogásnak is, de náluk ennél sokkal többről van szó, hiszen vonzódunk az ideológiai magasságok felé és a stúdiótechnikai háttér a legtöbbször valódi minőséget feltételez, legalábbis korrektebb lesugárzás ígéretével kecsegtet, ez pedig magával hozza a minőségi produktumban való mélyebb hitet. Idővel persze nyitniuk kellett a házi felhasználás felé is, de az addigra már kösziklává nőtt márka 'imidzs' adta ennek az alapját.

Az egyik csúcstehát az RF-7 volt. Ez, - bár náluk is egyre fontosabbá vált a megjelenés, a dizájn is, - még a jól bevált kockaformára, a könnyű hajthatóságra és az impulzív, igen hatásos megszólalásra épít. A hírnév egyik oka az érzékenységi adat, hiszen ez a doboz is 100dB feletti, egészen pontosan 102dB érzékenységgű. Így, a néhány wattos csövesek már elegendőek a meghajtásához, elvileg - és gyakorlatilag is, de a tulaj előtt inkább csak elvileg jelenthetem ki, mert épp az imént állapítottuk meg, hogy nem rossz az, ha egy erőmű dolgozik előtte. Igen, a tartalékok... mint az emberi agynál. Állítólag csak néhány százalékát használjuk, de, ha a maradék nem lenne, valószínűleg hiányozna. Bár ezt a felvetést nehéz megerősíteni, mert még nem akarta önként senki kipróbálni a gyakorlatban, hogy így van-e, - ha helyesek az információim.

Méretes doboza jóval méter fölé nőtt (116cm). 29,5cm-es szélességét a mélyhangszórók kiterjedése (25cm), mélységét, ami 45,5cm, a két sugárzó által igényelt literszám adja. Ekkora dobozhoz megfelelő súly is tartozik (42,6kg) - nem véletlenül képes így beledobogni az aljzatba. A 32Hz-től ébredő mély löketeinek a terjedését a tömege garantálja és ezt még a lábkialakítás tompítása sem akadályozhatja meg. Terhelhetősége 250 Watt, ami garancia arra, hogy kihajtva nem akarunk vele egy légtérben tartózkodni. (Névtelen impedanciája 8 Ohm). Bikábelezhető és érdemes így használni, a jobb lesugárzási potenciál érdekében. Ilyen érzékeny doboznál jól átjön már az átkötés saját hangú „hozzáadott értéke” a hangzáshoz.

Elhelyezése nyilván alku kérdése, valahol az élhetőség és a lehetőség keresztmetszetében. Nem nagy, de elfogadható a körülötte lévő tér a nappaliban (ezt így, még a családtagok is elfogadják), de talán jól jönne még néhány centi faltól való távolság, szerintem. A hangzás meggyőző, de lehet, ha kipróbálhatnám, akkor új tanulságokat generálna a fülünk. Egymástól cca négy méterre vannak és nagyjából tőlem is, ha közepén ülök. A nyitott tér tehet arról, hogy a hang nem kezd el gombócosodni, hanem szétárad az alsó szinten. Mondjuk, amennyire ismerem a helyi zenehallgatási szokásokat a hangerőt tekintve, akkor az emeletre és a szomszédhoz is bőven jutna belőle, - mivel a fal elsősorban az élő jellegű megszólalásáról híres és ez automatikusan hozza magával a koncerthangerőt is.

Sony HAP-Z1ES

A Sony az utóbbi időben nem sokat tesz a hifisek boldogításáért. Innen üzenem nekik, hogy félre kéne tenni a marketinget és újra belecsapni a (lehet, hogy) veszteséges hifi gyártásba. Sok hívőt tehetnének boldoggá. Igen, mert mára egyértelműen létezik a kaszt, a retro Sony-fanok tábora.

Nagy felbontású HDD audio lejátszó és Wifi, illetve Ethernet

kapcsolódása miatt ugyan korlátozottan, de nevezhető streamernek is. Igen, mert nem minden forrással kompatibilis. Feltölthetjük 1TB-os tárolójára kedvenc zenéinket egysesek és nullák formájában 24bit/192kHz-ig, (32bit/5,6MHz- DSD), vagy szívgogathatjuk a Spotify vérét. Támogatja a FLAC, WAV, AIFF, DSD... formátumokat. A 4,3"-os előlapi kijelzőre rábízhatnánk magunkat, dekoratívan tájékoztatna, de ehhez oda kéne látogatni a közelébe. Olyan felhasználót én még nem láttam, aki vándorolna vezérlés közben, ezt megteszi helyette a távirányító jele, vagy a hálózati összeköttetés infocsatarnáján keresztül valamilyen okos eszköz. Telefon most is kerül és máris vált a lejátszó a csatornák között. Frekvencia átviteli képességét 2Hz – 80kHz-ig jegyzik (-3dB-en), de 0.0015%-os torzítása és több mint 105dB-es jel/zaj viszonya is megnyugtatóan hat, ha kérdések merülnének fel műszaki képességével kapcsolatban. (Listaára: 649.990 ft, – volt 2014-ben.)

Komoly megépítés, 14,5 kg a súlya, ES színvonal, ami mindig is összekapcsolta az értelmezést a minőséggel. Normál hifi méretű, az előlapon némi vezérlési segédlettel, a hátulján pedig a szokásos hálózati, digitális (LAN / USB) és analóg csatlakozásokkal, amelyek közül most az XLR van

a legjobban terhelve. Auditív képességeit bizonyítandó, igen élvezhető hangminőséggel hozakodik elő, még a kisebb felbontású Flac file-ok esetén is. Az állványzat legfelső polcán, a fő helyet foglalhatja el. Előtte ülve a szemünk rajta nyugszik meg, már, ha megszokta a látványt, egyébként folyamatosan pásztáz, de erre a következőkben adnék majd magyarázatot.

Sony CDP-R1/DAS-R1, szonis körökben a páros olyan, mint a „szent Grál”. Na ne már! - kiáltana fel az igazi hívő és születése óta másodszor sárgulna be, csak most az irigységtől. Csodaszép állapotban van a futómű és a konvertere is. Konzerválta az idő és a gondos tulajdonos(ok), az immár veteránkorba lépett elektronikát. Érdekes kérdés, mennyire lehet az ilyesmit életben tartani. Nos, úgy hírlük, hogy egy jó szakemberrel és néhány alacsonyabb típuszámot viselő, de donornak az alkatrész azonosság miatt megfelelő készülék feláldozásával lehet, sőt ez manapság már egyfajta küldetés is. Kifogástalanul látszik működni, tálca jár, fej olvas, léptet, teker... Kérdeztem is, miként van az, hogy mára a csökkent darabszám miatt ritkasággá érett dupla optikai összeköttetés helyett a digitális kapcsolat módja egy koaxiális digitális kábellel van megoldva? A szégyen opálos csillogása mögé rejtett pislogás árulta el, hogy

sajnálatosan megsérült az egyik optikai vezető szál (igaz nem nála), de nem működik.

Rést találtam a pajzson. A rendezett környezet tükröt állít a látogatónak. A berendezés, az enteriőr minden mozzanata otthonos, az ember jobban érzi magát itt, mint saját lakásában, ahol a gyerek folyton szétpakol és térdig járunk a játékban, - a többit ne is firtassuk. Szóval a vakond után, mely a kertben csak azért is azon a húsz centin támad, ahol nincs vakondháló, végre megint valami beleköthető. Azt hiszem, szerethetővé a dolgok az esetlegességek miatt válnak, ennek részei a hibák, amik miatt talán könnyebb azonosulni az új és valamelyest elsőre idegen környezettel, mert talán a belső mércét, amit magunkkal szemben állítunk fel, könnyebb így megugrani, látva mások „gyengeségeit”. Igaz otthon nincs ilyen CD-m, nem is lesz, háromezer euró alatt nem is érdemes gondolkozni felőle, ha rákivánnék egyre véletlenül. Mégis belül van lehetőség kötődésre? Igen, de nem árurom el, hogy a saját CDP-555ESD-mnek (ami ennek a kisöccsének számít, talán) meg lassabban jár a tálca, kicsit akad is a használaton kívülségtől, hogy azonnal felmentést adjak magamnak!

A látszatok háborúját nem most kell megvívni, ellenben el lehet merülni a CD lemezek már-már nosztalgikus hangulatában. Annyira megszoktam, hogy mindenki streamel, hogy a CD játsszó lassan olyan lesz, mint biciklin a kontrafék. A lejátszó meleg tónusú, érzelmes, barátságos hangját önmagában részletesen nem elemzem, a rendszerről alkotott összképben viszont bőven benne lesz a keze.

Maga a futómű 17kg fém és minimális mű-anyag, na meg az elegáns oldallapok miatt, fa kombinációja. A törekvés a minőség minél magasabb „hullámainak” meglovagolása lehetett. Ha ez a hasonlat, legyen, de méltó rá a Sony, mert úgy tűnik, neki ez sikerült. Ilyenkor mindig az a kérdésem, inkább

csak magamnak, most mennyiből lehetne kihozni ugyanezt? Ne is beszéljünk róla, de biztos hatalmas befektetés lenne egy ilyen terméket létrehozni, ráadásul csak egy szűk piac számára... 1987-től 1990-ig gyártották, korabeli árat elsősorban Japán Yenben találtam hozzá, akkoriban 300.000JPY volt (4000USD). KSS-190A lézerét megemlítem kötelességből, ha már Sony... Megépíttessége az Accuphase korabeli lejátszóit idézik, ez a külső megjelenésére és a belsejére is elmondható. További hasonlóságuk, hogy hasonlóan jól tartják az árakat, még, ha a CD korszaknak leáldozóban van is. Finom portéka, örömmel üdvözöltem, hogy újra találkozhattam egy ilyennel. Igen, ebből van azért itthon több példány is...

A DAS-R1 D/A konverter szintén 17kg, teljesíti korának digitális kihívásait és a 32 és a 44,1kHz mellett a 48kHz-t is tudja (két db Philips Silver Crown TDA-1541 S1 IC-vel). Felszereltsége is ezt igazolja. A dupla optikai mellett lehetőség van csatlakoztatni két koaxiális kábelt is. Átvitele 10Hz-20kHz-ig terjed, viszont jel zaj aránya jobb, mint 110dB! Ára

megegyezik a futóművével, tetszés szerint szintén 300.000JPY, vagy 4000USD volt 1988-ban.

Sony TA-E1

Húsz éve, 2000-ben találkoztam a Sony eme referenciájával, még az egyik márkahű kereskedőházban. Az SACD-hez fejlesztett rendszer egyik tagja, mely teljesíti a formátum emelt sávszélességét. Az emberi fül 20kHz környékén veszít az érzékenységéből, így ami az e fölötti tartományban rezeg, javarészt nem hallja. Ezzel szemben érzi, így, ha valamilyen felvétel, teszem azt, 100000Hz-ig tartalmaz felharmonikusokat, akkor az emelt szintű térbeli és zenei élménnyel párosulhat. Valahol nagyobb lesz a jelenlétérzet és a dinamikai megjelenítő képesség, - ha pár paraméterbe kapaszkodva szeretném magyarázni. Reklámfogásnak is ideális, hogy ráakasztják a formátum mindenek fölé pozícionált potenciálját egy elektronikára. Volt is ebből egy kisebb forradalom anno. Az út, melyet a korabeli fejlesztés kijelölt, lehetett volna az is, hogy a többi gyártó szintén SACD-re készíti fel elektronikáit. De, ha megnézzük

a jelátviteli képességeket, akkor a felső határ sok esetben még túl is mutat a 100000Hz-en. Aki nagyon akarta, meglovagolta a hullámot és SACD kompatibilisan reménykedhetett az eladások felfutásában. Egy új formátum, az újdonságra éhes közönség számára mindig is előnyösebbnek bizonyul. Ezzel szemben a SACD inkább megbukni látszott, magas költségei és korlátozott duplikálási lehetőségei miatt, csak (főleg) az audiofil fogyasztók szűk rétegében terjedt. Az SACD formátum magját alkotó DSD jelkódolást, - amit sokan az analóghoz legközelebb eső jelkódolásnak tartanak a digitális formátumokon belül, - ugyan sikerült életben tartani, de ezt megint a „hackereknek köszönhetjük”. A Playstation 3 rendelkezett a kiolvasáshoz szükséges képességekkel és gyári „hibával” mert kiküldte a DSD jelfolyamot a digitális kijáratán keresztül, így a számítógépek számára értelmezhetővé vált. Innen meg nem sok kellett hozzá, hogy elterjedjen a világhálón az imígyen készült zenei file-ok sokasága. A Sony gyorsan reagált és kiadott egy frissítést a PS3-hoz, ami letiltotta a jelet!

(A kérdés megmaradt: mennyire volt szándékos, hogy egyáltalán a kiadott széria legelső változatán hagyták?...)

Az alapját egy centiméteres alumínium és 2x2 milliméteres réz szendvicsszerkezet képezi, míg a takarólemez 7mm vastag, - össze is jött 21,5kg önsúly. Külön szeparált részben kapott helyet a tápellátó és egyenirányító rész. Ez egyébként felülről jól megfigyelhető a kettéosztott házon. Az ALPS adta a hangerőszabályzás alapját. A potméter vezetője oxigénmentes rézből készült és 5cm átmérőjű (mélysége 9,5cm) és oly precíz, hogy a két csatorna között csak 0.5dB egyensúly hibát enged meg 0dB és 100dB között. A teljesítménytranszformátor „amorf” toroid kialakítású,

kerámiaházban van elhelyezve a megfelelő rezgéscillapítás érdekében.

„Übernek” nevezhető tehát az elektronika, benne az összes fejlesztéssel, mellyel egy világcég 1999-ben elő tudott rukkolni, ha a „villantás” szóba került nála. A távirányítási lehetőség így mindjárt elmaradt, mint a tápot feleslegesen terhelő és egyben feleslegesnek titulált részlet. (Ezzel lehetne vitatkozni.) A letisztult antracit szürke előlap méltóságot sugároz, az oldalsó letöréseknek hála, nagyvonalúságot is. A letisztultság pedig általában a minőségérzet emelkedésével jár együtt... Hangszínszabályzást nem érdemes keresni rajta. Be lehet kapcsolni, bemenetet is lehet választani a fő tárcsával, vagy a

tape monitor 1-2 és direct bemenet kis kör alakú kapcsolóival, meg még a hangerő szabályozás funkció van és ennyi. Hét vonalbemenet és két hangerőszabályzott kimenetet találunk hátul, mindkét oldalon egy-egy csatlakozási lehetőséggel felkészítve a szimmetrikus jelátvitelre is. Jelátvitele bármily meglepő, túlszárnyalja az SACD kereteit az 5Hz-300kHz-os tartományával, míg a THD-je 0.005%, ami az alig van tartományában tartózkodik, mondhatnám rá jóindulatúan. 600.000JPY - ez az az ár, ami ma sem lenne kevés, de ha hozzátehetem, ma igen sokat el lehetne belőle adni, ha ennyiért bárhol elérhető lenne.

Sony TA-N1! Állítólag két rendszer került be újan az országba és mindkettőt külföldre adták el. Péter szerint itthon ilyen csak neki van. Lehet, én nem találkoztam másikkal és olyannal sem, aki tudott volna olyat, aki találkozott volna vele, szóval valószínű, hogy tényleg így van.

Érdekes elméleti fejtegetésbe kezdhetek miatta. A hifis elsődleges aggodalmi közé szokott tartozni az értékvesztés. Ezért alakult ki a másodlagos piac, ahol a készülékek már piacilag értékcsökkent állapotukban kelletik magukat. Ez azért jó, mert, aki így veszi, számíthat rá, hogy eladás után nem csökken, vagy bekerüléséhez képest nem drasztikusan a portéka ára, és így tovább fektethető valami másba. Ez jól jön, ha a hifibogár beköltözik a hifis fejébe és azonnal fejleszteni, vagy bármit változtatni akar.

Itt ellenkező irányú a helyzet. Sokévnnyi keresés eredményei az elektronikák, hozzájutni is komoly kihívás, annyira ritka. Illetve ha van belőle, az kezd egy extrém és megfizethetetlen árkategóriába átszúszni. A Sony mánia rendszerint nem jár együtt különösebb anyagi tehetőséggel, szóval spórolással beülni egy ilyen cucc elé, embert kívánó feladat, igazi türelemjáték. De az eltökéltség, a „fanok” sajátossága így sikerülhetett hozzá jutni most is.

Kissé úgy tűnik, de lehet, csak belemagyarázom, hogy a TA-N902 szellemi utódja kíván lenni. Az 1984-ben kompromisszumot nem tűrő megoldásai miatt, igen magas lécezt ugrott meg a hangminőség terén. Nem is azért mondom, mert vélek felfedezni hasonlóságot a hangban, hanem az előlap közepén ücsörgő üzemi jelző kocka visszajelzés hasonlósága miatt, - még színben is közel vannak egymáshoz, - mindkettő kékes fényű.

Letisztult design és monumentális elemekből való építkezés a fő jellegzetességei, főleg az oldalsó, egyenként 16kg-os bordák miatt, a megjelenése tekintélyt parancsoló. Az egész házra egy vastag fémdobozt húztak, ezzel amolyan páncélt kapott, mert ez nem a szokásos milliméteres fém ház. Egyébként a rögzítésére használt klasszikus süllyesztett imbuszcavaros megoldás, most is a komolyságot tükrözi. Az előlap vastagsága centiben mérhető, de igazából a fémborítás vastagsága mindenhol túl is mutat a fél centiméteren. A súlya ehhez mérten 70kg lett... A tetején van két óvatosan kivitelezett hűtőrács a belső hő távozását segítve, de a legnagyobb hő leadást a szürreálisan vastag és furcsa tapintású bordázat adja le. Valahol olyan a fogása, mint a fáé, amit egy kicsit spróden kentek le kézzel, ecsettel, holott ebből a színezésen semmi sem látszik. Szimmetrikus

csatlakozáson keresztül kapja a meghajtást az előerősítő részről, míg az áram felől csak és kizárólag vékonydongájú hálózati dugó megy bele. Minden, ami kicsit trendi és emiatt nagyobb méretű, nem ér el a csatlakozó villáig, egészen egyszerűen nem ér bele, - a már emlegetett páncél miatt, amiből a hátulja is kapott. Ennyit a megépítéséről. Pedig a 1,5kVa Torus toroid trafó éhségét nem árt rábízni egy megfelelő keresztmetszetű hálózati kábelre. A túlméretes toroidra inkább a laza megszólalás, semmint a kilowattok miatt van szükség, mert névleges teljesítménye 2x200W - 8 Ohmon és csak 40hmig terhelhető. Jel/zaj viszonya 115dB, míg jelátvitel 5Hz-300kHz és a THD 0,005% (10W / 80hm), ezzel mindhárom adatot tekintve illeszkedik az előerősítőhöz. Külső méretei: 48 x 24,5 x 53cm.

A hang

Alapvetően, ha meg sem szólal, már akkor is megilletődötten gusztálom a rendszer elemeit. Tűnődök, hogy szerencsés vagyok-e, hogy láthatom, érinthetem, Hallhatom? Ez most kiváltság, vagy egy hétköznapi pikáns lezárása inkább. Végül úgy döntök, hogy nem ezért érdemes köszönetet mondjak, hanem inkább a társaságért, akikkel összehozott ez a rendszerlátogatási alkalom. Spotify-ról Billie Elish csavargatja

a hallójárat képességeit. A mélyek terjedelmese, köszönhetően az emelt hangerőnek. Az átmenetileg masszázsfotel státuszba került kanapé valóban elringat kicsit, köszönhetően a felvett mélyhullámoknak. A zene többi része és az ének érdekes módon jól egészíti ki a hangkép alacsonyabb frekvenciáit. Modern pop dal, túl sokat nem várok tőle, ezzel szemben könnyű elvonatkoztatni a technikától, mert a dal a térben „jelen van”. Amolyan kellemesen hifisen szól, de félek, ennek ilyenek is kell lennie. A többi meghallgatott zene is leválik a rendszerről és van ebben így egyfajta eszköztelenség és letisztultság, amitől jól kifejezi azokat. Mégis, ha van, amire gyanakszom, hogy intézkedik és pedig jól csinálja, az az MIT. Mintha egybegyűjtené a hangokat, kicsit lelassítja, majd elrendezeti azokat a térben és kellemesen hallgathatóvá teszi azokat. Szokatlan egy picit, talán mert direktbb, őszintébb, mondhatnám frontálisabb megszólalást vártam. Kicsit elvonatkoztató, egy cseppet talán varázsol, de kicsit sem zavar össze, vagy tüntet el részleteket. A kis tér, aminek közbezárt mérete nem lehet nagyobb a hangfalak és köztem, olyan 20 nm-nél, felettébb kicsi lenne egy ekkora hangfalnak e nélkül az elvonatkoztatás nélkül.

Doug Macloed – Come to Find lemeze immár CD-ről szólalt meg: hiába van a CD játészó meleg, bársonyos, ámde érzelmes és hangulatos hangzása a hangképben, az XRCD látványosan húzza be a hallgatóság tetszését, köztük az enyémet is. Kicsit stúdiós és precíz, pontos a hang, felbontása elegendő ahhoz, hogy ne keressék hiányzó információ morzsákat benne. Ebben segítségemre van a hangfal közelsége, ami miatt a részletek felfokozottabbnak tűnnek. Sokszor hallottam már ezt a lemezt és a legjobb, ha azt írom vele kapcsolatban, hogy megszólalása a felsőbb kategóriás rendszerekét idézi. Az egyéni megszólalási jegyek közé tartoznak most is a teresség és a széles színpad,

ami nem indokolt, de mégis van. A hang lökete, köszönhetően a sugárzóknak igen élénk és impulzív. Rövidtávon mindenképpen élményt nyújt a rendszer és nehezen tudnám megmondani ennyi idő után, hogy mit változtatnék rajta, hogy még jobban tetszen.

A hangfalat hallottam nagyobb térben szólni, de nem a megszólalási jegyeiben volt különbség a mostanihoz képest, hanem a hangerejében. Kihozza az emberből az „állatot”. Bocsnat, hogy így fejezem ki magamat, de így van. Főleg, ha megadatik hozzá a saját aktív mélynyomója is. Emlékeimben gyakran megjelenik a kép, ahogy ülök a hangfalak között, hogy ne érjen el közvetlenül a falakból jövő hatás. Tekergetem az előerősítő potméterét és a Yello dübörög, méghozzá úgy, hogy a fiatalokból álló hallgatóságot a fafödém kilengései miatt kissé elmosódottan látom. Utólag megtudtam, órákba telt, mire teljesen visszatért a hallásuk. Mentségemre szóljon, hogy bár nem csak húszéveseké a világ, - ahogy a dalban megénekeltek nekünk, ők azt hitték igen...

Végszó

Nehéz szavakat találni, talán nincs is megfelelő, helyes kifejezés az

összefoglaláshoz. Rajongóként közel kerülni ehhez a rendszerhez elsősre fel nem fogható. A kérdés az, pontosan melyik eleméért is rajongjon jobban az ember? ... sok a szerethető momentum benne. Én mindenképpen kiemelném az állványt, mert látom mögötte az akaratot, a törekvést, ami jobb helylé kívánja tenni az audio komponensek számára a világot. Megjelenése odavonzza a tekintetet, megoldásai maradandóak maradnak a fantázia birodalmában hosszú távon, beindítva a vágyakat, akár napokkal később is.

A hang szintén olyan, amire emlékezni kívánok. Nem a hangminőség, mert bár egyedi a hangzás, kategóriáját tekintve könnyen lefűlelek olyan rendszereket, amiket közel hallok ehhez. Inkább, hogy ezt így hallhattam.

Nem utolsó sorban térnék rá a gazda lelkesedésére, mellyel bemutatta. Áthatja a zenehallgatást és látva, hogy mennyire értékeli az érdeklődést, a leginkább jó szó rá, hogy megható. Ez felvillanyozza a társaságot, élményként rekvirálva az emlékeket.

A Sony vonal ilyenén való kibomlása inkább a megközelíthetlenség tünékenységén keresztül lesz

vágyott relikviává, vagy idegen és távoli megközelíthetetlen csúcsként, ami valójában szinte nem is létezik. Igazából én sem könnyen tudom feldolgozni a találkozást és azt hiszem, addig nem is lehet, míg nem bútorozok össze hosszabb ideig vele. Pedig ilyen valószínűleg soha nem lesz...

A hangfalat hagytam utoljára. Emlékszem, egyik kedves ismerősöm egyszer lemaradt egy ilyenről. A lemezbörzén találkozunk időről-időre és a köszönés után rögtön jön a kérdés, mikor lesz ez eladó? Az első szériából, tudtommal, azóta sem volt eladó darab itthon, a második pedig nem annyira népszerű a valódi fanoknál, a Kínába kihelyezett gyártás miatt. Az éppen elérhető harmadik, viszont újra a Made in USA címkét hordja a hátán, de ezt nem ajánlhatom neki, pedig kézenfekvő lenne, csak hát az ár nem ugyanaz, mint egy használt esetben. Vigasztaló ennyit tudok neki mondani: valóban nincs más megoldás. Ilyen paraméterekkel rendelkező hangfalat ennél olcsóbban nehéz beszerezni, így ha közel szeretné magát érezni az élő zenéhez, jó felé jár, ha egy ilyen után kutakodik és főleg, ha gyűjt rá.

Limar Audio

Szent István krt. 12. I. em. 4/a
Budapest 1137

Email: info@limar.hu

Telefon: (+36-1) 359-3136, (+36-1) 329-2980

KEZDET BEN VOLT A HANG

MARTIN LOGAN®
Truth in Sound

Limar Audio

Szent István krt. 12. I. em. 4/a
Budapest 1137

Email: info@limar.hu

Telefon: (+36-1) 359-3136, (+36-1) 329-2980